

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของ
เกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2564

**Factors Related to Participation on Operational of Longan Collaborate Farmers
Group by Farmers in Saraphi District, Chiang Mai Province**

Mrs. Amonrat Yuparamee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

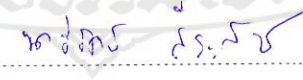
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย
ของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อและนามสกุล นางอมรรัตน์ ยูประณี
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร

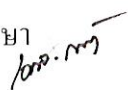
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระคง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศีร์ราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย
ของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย นางอมรรัตน์ ยูประณี รหัสนักศึกษา 2639001029

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สี่ระสาร ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร 2) ความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 5) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสารภี ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2564 จำนวนรวมทั้งหมด 581 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาจโร ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.06 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับสลาก จัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับและวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรอายุเฉลี่ย 63.40 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เฉลี่ย 3.09 ปี เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตรเฉลี่ย 3.56 ครั้ง/ปี รายได้เฉลี่ยในภาคการเกษตร 75,382.98 บาท/ปี พื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 7.08 ไร่ พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.88 ไร่ 2) ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในระดับปานกลาง โดยได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมมากกว่าแหล่งอื่น ๆ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ด้านการวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากถึง 4 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามลำดับ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5) จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การดำเนินงาน กลุ่มแปลงใหญ่ลำไย

Thesis title: Factors Related to Participation on Operational of Longan Collaborate Farmers Group by Farmers in Saraphi District, Chiang Mai Province

Researcher: Mrs. Amonrat Yuparamee; **ID:** 2639001029;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr.Nareerat Seerasarn, Assistant Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, economic, and production of farmers 2) knowledge, knowledge resource, and opinion about longan collaborative farming extension of farmers 3) participation in the operation of longan collaborative farming group of farmers 4) problems and suggestions regarding extension guidelines for participation in the operation of longan collaborative farming group of farmers 5) factors relating to the participation in the operation of longan collaborative farming group of farmers.

This research was survey research. The population was 581 farmers who participated as a member of longan collaborative farming group in Saraphi district who had registered with Saraphi district agricultural office in Chiang Mai in 2021. The sample size of 188 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.06 and simple random sampling method through lotto picking. Data were collected by conducting interview. Statistics deployed for data analysis were such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and multiple regression analysis.

The results of the research found that 1) Farmers had the average age of 63.40 years old, had the average membership period of 3.09 years, attended the average agricultural trainings of 3.56 time/year, earned the average income in the agricultural sector of 75,382.98 Baht/year, owned the average agricultural area of 7.08 Rai, and had the average longan production area of 6.99 Rai. 2) Knowledge about longan collaborative farming extension of farmers, overall, farmers had the average knowledge at the high level. Farmers received the knowledge from various knowledge resources at the moderate level. They received knowledge from activity media more than any other resource and the opinions about longan collaborative farming extension of farmers were at the high level. 3) The participation in the operation of longan collaborative farming group of farmers regarding planning, operation, benefit obtainment, and the evaluation, overall, were at the high level in all 4 aspects. The participation in the aspect of benefit obtainment was at the highest level. Second to that was the participation in the operation respectively. 4) Problems and suggestions regarding the extension guidelines in the participation of longan collaborative farming group of farmers, overall, was at the low level. Suggestions of farmers, overall, were at the high level especially on the suggestions about participation in benefit obtainment. 5) The number of the agricultural training, income in the agricultural sector, the amount of agricultural area ownership, and knowledge resource about longan collaborative farming extension of farmers were related to the participation in the operation of longan collaborative farming group of farmers at statistically significant level.

Keywords: Participation, operation, Longan collaborative farming group

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะกง ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรีกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะด้วยดีตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จากผู้เจ้าหน้าที่จาก อำเภอสารภี สำนักงานเกษตรเกษตรอำเภอสารภี ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยอำเภอสารภี ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์การวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวและญาติพี่น้อง ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ สนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง ขอขอบคุณอรรถ ปันเต๊ะ เกษตรอำเภอสารภี คุณมนัสนันท์ หนูจิตต์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ คุณปิ่นอนงค์ จอมศักดิ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสารภีทุกท่าน ที่สนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ตลอดจนเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและเสนอความคิดเห็น จนสามารถทำให้การวิจัยลุล่วงด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

อมรรัตน์ ยูประมณี
พฤศจิกายน 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	8
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้	13
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	19
แนวคิดการมีส่วนร่วม	21
การส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่	25
บริบทอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	29
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร	58
ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริม เกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร	73
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร	85
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร	90
ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน	102
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
สรุปการวิจัย	108
อภิปรายผล	114
ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	129
ก เครื่องมือการวิจัย	130
ข ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์) และแบบบันทึกผลการหาดัชนีสอดคล้องแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย (IOC)	143
ประวัติผู้วิจัย	160

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	พื้นที่ปลูกลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 33
ตารางที่ 2.2	กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 35
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 50
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร 59
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร 60
ตารางที่ 4.3	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 62
ตารางที่ 4.4	สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร 67
ตารางที่ 4.5	ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 73
ตารางที่ 4.6	สรุปความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 76
ตารางที่ 4.7	แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 77
ตารางที่ 4.8	สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร .. 80
ตารางที่ 4.9	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 82
ตารางที่ 4.10	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 85
ตารางที่ 4.11	สรุปการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 89
ตารางที่ 4.12	ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตร แปลงใหญ่ของเกษตรกร 90
ตารางที่ 4.13	สรุประดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตร แปลงใหญ่ของเกษตรกร 95
ตารางที่ 4.14	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตร แปลงใหญ่ของเกษตรกร 96
ตารางที่ 4.15	สรุประดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตร แปลงใหญ่ของเกษตรกร 101
ตารางที่ 4.16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ 103
ตารางที่ 4.17	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำแนกประเภท โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ (correlation matrix) 104
ตารางที่ 4.18	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร (Y) 105

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 อาณาเขตติดต่ออำเภอสารภี	30
ภาพที่ 2.2 ความลาดชันของอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	30
ภาพที่ 2.3 กลุ่มชุดดินอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	31
ภาพที่ 2.4 พื้นที่ความเหมาะสมการปลูกลำไยอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	32
ภาพที่ 2.5 ปริมาณการปลูกลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	34
ภาพที่ 2.6 ปฏิทินการเพาะปลูกลำไย ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	34
ภาพที่ 4.1 สรุประดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไย ของเกษตรกร	81
ภาพที่ 4.2 สรุปค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร	102

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่ของประเทศไทยมีความเหมาะสมในด้านการเกษตร อาชีพเกษตรกรจึงถือเป็นรายได้หลักมาอย่างยาวนาน และยังเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยสร้างผลผลิตและสินค้าให้กับคนไทยและอีกหลายชีวิตบนโลกมีอาหารที่ดีได้รับประทานเพื่อดำรงชีวิตอยู่ตลอด แต่อย่างไรก็ตามภาคการเกษตรของไทยยังคงประสบกับปัญหามากมาย เช่น การใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมาะสม ราคาผลผลิตที่ขาดเสถียรภาพ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาหนี้เกษตรกรที่ยังแก้ปัญหาคายาก จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการเกษตรของไทยนั้น พบว่าจุดแข็งของประเทศไทยคือ เป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ลำดับต้นๆของโลก ลักษณะภูมิประเทศที่ได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกสินค้าเกษตร และมีความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ยังมีจุดอ่อน คือ พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน มีประมาณร้อยละ 80 ซึ่งต้องพึ่งพาน้ำฝนในการทำการเกษตร สินค้าเกษตรผลิตอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อย มีฐานะยากจนและขาดเทคโนโลยีในการบริหารจัดการผลผลิตของตนเอง กลุ่มสถาบันเกษตรกรไม่มีความเข้มแข็ง ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองทางการตลาด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560, น. 1-5)

ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร เน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน และสร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคงในอนาคต ตามแผนปฏิรูปการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นเจ้าของพื้นที่และร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการการผลิต ทั้งนี้ การกำหนดพื้นที่เป้าหมายของเกษตรแปลงใหญ่ จะดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ เช่น พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรทั่วไป โดยเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่จะร่วมกันกำหนดเป้าหมายการผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี การลดต้นทุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน จนถึงเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชนแบบประชารัฐ การ

ดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิต โดยเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ ที่ได้มีการดำเนินกิจกรรมที่ใกล้เคียงกันหรือติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น (Economy of Scale) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกร วิชาทกิจชุมชน และสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต ตลอดโซ่อุปทาน (คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตรประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564, 2564)

ในพื้นที่อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ อาชีพหลักคือเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ซึ่งมีพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้ดำเนินการตามกรมส่งเสริมการเกษตร คือการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินตามโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ที่ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2559 สมาชิกในกลุ่มได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การทำปุ๋ยหมัก, การทำสารชีวภัณฑ์ การอบรมถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับความรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง แต่การรวมกลุ่มยังขาดความเข้มแข็งขาดการมีส่วนร่วมจากสมาชิก เนื่องจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ยังไม่ทราบถึงความแตกต่างของการผลิตลำไย ที่เคยทำกันมาอย่างยาวนาน กับการทำที่เป็นสมาชิกและต้องปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตลำไยเมื่อเป็นสมาชิกกลุ่มแล้วจะมีการให้สมาชิกเข้ารับการอบรมความรู้ด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรบางรายอาจจะไม่มีเวลาหรือไม่สามารถเข้ารับการอบรมได้ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้บางครั้งการตอบสนองต่อการรับรู้จะล่าช้า ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อย และปัญหา เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มยังไม่ดีพอ หรือผู้นำไม่เข้มแข็ง ไม่ให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมเวลาที่มีการจัดประชุมกลุ่มหรือกิจกรรมแต่ละครั้ง

จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มา จึงควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรโดยศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยใน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนิน โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายได้ คือการมีส่วนร่วมจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม จึงควรศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้าง

ที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานของการดำเนินการส่งเสริมการผลิตลำไยในพื้นที่แปลงใหญ่ ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร

2.2 เพื่อศึกษาความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

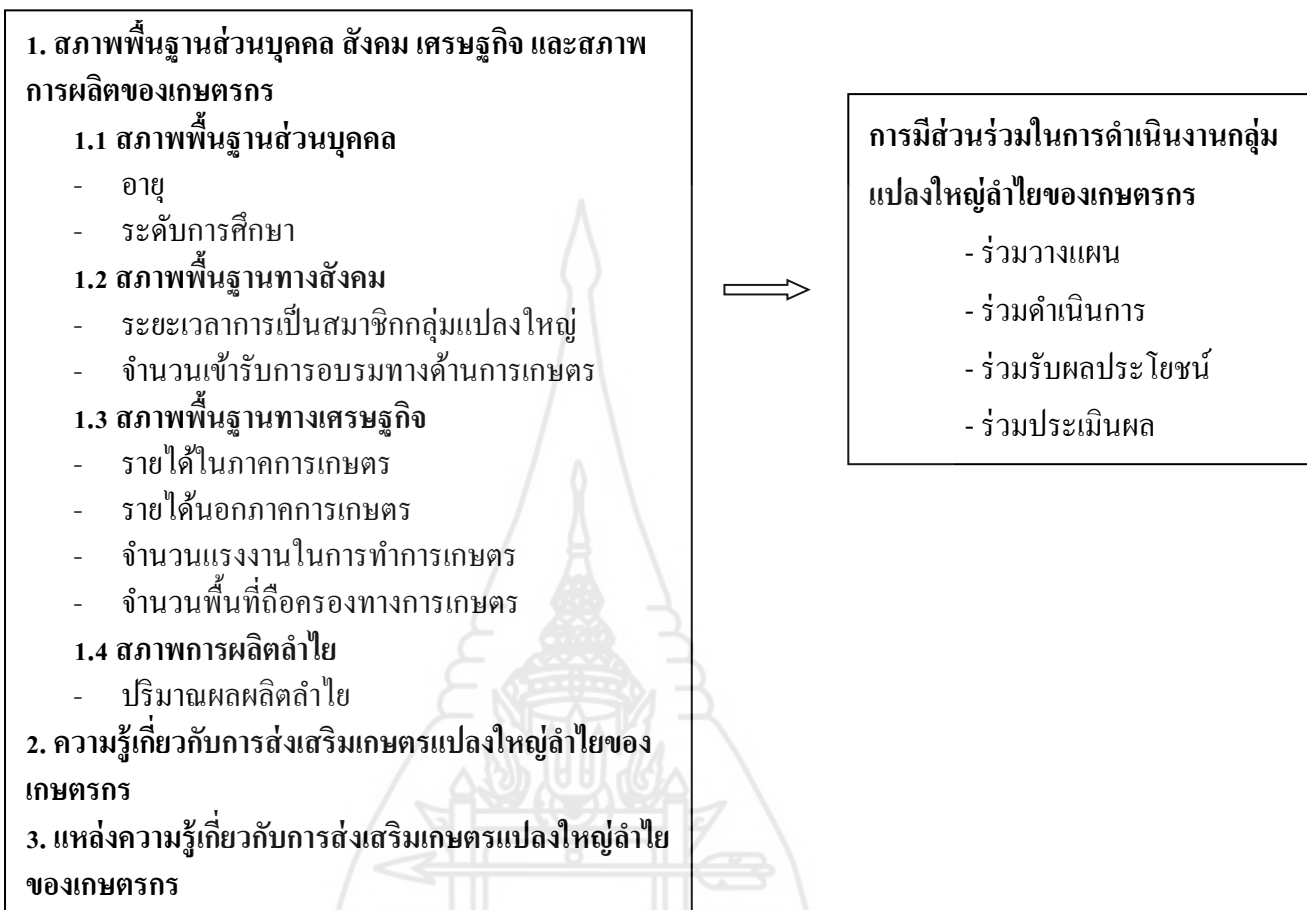
2.5 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง “ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรใน อำเภอสาร์ภักี จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัย จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร จำนวนแรงงานในการทำเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ปริมาณผลผลิตลำไย ความรู้ และแหล่งความรู้ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

5.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจากสำนักงานเกษตรอำเภอสารภี

5.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 2) การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการได้รับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล 3) ความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

5.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2564 – พฤศจิกายน 2565 โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรใน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2565 – เมษายน 2565

6. นวัตกรรมเฉพาะ

6.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ที่ผ่านการอบรมตามโครงการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

6.2 สมาชิกแปลงใหญ่ลำไย หมายถึง สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมี จำนวน 7 กลุ่ม ในปี พ.ศ.2564 เป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

6.3 โครงการแปลงใหญ่ลำไย โดยมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม โดยการเป็นสมาชิกต้องเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและวิธีการที่กลุ่มได้กำหนด

6.4 การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนงาน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

6.5 ความรู้ หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ในประเด็น เป้าหมายในการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ กิจกรรมและวิธีดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

6.6 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลที่เกษตรกรได้รับความรู้ ข่าวสาร เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์

6.7 ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความเชื่อและการตัดสินใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทักษะ ของประชาชนในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และการเชื่อมโยงการตลาด

6.8 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรแปลงใหญ่ หมายถึง ปัญหาและข้อเสนอแนะ ด้านการวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

6.9 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร รายได้รวม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ การได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย พันธุ์ลำไยที่ปลูก ปริมาณผลผลิต ราคาขายเฉลี่ย รายได้

จากการขายลำไย สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้ รูปแบบการขาย ช่องทางการจำหน่าย ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะ

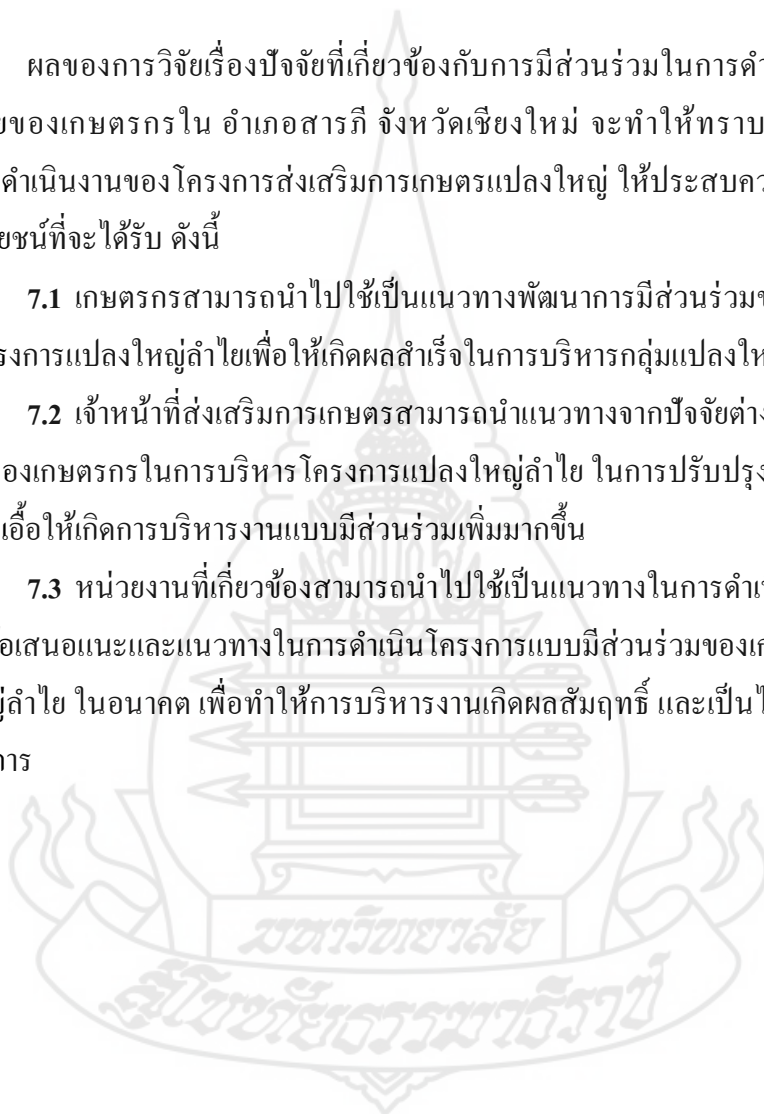
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรใน อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนี้

7.1 เกษตรกรสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารโครงการแปลงใหญ่ลำไยเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการบริหารกลุ่มแปลงใหญ่

7.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำแนวทางจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารโครงการแปลงใหญ่ลำไย ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนา ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเอื้อให้เกิดการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

7.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามนโยบายรวมทั้งมีข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินโครงการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการแปลงใหญ่ลำไย ในอนาคต เพื่อให้การบริหารงานเกิดผลสัมฤทธิ์ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ ลำไยของเกษตรกรใน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. แนวคิดการมีส่วนร่วม
5. การส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่
6. บริบทอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมาย รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมาย

บุญทวี จำปา (2548, น.7) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้การศึกษาคูหา และให้บริการแก่บุคคลเป้าหมาย ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเอง รวมถึงร่วมมือกันทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการผลิต คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม บุคคล และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้บนหลักพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม (2559, น.18) ให้ความหมาย การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการให้การศึกษานอกระบบ เพื่อบริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกร ครอบครัว ชุมชน และ

กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ให้เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองได้ พัฒนาการผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2563, น.4-17). กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายความว่า กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสาน กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการ พัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่พอกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความมั่นคง และมั่งคั่งในที่สุด

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร คือ การให้ การศึกษาและให้บริการแก่บุคคลเป้าหมาย เกษตรกร ครอบครัว ชุมชน เพื่อบริการความรู้และการ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สามารถพึ่งพา ตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร อยู่ พอกินพอดี มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.2 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 25-27) อธิบายว่าการส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการ ที่หลากหลาย เมื่อประมวลผลในรูปแบบต่าง ๆ จะมีรูปแบบสำคัญๆ ประมาณ 4 รูปแบบ ซึ่ง FAO ได้รวบรวมรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งในรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นล้วนมี ความเหมาะสมตามสภาพพื้นที่และสังคมของเกษตรกรที่แตกต่างกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.2.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดทางการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ของชาวชนบท มีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ ต่อครัวเรือน

1.2.2 การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม มีแนวคิดจากการศึกษานอกระบบและการ ใช้อำนาจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท โดยมี วัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รวมถึงการจัดระบบ และใช้อำนาจให้เกษตรกร สามารถสร้างต้นทุนทางสังคม

1.2.3 การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอด เทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร โดยมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการ ปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความ มั่นคงทางอาหารและการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน

1.2.4 การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ มีแนวคิดที่มาจากการศึกษาจากระบบและการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบทและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อให้สามารถจัดการบริหารการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร มีวิธีการที่หลากหลาย รูปแบบที่สำคัญมีอยู่ 4 รูปแบบ ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมในรูปแบบตลาดนำการผลิต และการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เพื่อความมั่นคงทางอาหาร การเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน และสามารถจัดการบริหารการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

1.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2563, น.41-49) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยแบ่งตามประเภทของการส่งเสริมการเกษตรเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1.3.1 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

1) **วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล** เป็นการส่งเสริมโดยการให้ เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอดทำให้เกิดความสนใจ เชื่อมแน่นและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็น โอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับข้อมูลปัญหา ตลอดจนรับภูมิปัญญาของเกษตรกรกลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ ในวิธีการแบบนี้พบว่า มีหลายวิธีและเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก คือ การเยี่ยมเยียน ไร่นา การเข้ามาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่นการพบปะในสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

2) **วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล** การส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากชั้นสนใจ ไปสู่การทดลองทำดู และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับเลยก็ได้ วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคลนี้หากมีการจัดเตรียมการเป็นอย่างดีมีเป้าหมายและดำเนินการอย่างมีระบบแล้ว ก็จะทำให้ผลดีอย่างมากต่อการสร้างพลังกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิริยาสนองตอบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และต่อความคิดทั้งหลายที่สมาชิกในกลุ่มได้แสดงออกด้วยการกระตุ้น และแนะนำทางอย่างเหมาะสมพลังกลุ่มก็จะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่ม โดยสมาชิกส่วน

ใหญ่ของกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้เป็นไปตามสิ่งที่จะยอมรับนั้น เช่น การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น

3) **วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน** การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อสารมวลชน จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม ให้ประชาชนได้ทราบว่า ได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์และฟิล์มสตริป และการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

1.3.2 การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

1) **การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว** มีข้อสมมติว่า ถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลงพบว่าเขาปฏิบัติตามได้ผลเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ภายหลังการเข้าถึงแบบนี้มีการเลือกเรื่องก็ทำการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียวเช่น การทดลองปุ๋ย การใช้ข้าวพันธุ์ใหม่ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและให้ผลผลิตสูง ใช้กับบุคคลเป้าหมายที่อยู่ไกลในที่กันดาร หรือ จากการติดต่อจากเจ้าหน้าที่และโลกภายนอก

2) **การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง** เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องพร้อม ๆ กัน โดยการส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยในการผลิตหลายอย่างตามความจำเป็น เช่น การเพิ่มในผลผลิตข้าวสิ่งที่จะมาเกี่ยวข้องได้แก่ การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง พันธุ์ข้าว เหมาะกับกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นประจำอยู่แล้ว พอสมควร และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งปฏิบัติหรือความรู้ใหม่ๆ

3) **การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน** ต้องคำนึงว่าฟาร์มและบ้านเรือนรวมกันเป็นหน่วยเดียว และต้องคำนึงว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้การจัดฟาร์มและบ้านเรือนในลักษณะที่ครอบครัวมีรายได้สุทธิสูง ในสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่งๆ การเข้าถึงแบบนี้จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ มีการทำมาหากินเต็มที่ขึ้น การเข้าถึงแบบนี้เพื่อที่จะให้ บุคคลเป้าหมายเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเพิ่มรายได้โดยการลงทุนผลิตต่ำสุดและได้กำไรมากที่สุดในการทำงาน ในบ้านและในฟาร์ม

4) **การส่งเสริมโดยการเลือกท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ Intensive** โดย เฉพาะด้านการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิตและการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้นหรือเป็นไปตาม ความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เป็นสำคัญ

1.3.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์

- 1) การใช้ *Change agent* ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยถ่ายทอดแบบกว้างๆ หรือทั่วไป ไม่เป็นรายวิชาหรือเฉพาะอย่าง
- 2) การใช้ทีมนักวิชาการ กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย นักส่งเสริมที่เกี่ยวข้องเฉพาะสาขา เช่น พืช ปฐพี สัตว์ การจัดการฟาร์ม เข้าไปในหมู่บ้านเป็นทีม
- 3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย ดำเนินการคล้ายวิธีที่ 2 แต่เจ้าหน้าที่มาจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักส่งเสริม พัฒนาการ เข้าไปร่วมกันทำงาน อาจจะเข้าไปพร้อมกันหรือคนละครั้งก็ได้เพื่อประสานงานกันในการพัฒนาการเกษตร
- 4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน โดย การนำเอาสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ หรือสิ่งพิมพ์โทรทัศน์และอื่น ๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดของเกษตรกร

1.3.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

1.3.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์

การประสานงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกร ตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 24-25) อธิบายว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางที่ยึดบุคคลเป้าหมายเป็นหลัก ซึ่งพอกำหนดได้ดังนี้

- 1) วิธีการส่งเสริมรายบุคคล มุ่งส่งเสริมช่วยเหลือแนะนำเฉพาะบุคคลแต่ละรายในด้านเทคนิคและรายละเอียดเฉพาะอย่าง เมื่อเกษตรกรตัดสินใจรับวิธีการใหม่ๆ ไปปฏิบัติ (Adoption) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็ต้องช่วยเหลือติดตามแนะนำเพื่อให้งานเป็นไปอย่างถูกวิธี และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เขาบรรลุผลสำเร็จและเกิดความพึงพอใจเมื่องานสำเร็จตามที่คาดหวัง

- 2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ประกอบด้วย การประชุมเกี่ยวกับการส่งเสริมทางด้านพืช สัตว์ การประมง ซึ่งเกษตรกรอาจมีการประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่เหมือนกัน หรืออย่างเดียวกัน การสาธิต ทัศนศึกษาการจัดฝึกอบรมพิเศษ การทดสอบในท้องถิ่น และการจัดงานวันเกษตร วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม จะช่วยบุคคลเป้าหมายให้ได้รายละเอียดในเรื่องที่เขาสนใจมากขึ้น และนำไปสู่การไต่ตรอง (Evaluation) ว่าจะลองทำดู(trial) หรือไม่ หากทดลองทำก็เป็นการพิสูจน์ด้วยตนเองว่าผลจะออกมาดีหรือไม่ดีอย่างไร

3) **วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน** มุ่งที่จะเผยแพร่สร้างการรับรู้ (Awareness) และความสนใจ (interest) ในเรื่องใหม่ๆ แนวความคิดใหม่ๆ ให้บุคคลเป้าหมายรู้ว่า เรื่องนั้นเรื่องนี้เกิดขึ้นแล้ว หากสนใจก็จะหารายละเอียดต่อไป ซึ่งต้องใช้สื่อในการในการประชาสัมพันธ์ หรือการจัดงานวันสาธิต การจัดนิทรรศการ

4) **วิธีการส่งเสริมแบบผ่านผู้นำ** ประกอบด้วยวิธีการย่อยดังนี้

- ผู้นำทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น
- ผู้นำธรรมชาติ เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ท้องถิ่น พระภิกษุ เป็นต้น
- เจ้าหน้าที่พัฒนา เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการประจำอบต. เป็นต้น

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรมีหลายวิธี สามารถแบ่งได้ตามประเภทของการส่งเสริมการเกษตรเป็นเกณฑ์ ลักษณะการสื่อสาร และลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่รายบุคคลไปจนถึงขนาดของกลุ่มที่แตกต่างกัน สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรและการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละพื้นที่ และเหมาะสมกับบริบทพื้นที่นั้น ๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ความสำคัญของความรู้ และองค์ความรู้ ประเภทของความรู้ ระดับของความรู้ ความหมายของแหล่งความรู้ และแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของความรู้

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2564) ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์, สิ่งที่ได้รับการถ่ายทอด ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ

พิชญาดา เจริญจิต (2560, น.3) ให้ความหมายของความรู้ คือ สิ่งที่ทำให้คนเข้าใจ แล้วนำความเข้าใจนั้นมาปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ความรู้ที่นำมาใช้ภายใต้บริบทของการจัดการความรู้ ไม่ได้กินความเพียงแคตัวเนื้อหาความรู้อย่างที่เข้าใจกันทั่วไป หากแต่คำว่าความรู้ นั้น มีทั้งส่วนที่เป็นทักษะ (Skill) มีส่วนที่เป็นปฏิบัติ (Practice) มีส่วนที่เป็นทัศนคติ (Attitude) อารมณ์ความรู้สึกรวมอยู่ในคำว่าความรู้ด้วย

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, อ้างอิงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, น.7) อธิบายความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการทางความคิด เลือกลง เปรียบเทียบ เชื่อมโยง จัดเกลา และบูรณาการ กับความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น เกิดการประสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยมความรู้ในบริบท และความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุป เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยไม่จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมด แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามยิ่งขึ้น

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ ผ่านกระบวนการทางความคิด เลือกลง เปรียบเทียบ เชื่อมโยง จัดเกลา และบูรณาการ จนเกิดเป็นความเข้าใจ แล้วนำความเข้าใจนั้นมาปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ประกอบการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.2 ความสำคัญของความรู้และองค์ความรู้

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความรู้และองค์ความรู้ไว้ดังนี้

1) *ช่วยให้มนุษย์รักษาชีวิตของตนเองให้ดำรงอยู่รอดปลอดภัย* ความรู้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากขาด “ความรู้” มนุษย์อาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น มนุษย์จำเป็นต้องมีความรู้ว่าสิ่งใดเป็นอันตราย สิ่งใดเป็นประโยชน์ สิ่งใดนำมากินเป็นอาหารได้ สิ่งใดเป็นพิษเป็นอันตรายนำมากินไม่ได้ รวมทั้งจะต้องมีความรู้ในเรื่องการรักษาโรคภัยไข้เจ็บและอันตรายอื่น ๆ ด้วย ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับมนุษย์

2) *ช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้มีความปลอดภัยยิ่งขึ้น* มีความเจริญก้าวหน้า มีความสะดวกสบายและมีความสุขยิ่งขึ้น ความรู้ประเภทนี้ใช้เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ สร้างสรรค์พัฒนาสิ่งต่าง ๆ ที่ดีกว่าขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือปฏิบัติการด้วยวิธีการใหม่ที่ประสบผลสำเร็จมากกว่า ดีกว่า ซึ่งปกติคนเราจะพยายามหาความรู้เพื่อใช้กับเรื่องเหล่านี้อยู่แล้ว เช่น ความรู้ในการคิดค้นประดิษฐ์เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะเดินทาง เครื่องมือติดต่อสื่อสารให้สื่อสารได้ไกลและเร็ว และความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน/รักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เช่น การพัฒนาการเกษตร การพัฒนาชนบท การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสาธารณสุข การพัฒนาการศึกษาฯ

3) *ช่วยแก้ปัญหาหรือขจัดความสงสัย* ทำให้มนุษย์สามารถสร้างวิธีการป้องกันและ/หรือแก้ไขปัญหาเพื่อจัดการกับปัญหาของตนเองและปัญหาของสังคมส่วนรวม เช่น เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ทำให้สงสัยว่าทำไมจึงป่วย และจะทำให้หายป่วยได้อย่างไร การเจ็บป่วยเป็นเรื่องที่ ทุก

คนมีโอกาสดึงดูดเชิงจิตวิญญาณ ความรู้จึงถูกนำมาใช้แก้ปัญหาหนึ่งและปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายในชีวิตของคน รวมทั้งช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และร่วมกันจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญด้วยกันให้ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ขยายความรู้ให้กว้างขวางออกไป โดยการบอก การสอน/แนะนำ ทำให้เกิดสังคมมนุษย์ขึ้นและเกิดการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมขึ้นใช้ในสังคม ทั้งกิจกรรมด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง เพราะความรู้และองค์ความรู้ทำให้มนุษย์มีความรู้ความเข้าใจ สามารถสร้าง ดำเนินการ ควบคุม และพัฒนากิจกรรมดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

4) *ช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสุนทรียภาพ* เนื่องจากความรู้ทำให้มนุษย์เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม เกิดการปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพที่บกพร่อง รู้จักสร้างความสัมพันธ์หรือรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม และเกิดการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ รู้เท่าทันไม่ตกเป็นเครื่องมือของบุคคลอื่น รวมทั้งมีจินตนาการและมีอารมณ์ร่วมในทางที่ดีที่พอใจ ทำให้รู้จักและเข้าใจศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และธรรมชาติอื่น ๆ เกิดความซาบซึ้งและมีความสุข ซึ่งนอกจากคนเราจะใช้ความรู้เพื่อชิมชั้บและบริโภคสุนทรียะจากงานศิลปะและธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อสร้างสุนทรียภาพให้กับชีวิตแล้ว ยังผลิตงานศิลปะบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ ออกมาให้ผู้อื่นได้บริโภคอีกด้วย

5) *ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของมนุษย์ได้อย่างยั่งยืน* โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งถือว่าเป็นยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy) ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่อาศัยการสร้าง การกระจาย และการใช้ความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักที่ทำให้เกิดการเติบโต สร้างความมั่นคง และสร้างงานทุกรูปแบบ การที่องค์กรจะอยู่รอดในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ได้นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินงานเป็นการแข่งขันที่ต้องอาศัยความเร็ว เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งภายในและภายนอกองค์กร การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นแรงผลักดันที่สำคัญยิ่งที่ทำให้แต่ละองค์กรต้องเรียนรู้เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยอาศัยความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และเทคโนโลยีมากขึ้นกว่าการใช้อาคาร เครื่องจักร อุปกรณ์ สำนักงาน ฯลฯ ต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากกว่าการใช้ทุน และให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลเป้าหมายหรือลูกค้ามากกว่าการมุ่งเน้นที่การผลิต

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญของความรู้และองค์ความรู้คือ ช่วยให้มนุษย์รักษาชีวิตของตนเองให้ดำรงอยู่รอดปลอดภัย พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้มีความสุขเจริญก้าวหน้า มีความสะดวกสบาย สามารถสร้างวิธีการป้องกันและ/หรือแก้ไขปัญหาเพื่อจัดการกับปัญหาของตนเองและปัญหาของสังคมส่วนรวม สามารถพัฒนาตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

ได้อย่างมีความสุขและสุนทรียภาพ เนื่องจากความรู้ทำให้มนุษย์เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของมนุษย์ได้อย่างยั่งยืน

2.3 ประเภทและระดับความรู้

กรณี ต่างวิวัฒน์ (2554, น.1-11) ได้จำแนกประเภทของความรู้ตามลักษณะการปรากฏของความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) *ความรู้ ชัดแจ้ง หรือความรู้ ที่ปรากฏ* เป็นความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด (Objective) เป็นทฤษฎี เป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้นและสามารถแสดงออกมาผ่านภาษาที่เหมาะสม ได้โดยการพูด/บอกกล่าว แสดงอาการ หรือโดยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น

2) *ความรู้ ฝังลึก หรือความรู้ แฝงเร้น* เป็นความรู้ที่ไม่ได้มีอยู่ในตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของเอง และอยู่ในตัวของบุคคลผู้นั้น ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

และระดับของความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ

1) *ความรู้ เชิงทฤษฎี (Know-What)* เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดแจ้งซึ่งได้จากการได้เรียนมาก แต่เวลาทำงานก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน

2) *ความรู้ เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How)* เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริงภายใต้สภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อน สามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลายๆปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

3) *ความรู้ ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why)* เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

4) *ความรู้ ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why)* เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเอง จะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวลวิเคราะห์

ความรู้ที่ตนเองมีอยู่กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่หรือนวัตกรรมขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

บลูมและคณะ (1956, pp. 62-197 อ้างอิงใน ชนิตา โปปัญญาะกุล, น. 18) ได้แบ่งความรู้ไว้ 6 ระดับ ดังนี้

1) *ความรู้ (knowledge)* หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผนได้ความรู้ระดับนี้คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำได้

2) *ความเข้าใจ (comprehension or understanding)* หมายถึง บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าข้อมูลที่ได้รับ สามารถที่จะเขียนข้อความเหล่านั้นได้ด้วยถ้อยคำที่สามารถแสดง ให้เห็นด้วยภาพ ให้ความหมายแปลความ และเปรียบเทียบความคิดเห็นอื่น ๆ หรือคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นได้

3) *การนำไปใช้ (application)* คือ บุคคลสามารถนำเอาข้อมูลข้อเท็จจริง ตลอดจนความคิดที่เป็นนามธรรมไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) *การวิเคราะห์ (analysis)* คือ สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำแนวคิดมาแตกแยก เป็นส่วนประเภทหรือนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบกัน เพื่อการปฏิบัติของตนเองได้

5) *การสังเคราะห์ (synthesis)* คือ การนำเอาข้อมูลและแนวคิดต่าง ๆ มาประกอบกันแล้ว นำไปสู่สิ่งที่สร้างสรรค์ซึ่งเป็นสิ่งใหม่แตกต่างออกไปจากเดิม

6) *การประเมินผล (evaluation)* คือ สามารถในการใช้ความรู้ เพื่อจัดตั้งกฎเกณฑ์ การรวบรวมข้อมูลและการวัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อตัดสินระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละอย่าง

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง หรือความรู้ ที่ปรากฏ เป็นความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด และ ความรู้ฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ส่วนระดับความรู้แบ่งความรู้ออกเป็น 6 ระดับ คือความรู้(knowledge) ความเข้าใจ(comprehension or understanding) การนำไปใช้(application) การวิเคราะห์(analysis) การสังเคราะห์(synthesis)และการประเมิน (evaluation) ที่จะทำให้เกิดความรู้มาความจำมาใช้ได้ โดยมีการวัดระดับความรู้ของเกษตรกร ในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

2.4 ความหมายของแหล่งความรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, น.2) ได้กำหนดความหมายของแหล่งการเรียนรู้ ว่าหมายถึง “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” ซึ่งอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการ

สอนที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอนหรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลายืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน

ถัดมา ศิลา น้อย (2545, น.34) ได้ให้ความหมายของ แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง วิชาการหรือแหล่งทรัพยากรแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ประกอบไปด้วยบุคคลในชุมชน สถานที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ

จิรศักดิ์ ประทุมรัตน์ (2550, น.11) ให้ความหมายของคำว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งวิชาการที่เป็นตัวบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สามารถให้คุณค่าต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถ นำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ได้

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า แหล่งความรู้ เป็นแหล่งวิชาการที่เป็นตัวบุคคลหรือ หน่วยงานต่าง ๆ หรือแหล่งทรัพยากรแหล่งข้อมูลในแต่ละสถานที่ เป็นศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถ นำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์

2.4 แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับ

จินดา ขลิบทอง (2563, น.50-60) ได้มีการจำแนกประเภทของการสื่อสารที่ เกษตรกรได้รับข้อมูล ดังนี้

1) **สื่อบุคคล** ได้แก่ การส่งข้อมูลข่าวสารผ่านผู้เชี่ยวชาญ ผ่านผู้นำชุมชน ผ่าน ผู้ใหญ่บ้าน ผ่านเกษตรตำบล ผ่านนักส่งเสริมการเกษตร ผ่านเกษตรกรผู้นำ ผ่านกลุ่มเพื่อน รวมถึง การประชุมร่วมกันในหมู่บ้าน หรือในกลุ่มของตัวเอง

2) **สื่อกิจกรรม** เป็นกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การชักจูงใจ หรือการโน้มน้าวใจ เกี่ยวกับการเปิดรับเทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ การฝึกอบรม การถ่ายทอดทั้งความรู้และทักษะใน การสร้างปฏิสัมพันธ์ เพื่อมุ่งสู่ความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ให้การอบรมกับผู้รับการอบรม เป็นต้น

3) **สื่อวิทยุโทรทัศน์** เป็นสื่อที่รวดเร็วและความทันต่อเหตุการณ์ในการสื่อสาร ความสามารถในการนำสาร ไปถึงผู้รับที่เป็นกลุ่มใหญ่ได้ รวมทั้งความสามารถในการดึงดูดใจที่ ก่อนข้างสูงเพราะเป็นสื่อที่มีทั้งภาพ เสียง และการเคลื่อนไหว

4) **สื่อวิทยุกระจายเสียง** เป็นสื่อที่สามารถส่งสารได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และมีต้นทุนในการผลิตที่ไม่สูงนัก การผลิตก็ไม่ซับซ้อน แต่มีข้อจำกัดตรงที่เป็นสื่อที่สามารถ ถ่ายทอดได้เพียงแต่เสียง ผู้ฟังไม่สามารถอ่าน หรือเห็นข้อความภาพเคลื่อนไหวได้

5) **สื่อสิ่งพิมพ์** เป็นสื่อประเภทมีลักษณะคงทนสามารถนำมาอ่านซ้ำได้ ในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ต้องมีประเด็นเนื้อหา และวัตถุประสงค์เฉพาะต่อกลุ่มเป้าหมายใดกลุ่มเป้าหมายหนึ่งเป็นหลักเสมอ

6) **สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ** บางครั้งเรียกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-media) นับว่าเป็นสื่อหนึ่งที่กำลังมีความจำเป็นหรือเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน สามารถที่จะส่งข้อมูลข่าวสารสู่กลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มคนจำนวนมากได้

7) **สื่อสังคม** หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทางในยุคเครือข่ายสังคม (social network) ผู้สื่อสารสามารถสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต application ต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ปฏิสัมพันธ์กัน เช่น facebook และ LINE เป็นต้น

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของการสื่อสารที่เกษตรกรได้รับข้อมูล ได้แก่ 1. สื่อบุคคล ได้แก่ การส่งข้อมูลข่าวสารผ่านผู้เชี่ยวชาญ 2. สื่อกิจกรรม เป็นกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การชักจูงใจ 3. สื่อวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อที่รวดเร็วและความทันต่อเหตุการณ์ 4. สื่อวิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อที่สามารถส่งสารได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ 5. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อประเภทมีลักษณะคงทนสามารถนำมาอ่านซ้ำได้ 6. สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ บางครั้งเรียกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-media) และ 7. สื่อสังคม หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น การวัดความคิดเห็น และประเภทของความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

ศรัณย์ พงษ์รัตนานุกูล (2549, น.9) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือการแสดงออกทางความคิด ท่าทีความรู้สึกที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดเป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ ซึ่งลักษณะการส่งเสริม คือ พอใจ นิยมชมเชย สนับสนุนและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจหรือในลักษณะต่อต้าน คือ การขัดแย้ง ไม่รวมมือ ไม่ปฏิบัติตาม

ชาญณรงค์ คำเพชร (2549, น.7) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากการรับรู้และเรียนรู้ของบุคคลนั้น ๆ เป็นส่วน

หนึ่งของทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ความคิดเห็นของบุคคลแต่ละคนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ได้

ประหยัด ไชยสิงห์(2551, น. 11) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึงการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใด ๆ แต่ละบุคคล ข้อเท็จจริง ใดๆอย่างหนึ่ง หรือคือการประเมินผลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล ที่เห็นว่าจะจะเป็นจริง ซึ่งแสดงออกมาทางด้านการพูด การเขียน โดยอาศัยมวลความรู้ หรือมวลประสบการณ์ในการช่วยตัดสินใจ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่เห็นว่าจะจะเป็นจริง ซึ่งแสดงออกมาทางด้านการพูด การเขียน โดยอาศัยมวลความรู้ หรือมวลประสบการณ์ในการช่วยตัดสินใจ ความคิดเห็นของบุคคลแต่ละคนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ได้ ตามความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล

3.2 การวัดความคิดเห็น

ดวงเพ็ญ ทுகหิต (2550, น. 27) ได้กล่าวถึงหลักการวัดความคิดเห็นว่า มาตรฐานทัศนคติหรือความคิดเห็นที่ใช้มี 4 วิธี คือ

1) วิธีคิดแบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ (*S-D Scale = Semantic Differential Scale*) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยการอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน

2) วิธีลิเคิร์ตสเกล (*Liket Scale*) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น ที่นิยมกันมากที่สุดเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลาผู้ตอบเวลาผู้ตอบแบบสามารถแสดงทัศนคติ ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนนตามลำดับ

3) วิธีกัทแมนสเกล (*Guttman Scale*) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นใน แนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับ ทัศนคติสูงต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้

4) วิธีเทอร์สโตนสเกล (*Thurstone Scale*) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็น ปริมาตร แล้ว เปรียบเทียบตำแหน่งความคิด หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนเป็น Scale ที่มีช่วงห่างกัน

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็นมีด้วยกัน 4 วิธี ได้แก่

1) วิธีคิดแบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น 2) วิธีลิเคิร์ตสเกล (*Liket Scale*) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น ที่นิยมกันมากที่สุด 3) วิธีกัทแมนสเกล (*Guttman Scale*) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นใน แนวเดียวกัน และ 4) วิธี

เทอร์สโตนสเกล (Thurstone Scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็น ปริมาตร แล้ว เปรียบเทียบ ตำแหน่งความคิด ตามลำดับ

3.3 ประเภทของความคิดเห็น

Remmer (1954 อ้างถึงใน ชลธิชา เชี่ยวชาญ, 2555, น.11) กล่าวว่า ความคิดเห็นมี 2 ประการ ได้แก่

1) *ความคิดเชิงบวกสุด – ลบสุด* เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และ ประสบการณ์ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ความรักจนหลงงูชา ทิศทางลบสุด คือ รักมาก เกือบมาก ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2) *ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ* การมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับ ความรู้และความเข้าใจต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ ความเข้าใจในทางที่ดี (Positive) ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลาง (Neutrality) เฉยๆ ไม่มีความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ในทางไม่ดี (Nagative) ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทของความคิดเห็น มี 2 ประการ คือ ความคิดเชิงบวกสุด – ลบสุด ความคิดเห็นแบบนี้เปลี่ยนแปลงได้ยาก และ ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ การมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้น

4. แนวคิดการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ความหมายของการมีส่วนร่วม หลักการมีส่วนร่วม และระดับของการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นาตญา พแดนนอก (2551, น.18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าการที่ บุคคล สมาชิกในชุมชนหรือสังคม ได้มีโอกาสเข้าร่วมอยู่ในสถานการณ์กลุ่มด้วยความเต็มใจ เป็นการร่วมกระบวนการทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน การวิเคราะห์ สถานการณ์ แก้ปัญหาาร่วมกันในการออกความคิดสร้างสรรค์ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมรับผิดชอบ การดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชนจนถึงการประเมินผลร่วมกัน

บุญเทียน แก้วมงคล (2552, น.11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่า การที่ ประชาชน ในชุมชนเข้ามามีเกี่ยวข้องในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม เพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ หรือแนวทางที่วางไว้ด้วยความสมัครใจ และมีการปฏิบัติต่อกันอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมในชุมชน

ยูพา แซ่ซื่อ (2561, น.124) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่สมาชิก ทุกคนของหน่วยงานหรือองค์กร ร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีลักษณะของกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนที่มุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2563, น.39) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นปรากฏการณ์ที่มีความหมายหลากหลาย เป็นความพยายามร่วมกันของกลุ่มคนในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรลุความต้องการของตนเอง กลุ่มและชุมชน โดยเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือการที่สมาชิก ทุกคนของหน่วยงานหรือองค์กร ชุมชนหรือสังคม ร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความเต็มใจ โดยเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผลในโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือแนวทางที่วางไว้ และมีการปฏิบัติต่อกันอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม

4.2 หลักการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2559, น.12-13) จำแนกหลักการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาขององค์กรหรือกลุ่ม ถ้าไม่ทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาจะทำให้การแก้ไขไร้ประโยชน์

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยการวางแผนจะช่วยให้องค์กรหรือกลุ่มรู้จักวิธีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน โดยสมาชิกขององค์กรหรือกลุ่มอาจมีฐานะที่แตกต่างกัน แต่อาจมีแรงงานของ

คนที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้องค์กรหรือกลุ่มสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์กรหรือกลุ่ม ถ้าหากการติดตามประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมจะทำให้ไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำเป็นอย่างไร ได้รับผลดีหรือได้รับผลประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2552, น.102-105) ได้จำแนกหลักการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วม ไว้เป็น 4 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2549, น 23-24) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ประการ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in planning) ได้แก่ การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการ นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in implementation) ได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

3) การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in utilization) ได้แก่ การนำเอากิจกรรมต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม

4) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Participation in benefit-sharing) ได้แก่ การแจกจ่ายประโยชน์ต่าง ๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation) ได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับหลักของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ประเภทคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการค้นหาวางแผน แสดงความคิดเห็น 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร วัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทางด้านวัตถุ ทางสังคม หรือส่วนบุคคล รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานในโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

4.3 ระดับของการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2559, น.9-10) ได้แบ่งระดับของการมีส่วนร่วม 5 ระดับคือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารภายในองค์กร เพื่อให้สมาชิกได้รับทราบการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้นำ ในระดับนี้ สมาชิกจะเข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะการรับทราบผลของการตัดสินใจเท่านั้น

2) การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ คือ การรับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากสมาชิกเพื่อไปประกอบการตัดสินใจ

3) การมีส่วนร่วมในระดับของการมีบทบาทเกี่ยวข้อง ในระดับนี้สมาชิกจะเข้ามามีบทบาทในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และข้อคิดเห็น การนำเสนอทางเลือก เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหาร

4) การมีส่วนร่วมในระดับของความร่วมมือ คือ การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การแลกเปลี่ยนข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจในการดำเนินงาน

5) การมีส่วนร่วมในระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด คืออำนาจในการตัดสินใจทั้งหมดเป็นของสมาชิกและผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ๆ การมีส่วนร่วมระดับนี้ สมาชิกองค์กรจะต้องมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลและมีการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ องค์กรเกษตรกรที่จะประสบผลสำเร็จโดยยึดตามหลักการนี้ จะต้องพัฒนาโครงสร้างขององค์กรให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่นการวางกติกาในการตัดสินใจที่มีการคุ้มครองสิทธิของสมาชิกในกรณีที่เห็นต่าง การวางช่องทางการสื่อสารเพื่อให้สมาชิกมีข้อมูลที่เท่า

เทียมกัน รวมทั้งการเปิดโอกาสหรือสร้างแรงจูงใจให้เกิดบรรยากาศของการมีส่วนร่วม การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมให้แก่ผู้คนและสมาชิกเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกเกิดความมั่นใจในการนำเสนอความคิดเห็น ซึ่งหลักการมีส่วนร่วมนี้ เป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรที่ก่อให้เกิดการพัฒนางานไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาคนในองค์กร

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า ระดับของการมีส่วนร่วมมี 5 ระดับ คือ 1) การมีส่วนร่วมในระดับแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร 2) การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ การรับฟังข้อคิดเห็น 3) การมีส่วนร่วมในระดับของการมีบทบาทเกี่ยวข้อง การแลกเปลี่ยนข้อมูล และข้อคิดเห็น 4) การมีส่วนร่วมในระดับของความร่วมมือ การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และ 5) การมีส่วนร่วมในระดับการเสริมสร้างพลังอำนาจ คือ อำนาจในการตัดสินใจทั้งหมดเป็นของสมาชิกและผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ๆ

5. การส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่

การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สามารถจำแนกออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ประกอบด้วย ที่มาวัตถุประสงค์ องค์กรประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ที่มา

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561, น.1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรให้มีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร และเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจึงได้จัดทำโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดีราคาถูก อาทิ พันธุ์ ปุ๋ย และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น เครื่องจักรกลการเกษตร (Motor Pool) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาดโดยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558, น.1) การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ (Areabased) เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรรายย่อยในการผลิตสินค้าเกษตร การบริหารจัดการการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) รวมทั้งมีการบูรณาการของภาคทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรรายย่อย มีอำนาจการต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้ในต้นทุนที่ต่ำลง และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.2 วัตถุประสงค์

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561, น.1) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ดังนี้

1. เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน
2. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

5.3 องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558, น. 4) กล่าวถึงองค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประกอบด้วย

1. ผู้จัดการพื้นที่ (field manager) คือ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ (เกษตรกรอำเภอ) ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ ประสานเชื่อมโยงทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)
2. พื้นที่แปลงใหญ่ เป็นการรวมแปลงเล็กของเกษตรกร ให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่ในการรวมกันผลิตสินค้าเกษตร โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง
3. กลุ่มเกษตรกร เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลง จัดกระบวนการกลุ่มเพื่อดำเนินการแปลงใหญ่ เพื่อให้มีการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายการผลิต การตลาด จัดทำแผนปฏิบัติการ ร่วมกันกำหนดเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ฯลฯ และดำเนินการตามแผน ฯลฯ
4. การบริหารจัดการแปลง โดยผู้จัดการพื้นที่จะต้องเป็นผู้บริหารจัดการแปลงทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เช่น เชื่อมโยงการตลาด การจัดการปัจจัยการผลิต

เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีการจัดการกระบวนการผลิตและการตลาด ฯลฯ เพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 กิจกรรมและวิธีดำเนินงาน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561, น. 5-7) กล่าวกิจกรรม/วิธีการดำเนินงานของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ของแปลงปีที่ 2 และแปลงปีที่ 3 มีกิจกรรมหลัก ดังนี้

กิจกรรมแปลงปีที่ 2

1. การถ่ายทอดความรู้ (เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต/นวัตกรรม)

1.1 จัดเวที/วิเคราะห์และจัดทำแผนรายแปลง/ จัดทำแผนธุรกิจ

1.2 ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการผลิต /การจัดทำบัญชีต้นทุน/การตลาด

1.3 พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer และเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กร/วิสาหกิจชุมชน)

2. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต/เครื่องจักรกล/แหล่งน้ำ

2.1 ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้/สาธิตเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดทำแปลงเรียนรู้ เพื่อเป็นการทดสอบหรือสาธิตเทคโนโลยีในประเด็นที่เกษตรกรต้องการทราบหรือเทคโนโลยีที่ต้องการชักชวนให้เกษตรกรพัฒนา ภายใต้อาณัติเห็นชอบของสมาชิก และบูรณาการกับหน่วยงานวิชาการในพื้นที่(กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน มหาวิทยาลัย เป็นต้น)

3. การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

3.1 ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร เน้นการพัฒนาคุณภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่ม

3.2 การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

4. เชื่อมโยงการตลาด

4.1 ประชุมเชื่อมโยงเครือข่าย/แผนการตลาด

กิจกรรมแปลงปีที่ 3

1.การถ่ายทอดความรู้ (เน้นงานวิจัย/นวัตกรรม)

1.1 การวิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงและจัดทำแผนธุรกิจ จัดเวทีวิเคราะห์ เพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพการตลาด และการบริหารจัดการ

1.2 การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเน้นการพัฒนาคุณภาพ การตลาด การบริหารจัดการกลุ่มเทคโนโลยีการลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งในการจัดเวทีการถ่ายทอดความรู้ อาจบูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ จากหน่วยงานภายในกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น

การจัดการศัตรูพืช การจัดการดินและปุ๋ย การจัดการอาชีพเสริม เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมที่ที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (หน่วยงานอื่น ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือกระทรวงอื่น ๆ และภาคเอกชน) ทั้งนี้ ต้องมีการบูรณาการจัดทำหลักสูตรการจัดทำแผนธุรกิจ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกลุ่มให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน หรือสินเชื่อต่าง ๆ ได้

1.3 พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่

1.4 การพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ครบทุกราย ดำเนินการพัฒนาเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ โดยใช้แนวทางการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

2. บริหารจัดการสินค้าเกษตรครบวงจร บริหารจัดการตลาด เป็นเวทีการให้ความรู้ด้านการตลาด เช่น การเชื่อมโยงผู้ซื้อและผู้ขาย การเจรจาจัดทำแผนการตลาดเพื่อนำมาสู่การผลิต การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านระบบสารสนเทศ เป็นต้น

3. การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร สำหรับชนิดพืชที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามโครงการพัฒนาสินค้าเกษตรตามระบบคุณภาพและมาตรฐาน GAP ให้ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการ GAP

3.1 ถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรเน้นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ

3.2 การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

3.3 สร้างมูลค่าเพิ่ม/แปรรูป

4. เชื่อมโยงการตลาด

4.1 สนับสนุนการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน ร่วมกันผลิต และร่วมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน โดยใช้แนวทางการพัฒนา Smart Group ของกรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งแนวทางการพัฒนาอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งและยั่งยืน

จากข้อความข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จัดทำเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและร่วมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน และเพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยยึดพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีกิจกรรมของแปลงใหญ่ คือ 1. การถ่ายทอดความรู้

2. บริหารจัดการสินค้าเกษตรครบวงจร 3. การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร
4. เชื่อมโยงการตลาด

6. บริบทอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

อำเภอสารภี เป็นอำเภอรอบในติดกับอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาทุก ๆ ด้าน มีประชากรหนาแน่น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรของอำเภอสารภี ได้แก่ ลำไย ข้าว และพืชผัก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 ที่ตั้ง อาณาเขต

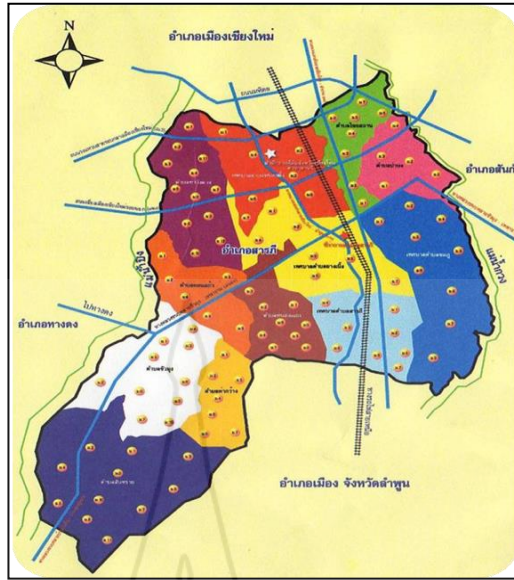
6.1.1 ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอสารภี พิกัดทางภูมิศาสตร์ที่ ละติจูด 18 องศาเหนือ 42 ลิปดา 48 พิลิปดา, ลองจิจูด 99 องศา ตะวันออก 2 ลิปดา 11 พิลิปดา (N 18.713333, E 99.036398) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ของจังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 97.45 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 63,342.5 ไร่ (ที่มา: ที่ว่าการอำเภอสารภี ปี 2564)

6.1.2 อาณาเขต

อำเภอสารภี มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

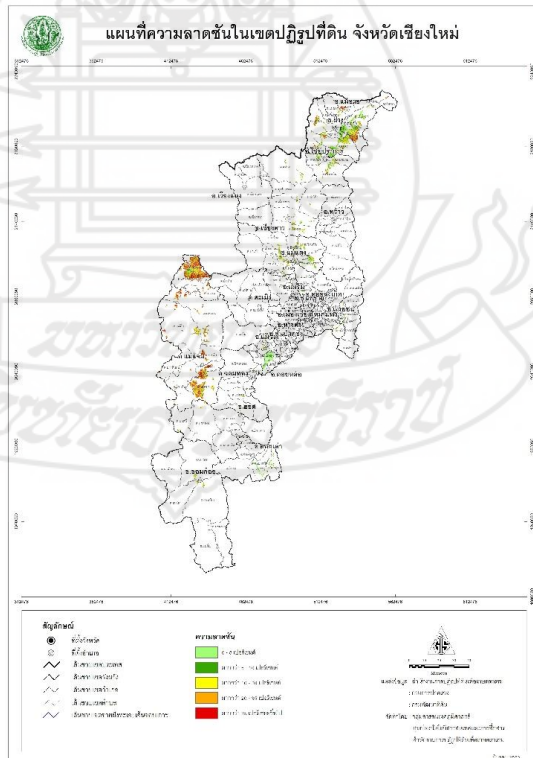
- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.หนองหอย อ.เมือง จ.เชียงใหม่
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.บวกก้าง และต.สันกลาง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.หนองช้างค้ำ อ.เมืองลำพูน จ.ลำพูน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.ป่าแดด อ.เมืองเชียงใหม่ ต.สบแม่ข่าและ ต.หนองตอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่

ภาพที่ 2.1 ภาพแสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอสารภี
(ที่มา : ที่ว่าการอำเภอสารภี, 2564)

6.2 ลักษณะภูมิประเทศ

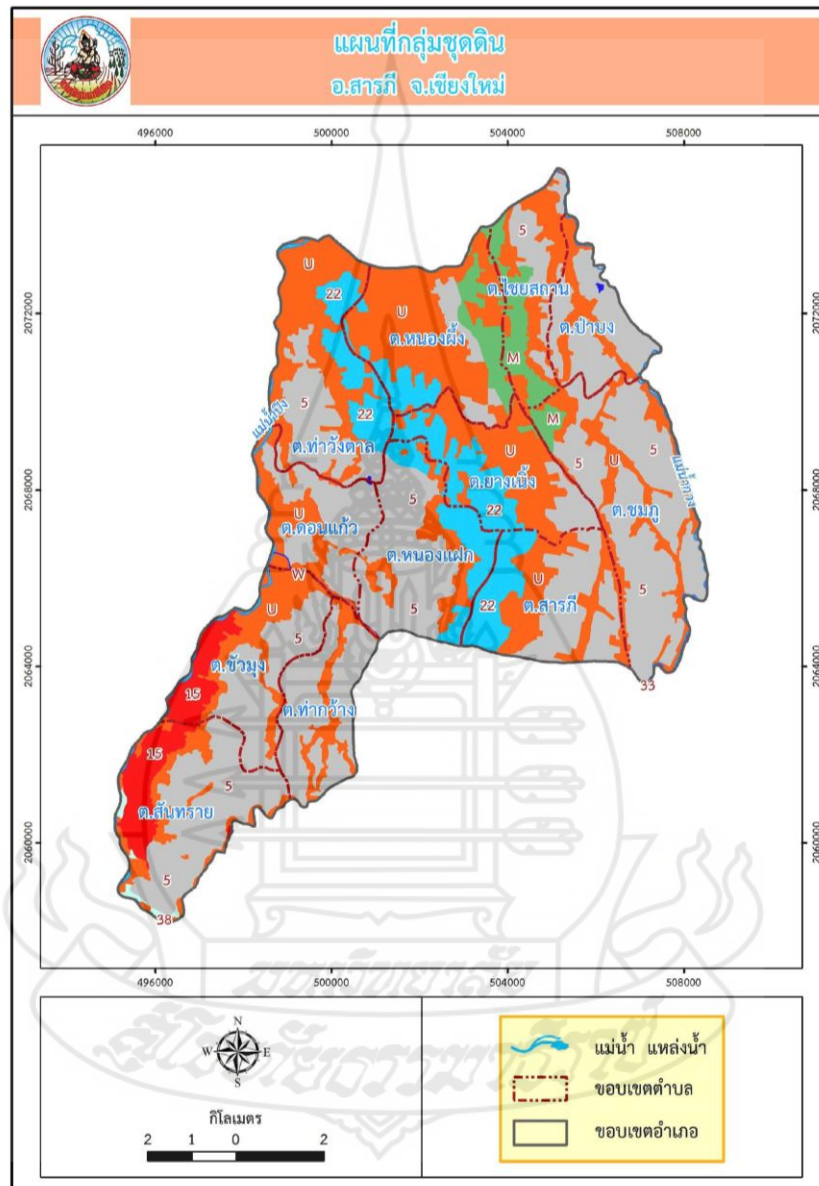
ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอสารภีเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีความลาดชัน

ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
(ที่มา : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม, 2562)

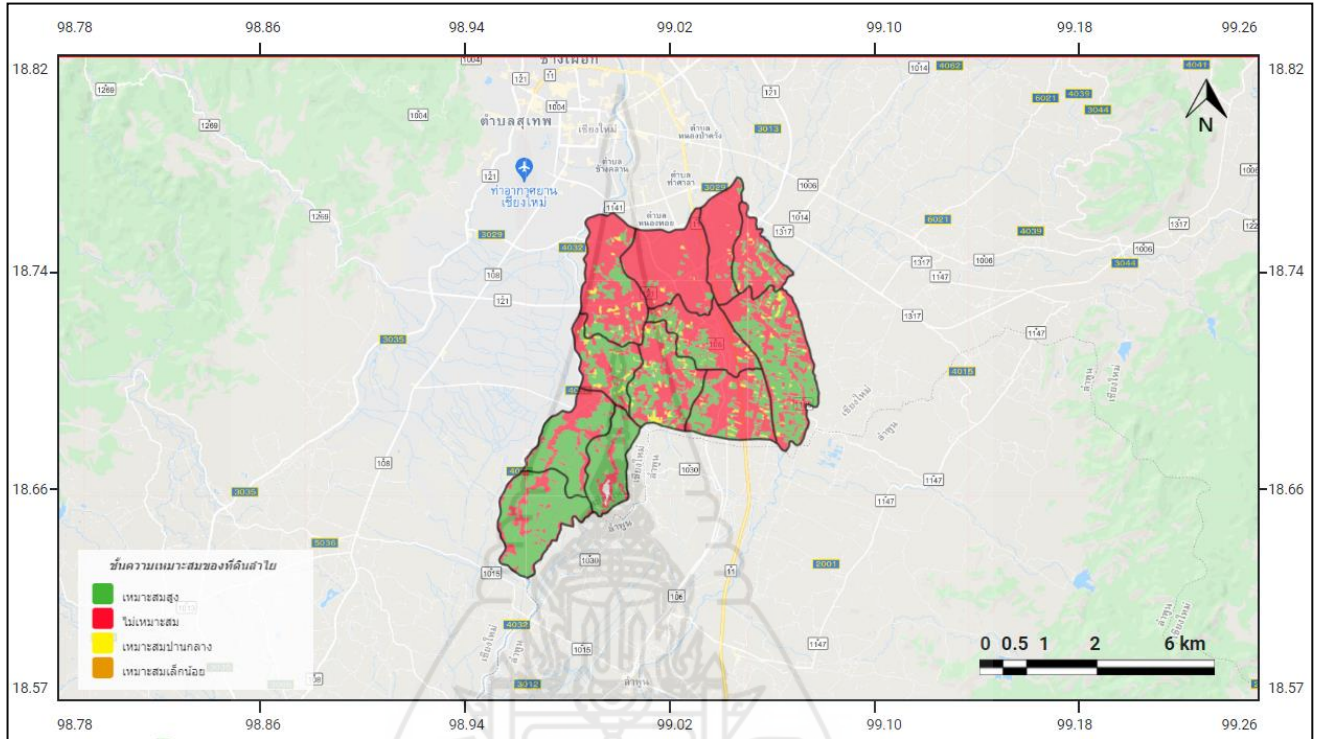
6.3 ลักษณะดิน

สภาพพื้นที่ดินอำเภอสารภี เป็นพื้นที่ราบลุ่มและที่ดอน มีกลุ่มชุดดินทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 5 กลุ่มชุดดินที่ 15 กลุ่มชุดดินที่ 22 และกลุ่มชุดดินที่ 38 ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2561)

อำเภอสารภี มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกลำไย แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S1) ร้อยละ 41.24 พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ร้อยละ 2.81 และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) ร้อยละ 55.96

ภาพที่ 2.4 แผนที่แสดงความเหมาะสมการปลูกลำไยอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2561)

กล่าวโดยสรุป พื้นที่อำเภอสารภี ส่วนมากเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกลำไย รองลงมาเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกลำไย และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมปานกลางเพียงเล็กน้อย

6.4 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอสารภี ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ ลม มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้อำเภอสารภี มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป กับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้อำเภอสารภีมีฝนตกทั่วไป

สภาพภูมิอากาศของอำเภอสารภีมีความเหมาะสมกับการผลิตลำไย คือ โดยทั่วไปลำไยต้องการอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิที่ต่ำสามารถทำให้ลำไยเจริญเติบโตได้ดีในช่วงฤดูหนาว เพื่อชักนำการออกดอก หากฤดูกาลไหนอากาศหนาวเย็นนาน จะมีการออกดอกติดผลดี

6.5 สินค้าเกษตรที่สำคัญ

6.5.1 ลำไย

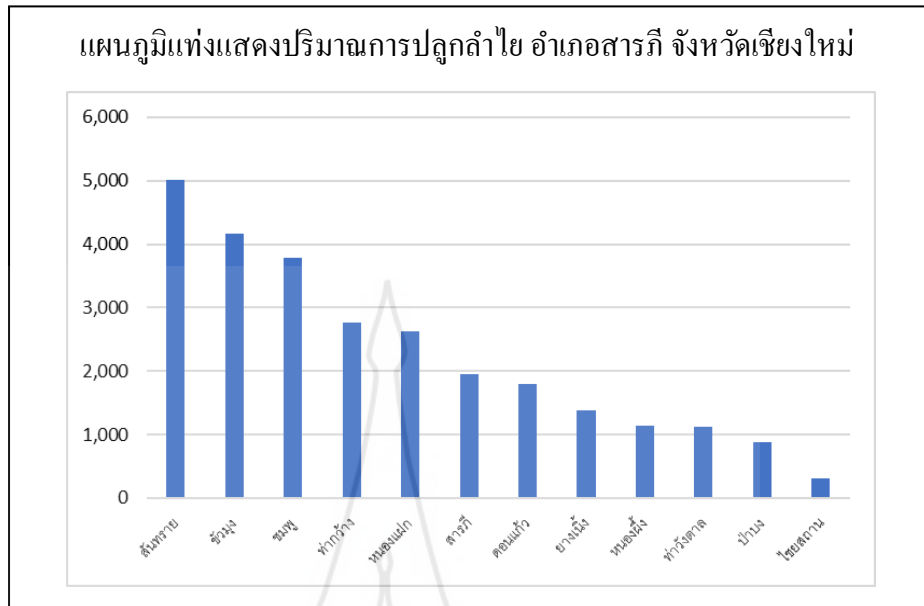
อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่การปลูกลำไย จำนวน 26,900 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลสันทราย จำนวน 5,010 ไร่ รองลงมาคือตำบลข้าวมุง จำนวน 4,159 ไร่ และตำบลชมพู จำนวน 3,780 ไร่ ตามลำดับ (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี, 2564)

ตารางที่ 2.1 แสดงพื้นที่ปลูกลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกลำไย (ไร่)
1	สันทราย	5,010
2	ข้าวมุง	4,159
3	ชมพู	3,780
4	ท่ากว้าง	2,762
5	หนองแฝก	2,632
6	สารภี	1,948
7	คอนแก้ว	1,793
8	ยางเนิ้ง	1,380
9	หนองผึ้ง	1,137
10	ท่าวังตาล	1,114
11	ป่าบง	881
12	ไชยสถาน	304
	รวม	26,900

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี, 2564)

ภาพที่ 2.5 แสดงปริมาณการปลูกถ่าย อำเภอสวรรค์ จังหวัดเชียงใหม่
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสวรรค์, 2564)

1) ปฏิทินการเพาะปลูกถ่าย

เกษตรกรในอำเภอสวรรค์ มีการปลูกถ่าย ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ถ่าย	←-----→											
							←-----→	▽				

สัญลักษณ์   ↔ ช่วงฤดูปลูก   △ ปลูกสูงสุด
    ←-----→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว   ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ 2.6 แสดงปฏิทินการเพาะปลูกถ่าย ในอำเภอสวรรค์ จังหวัดเชียงใหม่
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสวรรค์, 2564)

2) สถานการณ์การตลาดถ่าย

อำเภอสวรรค์ ผลิตถ่ายส่วนใหญ่จะผลิตในฤดู เก็บเกี่ยวออกช่วงเดือนปลายเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนกันยายน ราคาขึ้นกับตลาดทั่วไป เกษตรกรไม่สามารถกำหนดเองได้

(1) ลักษณะการจำหน่ายลำไย มี 4 รูปแบบ

- จำหน่ายแบบลำไยรูตรง(ร้อน) ราคาตามเกรดขนาด มี 4 ขนาด (เกรดAA, A, B, C) พ่อค้าจะเป็นผู้กำหนดราคา
- จำหน่ายแบบตะกร้า ขนาดบรรจุและราคาพ่อค้าในพื้นที่เป็นผู้กำหนด
- จำหน่ายแบบมัดปึกเพื่อบริโภคสด เป็นแบบมัดช่อลำไยก่อนส่งขายให้พ่อค้า จะขายตามเกรดหรือคละเกรดตามที่พ่อค้ากำหนด
- จำหน่ายแบบเหมาสวน เกษตรกรขายลำไยทั้งสวนให้กับพ่อค้าที่มาซื้อถึงสวน

(2) ช่องทางการตลาดมีดังนี้ จุดรับซื้อในพื้นที่/ล้ง สหกรณ์การเกษตร พ่อค้าคนกลาง ตลาดเกษตรกร/ตลาดชุมชน และตลาดออนไลน์

3) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

อำเภอสารภี ได้มีการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตามโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปัจจุบันมีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย จำนวน 7 แปลง

ตารางที่ 2.2 แสดงกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ที่	กลุ่มแปลงใหญ่ลำไย	หมู่	ตำบล	อำเภอ	แปลง	จำนวนสมาชิก(คน)
1	แปลงใหญ่ลำไยตำบลข้าวมุง	7	ข้าวมุง	สารภี	2559	137
2	แปลงใหญ่ลำไยตำบลหนอง	4	ป่าบง	สารภี	2561	78
3	แปลงใหญ่ลำไยตำบลชมพู	8	ชมพู	สารภี	2561	53
4	แปลงใหญ่ลำไยตำบลป่าบง	4	หนอง	สารภี	2561	50
5	แปลงใหญ่ลำไยตำบลสารภี	5	สารภี	สารภี	2561	54
6	แปลงใหญ่ลำไยตำบลท่ากว้าง	3	ท่ากว้าง	สารภี	2562	103
7	แปลงใหญ่ลำไยตำบลสัน	8	สันทราย	สารภี	2564	106

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี, 2564)

กล่าวโดยสรุป อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 97.45 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 63,342.5 ไร่ ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีความลาดชัน สินค้าเกษตรที่สำคัญได้แก่ ลำไย มีพื้นที่การปลูกลำไย จำนวน 26,900 ไร่ ผลผลิตลำไยส่วนใหญ่จะผลิตในฤดูเก็บเกี่ยวออกช่วงเดือนปลายเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนกันยายน ราคาขึ้นกับตลาดทั่วไปเกษตรกรไม่

สามารถกำหนดเองได้ ลักษณะการจำหน่ายมี 4 รูปแบบ คือแบบลำไยรูตร่วง(ร้อน) ราคาตามเกรด ขนาด แบบตะกร้า แบบมัดปึก(ผูกเป็นช่อ) เพื่อบริโภคสด และแบบเหมาสวน ช่องทางการตลาดมี ทั้งส่งจากรับซื้อในพื้นที่/ล้ง สหกรณ์การเกษตร พ่อค้าคนกลาง ตลาดเกษตรกร/ตลาดชุมชน และ ตลาดออนไลน์ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตามโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบ แปลงใหญ่ ตั้งแต่ ปี 2559 จนถึงปัจจุบันมีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย จำนวน 7 แปลง และได้ กำหนดประเด็นศึกษา สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิต ของเกษตรกร ความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของ เกษตรกร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ปัญหาและ ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของ เกษตรกร

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ ลำไยของเกษตรกรใน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ตรวจสอบเอกสารมีการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

7.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

7.1.1 เพศ

ณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะขาม ในตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.3 เป็นเพศชาย ขณะที่ วรธมาศ แสงประทุม (2560, น. 78) ได้ศึกษาการมี ส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ตำบลวัง โตนด อำเภอนายายอาม จังหวัด จันทบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ จิรนนท์ นน ทะน่า (2564, น.1815) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการ ดำเนินงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ส่วนมากเป็นเพศหญิง

7.1.2 อายุ

วรธมาศ แสงประทุม (2560, น. 78) พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ที่ศึกษา มี อายุระหว่าง 51-60 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับ จิรนนท์ นนทะน่า (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกรผู้ให้

ข้อมูลส่วนมาก อายุเฉลี่ย 51.36 ปี ขณะที่ ฉัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 57.73 ปี

7.1.3 ระดับการศึกษา

วรชมาศ แสงประทุม (2560, น. 78) พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ที่ศึกษา มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วน จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งใกล้เคียงกับ ฉัฐพร สุขคำปา (2564, น. 1627) พบว่า เกษตรกร จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

7.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

7.2.1 รายได้ในภาคเกษตร

วสันต์ ธรรมสอน (2564, น.2260) ได้ศึกษาการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกร มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 105,581.97 บาท ขณะที่ ภูธีร์รัตน์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น. 120) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยจากภาคการเกษตรต่อปี 173,329.33 บาท ส่วน อรวรรณ พานิกกร (2563, น.1826) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยในภาคเกษตร 84,624.14 บาท

7.2.2 รายได้นอกภาคเกษตร

อาทิตย์ เกษติ (2562, น.1143) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรมีรายได้ร้อยละ 38.28 มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 44,289.06 บาทต่อปี ใกล้เคียงกับ อรวรรณ พานิกกร (2563, น.1826) พบว่า เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตร 45,791.67 บาท ขณะที่ วสันต์ ธรรมสอน (2564, น. 2260) พบว่า เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 57,614.75 บาท ส่วนภูธีร์รัตน์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น.120) พบว่า เกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตร 73,019.82 บาท

7.2.3 รายได้รวม

ฉัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกร มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 20,379.11 บาท/ปี ซึ่งแตกต่างกับ วสันต์ ธรรมสอน (2564, น.2259) พบว่า เกษตรกร มีรายได้รวมเฉลี่ย 168,237.70 บาท ขณะที่ อรวรรณ พานิกกร (2563, น.1826) พบว่า เกษตรกรมีรายได้รวมทั้งหมดของครอบครัว เฉลี่ย 119,866.00 บาท

7.2.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

อาทิตย์ เกษดี (2562, น.1143) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.71 คน ซึ่งใกล้เคียงกับ จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.51 คน และเสกฐวุฒิ มิ่งมงคลศศิธร (2562, น.1056) ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกภายในครัวเรือน เฉลี่ย 3.14 คน ส่วนอรวรรณ พานิกกร (2563, น.1826) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน

7.2.5 จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร

ณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกร มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.07 ราย ใกล้เคียงกับ เสกฐวุฒิ มิ่งมงคลศศิธร (2562, น.1056) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.13 คน และจิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.20 คน สอดคล้องกับเฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.88) ได้ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่ามีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 คน

7.2.6 จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

อาทิตย์ เกษดี (2562, น.1143) พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตร 22.48 ไร่ ใกล้เคียงกับ เฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.88) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 26.04 ไร่

7.2.7 จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด

ศิริรัตน์ เวชสิทธิ์ (2564, น.2193) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 29 เป็นพื้นที่ของตนเองสอดคล้องกับอาทิตย์ เกษดี (2562, น.1143) พบว่า เกษตรกร โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง และเฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.88) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง

7.3 สภาพพื้นฐานทางสังคม

7.3.1 ตำแหน่งทางสังคม

ศิริรัตน์ เวชสิทธิ์ (2564, น.2193) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน ร้อยละ 88.6 สอดคล้องกับจิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกร ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และภูษิรินทร์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น.120) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.3 ไม่สถานภาพทางสังคม ส่วนณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.7 มีตำแหน่งอื่นๆ (สมาชิกกรรมการ อกม. อสม.) ขณะที่อาทิตย์ เกษดี (2562, น.1143) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.20 เป็นผู้นำในชุมชน

7.3.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

อาทิตย์ เกษดี (2562, น.1143) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 95.30 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร/สถาบันต่างๆ โดยร้อยละ 23.91 เป็นสมาชิก ธกส. ขณะที่ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.87) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน สมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ และเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนเฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.88) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

7.3.3 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกร มีระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 1.99 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับ วรชมาศ แสงประทุม (2560, น. 78) พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มในระยะเวลา 1-2 ปี ขณะที่ จิรนนท์ นนทะน่าน (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกร มีระยะเวลาการเข้าร่วมกลุ่ม เฉลี่ย 2.54 ปี

7.3.4 ได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร

ณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 76.6 ได้รับการฝึกอบรม ด้านการถ่ายทอดความรู้วิชาการ ร้อยละ 80.4 ได้รับการฝึกอบรมจากสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยได้รับจำนวนการอบรม เฉลี่ย 2.22 ครั้ง/ปี ขณะที่ ศิริรัตน์ เวชสิทธิ์ (2564, น.2193) พบว่า เกษตรกรในกลุ่มเข้ารับการอบรมด้านการเกษตร 3-5 ครั้งต่อปี ส่วนภูริรัตน์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น.120) พบว่า เกษตรกรเข้ารับการอบรมใน สพก. จำนวนเฉลี่ย 4.21 ครั้ง

7.4 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

7.4.1 พื้นที่ปลูกลำไย

นพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและการตัดแต่งช่อผลลำไยของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเขียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 9.5 ไร่ ซึ่งใกล้เคียงกับ การันต์ กันใหม่ (2562, น.99) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.64 ไร่ ขณะที่ วสันต์ ธรรมสอน (2564, น.2260) ได้ศึกษาการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกร มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 12.25 ไร่ ส่วนภาวิณี นันตะสิงห์ (2562, น.79) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการตัดแต่งช่อผลลำไยของกลุ่มเกษตรกรแปลง

ใหญ่ลำไยในอำเภอเวียงหนองล่องจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 8.73 ไร่ ซึ่งแตกต่างกับ เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศศิธร (2562, น.1056) ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกลำไย เฉลี่ย 3.50 ไร่ และเฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.88) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.54 ไร่

7.4.2 พันธุ์ลำไยที่ปลูก

เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศศิธร (2562, น.1056) พบว่า เกษตรกรปลูกลำไยพันธุ์อีดอ ร้อยละ 93.9 ซึ่งสอดคล้องกับนพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) พบว่า เกษตรกรปลูกลำไยพันธุ์อีดอ และเมวิกา นางแล (2561, น.75) ได้ศึกษาการส่งเสริมการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ และเฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.88) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดปลูกลำไยพันธุ์อีดอ

7.4.3 ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้

นพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,342 ต่อไร่ ซึ่งใกล้เคียงกับการันต์ กันใหม่ (2562, น.99) พบว่า เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1.36 ตัน/ไร่ ส่วนภาวิณี นันตะสิงห์ (2562, น.79) พบว่า เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,434 กิโลกรัม ต่อไร่ ขณะที่เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศศิธร (2562, น.1056) พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ย 1,068.00 กิโลกรัม

7.4.4 ราคาขายเฉลี่ย ผลิตลำไยในฤดู

วสันต์ ธรรมสอน (2564, น.2260) พบว่า เกษตรกร มีราคาลำไยที่ขายได้เฉลี่ย 13.67 บาท/กิโลกรัม ส่วนเสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศศิธร (2562, น.1056) พบว่า เกษตรกรจำหน่ายลำไยเฉลี่ย 18.51 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่การันต์ กันใหม่ (2562, น.99) พบว่า เกษตรกร จำหน่ายผลผลิตลำไยราคาเฉลี่ย 23.00 บาท/กิโลกรัม

7.4.5 รายได้จากผลผลิตลำไยในฤดู

นพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) พบว่า เกษตรกรมีรายได้ จากการขายผลผลิตลำไยเฉลี่ย 40,708 บาทต่อปี ส่วนการันต์ กันใหม่ (2562, น.100) พบว่า เกษตรกร มีรายได้จากผลผลิตลำไยเฉลี่ย 31,437.25 บาท/ไร่ ขณะที่เฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.89) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการขายลำไยเฉลี่ย 27,660.50 บาทต่อปี และภาวิณี นันตะสิงห์ (2562, น.79) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการขายลำไยเฉลี่ย 17,829 บาท ต่อไร่

7.4.6 รูปแบบการขาย

นพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) พบว่า เกษตรกรขายผลผลิตลำไยสดแบบมัดช่อ

ส่วนภาวณินันต์สิ่ง (2562, น.79) พบว่า เกษตรกรมีรูปแบบการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่ เป็นแบบเก็บเองขายเอง ขณะที่พรกมล ศรีจิริยา (2556, น.97) ได้ศึกษาศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก พบว่าเกษตรกรจำหน่ายลำไยแบบเหมาเมื่อพร้อมเก็บเกี่ยวแบบคละเกรด

7.4.7 สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้

เฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.89) พบว่า ลำไยที่ขายได้มีเกรด AA เฉลี่ย 852.30 กิโลกรัม เกรด A เฉลี่ย 1,808.75 กิโลกรัม และเกรด B เฉลี่ย 1,374.30 กิโลกรัม ขณะที่พิชิตชัย เกิดผล (2560, น.99) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศการเกษตรเพื่อการส่งเสริมการผลิตลำไยในรูปแบบแปลงใหญ่ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า มีการคัดเกรดผลช่อใส่ ตะกร้า และประมาณคุณภาพผลผลิตในสวนลำไยเป็นเกรด AA A B และ C เท่ากับร้อยละ 41 33 14 และ 12 ของผลผลิตทั้งหมด

7.4.8 ช่องทางการจำหน่าย

นพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) พบว่า เกษตรกรจำหน่ายให้พ่อค้าในท้องถิ่น โดยเป็นผู้มารับซื้อ สอดคล้องกับเฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.89) พบว่า เกษตรกรขายลำไยให้พ่อค้าคนกลาง ขณะที่เมวิกา นางแล (2561, น.75) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บรวบรวมผลผลิตและขายเอง โดยขายในลักษณะเพื่ออบแห้ง โดยมีพ่อค้าในท้องถิ่นมารับซื้อผลผลิตลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่ทราบราคาขายส่ง/ขายปลีกลำไยจากพ่อค้าในท้องถิ่น และได้รับเงินทั้งหมดเมื่อขายผลผลิตทั้งหมดแล้ว ส่วนพัชรา แสนสุข (2554, น.81) ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลักษณะการขายลำไยของเกษตรกรมี 3 รูปแบบ เกษตรกรเลือกขายผลผลิตเอง รองลงมาขายเหมาทั้งสวน และขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ตามลำดับ

7.5 การวิจัยเกี่ยวกับความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

7.5.1 ความรู้

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น.88) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 13 ข้อ เกษตรกรมีความไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ใน 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับประเด็นที่ไม่เข้าใจมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ มีความไม่เข้าใจเรื่องการพัฒนาด้านการผลิตของกลุ่มจำเป็นต้องมีการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมเข้ามาร่วมใช้ด้วย มีความไม่เข้าใจ เรื่องสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และมีความไม่เข้าใจเรื่องกลุ่มแปลงใหญ่

ต้องมีการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน มีตลาดที่แน่นอนเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ และเพิ่มอำนาจการต่อรอง

ปณิศา ฮาบเจริญ (2562, น.99) พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งมีความรู้ในระดับมากในเรื่องการกำหนดมาตรฐานสินค้า จะต้องผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานหรือองค์กรที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาเกษตรแบบแปลงใหญ่ และเรื่องส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึด พื้นที่ คน สินค้า เป็นหลักการในการดำเนินการลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

อรพรรณ ศรีสวัสดิ์ (2564, น.110) ได้ศึกษา การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบนาแปลงใหญ่ของเกษตรกร ในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งมีความรู้ในระดับมาก โดยที่เกษตรกรมีประเด็นความรู้มากที่สุดจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน และการบริหารจัดการแปลง เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการผลิตสินค้าเกษตร ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพ การกำหนดมาตรฐานการผลิต เช่น GAP และ Organic เพิ่มขึ้น

7.5.2 แหล่งความรู้

บุหงา จินดาวานิชสกุล (2561, น.88) พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตลำไย รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชนและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาพรวมเกษตรกรมีการรับรู้ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยสื่อบุคคลจากเกษตรตำบลในระดับมาก สื่อกลุ่มจากการประชุมกลุ่มในระดับมาก สื่อมวลชนจากโทรทัศน์ในระดับปานกลาง และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศจากโทรศัพท์ในระดับน้อย

ปณิศา ฮาบเจริญ (2562, น.94) พบว่า แหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับในระดับมากที่สุด ได้แก่ เกษตรกรร้อยละ 23.9 จากสื่อ บุคคล ได้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่จากกรมการข้าว โดยได้รับความรู้ผ่านสื่อ กลุ่ม โดยการประชุมอบรม รองลงมาจากสื่อมวลชนและน้อยที่สุดจากจากสื่อออนไลน์

อรพรรณ ศรีสวัสดิ์ (2564, น.110) พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้โดยรวมในระดับปานกลาง โดยแหล่งความรู้จากสื่อกลุ่มมีระดับการรับรู้มาก แหล่งความรู้จากสื่อบุคคลมีระดับการรับรู้ปานกลาง แหล่งความรู้จากสื่อมวลชนมีระดับการรับรู้ปานกลาง และแหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์มีระดับการรับรู้ที่น้อยที่สุด

หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.87) พบว่าเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ สื่อกิจกรรม และสื่อบุคคล ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การทัศนศึกษาดูงาน การให้ คำแนะนำจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและผู้นำทางการเกษตร

7.5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ปณิศา ฮวบเจริญ (2562, น.101) พบว่า 1) ด้านการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในเรื่องการจัดทำแผนรายแปลงและแผนธุรกิจรายแปลงสามารถทำให้เกษตรกรสมาชิกวางแผนการผลิตได้อย่างแม่นยำ และแผนธุรกิจของกลุ่มทำให้เพิ่มช่องทางการตลาดและจัดการความเสี่ยง เช่นภัยธรรมชาติ โรคระบาด 2) ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรเห็นด้วยกับการสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรที่จำเป็น เช่นรถดำนา รถไถดิน รถเกี่ยวข้าว รถขนผลผลิต 3) การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เกษตรกรเห็นด้วยในประเด็น หากสินค้าได้รับรองมาตรฐาน เช่น การปฏิบัติทางการเกษตรดี ที่เหมาะสม (GAP),มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานอื่นๆจะช่วยให้เกษตรกรเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และกำหนดราคาสินค้าได้ 4) การพัฒนาและเชื่อมโยงการตลาด เกษตรกรเห็นด้วยในประเด็นการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร จะสามารถเพิ่มช่องทางการตลาด และเชื่อมโยงตลาดระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อได้ ซึ่งเกษตรกรเห็นความสำคัญของการเรียนรู้และวางแผนด้านการตลาด ทำให้ทราบกลไกของตลาดและสามารถวางแผนการตลาดเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

7.6 การวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ภูษิรินทร์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น.122) พบว่า เกษตรกรมีผลการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน โดยมีผลการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีผลการมีการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย

วรธมาศ แสงประทุม (2560, น. 81) พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ภาพรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 จำแนกได้ดังนี้ ระดับมากคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ระดับปานกลางคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 3.32 และ 3.31 ตามลำดับ

ศิริรัตน์ เวชสิทธิ์ (2564, น.2194) พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมการบริการจัดการกลุ่มภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 คือ เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มในระดับปานกลางทุกประเด็น ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 3.25 ,3.17 ,3.01 ตามลำดับ

จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 5 ด้าน คือ การรับผลประโยชน์ การกำหนดความต้องการ การวางแผนดำเนินการ การปฏิบัติและดำเนินการ และการติดตามผลงาน โดยในแต่ละประเด็น เกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 5 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ การเพิ่มผลผลิต การได้รับองค์ความรู้ในการผลิต การผลิตที่มีคุณภาพ การลดต้นทุน ด้านราคาขายผลผลิต 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 4 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ ปัจจัยการผลิต ปริมาณผลผลิตที่ตลาดต้องการ การผลิตร่วมกัน การจัดการผลผลิต 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 7 ประเด็น เรียงลำดับ ได้ดังนี้ การลดต้นทุน การกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานกลุ่ม การใช้ปัจจัยการผลิต การเพิ่มผลผลิต การกำหนดระเบียบ/ ข้อบังคับ การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการ พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 4 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ การปฏิบัติตามระเบียบ/ข้อบังคับ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลงาน พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 3 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ การเสนอแนะ การดำเนินงานกลุ่ม การตรวจสอบการดำเนินงานกลุ่ม การรายงานผลการดำเนินงานกลุ่ม

7.7 การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

7.7.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ภูธีร์รัตน์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น.123-124) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในขณะที่ด้านที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ศิริรัตน์ เวชสิทธิ์ (2564, น.2194) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 คือ เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า เกษตรกรขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน, ขาดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน, ขาดการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64,3.63,3.61ตามลำดับ และมีปัญหาขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.90

จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1816) พบว่า ปัญหาในการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 5 ด้าน คือ การกำหนดความต้องการ การปฏิบัติและดำเนินการ การวางแผนดำเนินการ การติดตามผลงาน และการรับผลประโยชน์ โดยในแต่ละประเด็น มีระดับปัญหาในการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ดังนี้ (1) ด้านการกำหนดความต้องการ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการใน ระดับน้อย 4 ประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้ การผลิตร่วมกัน การจัดการผลผลิต ปริมาณผลผลิตที่ตลาดต้องการปัจจัยการผลิต (2) ด้านการปฏิบัติและดำเนินการ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการใน ระดับน้อย 4 ประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้ การลดต้นทุน การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย การเพิ่มผลผลิต การปฏิบัติตาม ระเบียบ/ข้อบังคับ (3) ด้านการวางแผนดำเนินการ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการในระดับน้อย 7 ประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานกลุ่ม การใช้ปัจจัยการผลิต การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน การกำหนดระเบียบ/ข้อบังคับ (4) ด้านการติดตามผลงาน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการติดตามผลงาน ในระดับน้อย 3 ประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้ การเสนอแนะการดำเนินงานกลุ่ม การตรวจสอบการดำเนินงานกลุ่ม การรายงานผลการดำเนินงานกลุ่ม (5) ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในระดับน้อย 5 ประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านราคาขายผลผลิต การได้รับองค์ความรู้ในการผลิต การลดต้นทุนการเพิ่มผลผลิต การผลิตที่มีคุณภาพ

7.2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ภูริรัตน์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น.123-124) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการประเมิน ในขณะที่ด้านที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

7.8 การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริม เกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ภูษิ์รัตน์ ชัน สัมฤทธิ์ (2564, น.132) พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี ในเรื่องจำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสถานภาพทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$)

นาริรัตน์ เหลือสม (2564, น.1499) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่า ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการมีส่วนร่วม

นครินทร์ สุขพงษ์ (2562, น.90) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 28.7 ในบรรดาดัวแปรอิสระทั้งหมด 6 ตัว มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ที่มีผลต่อดัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ซึ่งหมายถึง ตัวแปรมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ และสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีรายได้ต่ำ

อรวรรณ พานิก (2563, น.1832) พบว่า มี 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มี 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวก คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับแรงจูงใจ และระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีผลมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง ทำให้โอกาสการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงจูงใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาก ทำให้สมาชิกกลุ่มต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้นหากสมาชิกกลุ่มมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมของกลุ่ม

มากขึ้นตามไปด้วย และมี 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบ เมื่อสมาชิกกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่มากขึ้น ทำให้สมาชิกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มน้อยลง

สุพรรณิ กั้นซัด (2561, น.762) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง เมื่อสมาชิกได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ในทางกลับกัน ถ้าสมาชิกได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนน้อย การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนก็มีแนวโน้มน้อยลงด้วย

ชลธิชา วิทยาสิงห์ (2556, น.79) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกรข้าวหอมมะลิ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกร(ภาพรวม) ด้านการวางแผนและด้านการประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ .01 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการทำกิจกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากขึ้นจะทำให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนเกษตรกรมากขึ้น และผลผลิตข้าวกลีบบอกต่อไร่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกร(ภาพรวม)และด้านการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า ถ้าเกษตรกรมีผลข้าวกลีบบอกต่อไร่มากขึ้นจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในโรงเรียนเกษตรกรและมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลน้อยลง

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจและสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ การได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร รายได้รวม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย พันธุ์ลำไยที่ปลูก ปริมาณผลผลิต ราคาขายเฉลี่ย รายได้จากการขายลำไย สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้ รูปแบบการขาย ช่องทางการจำหน่าย ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นของเกษตรกร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดกรอบแนวคิด การศึกษา การวิจัย คือ เป็นการศึกษา 1) สภาพพื้นฐาน ส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร 2) ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 5) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ ลำไยของเกษตรกรในอำเภอสาร์ภัก จังหวัดเชียงใหม่ นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย อันได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสาร์ภัก จังหวัดเชียงใหม่ ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสาร์ภัก จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2564 จำนวนรวมทั้งหมด 581 ราย (ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอสาร์ภัก, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) จากประชากร จำนวน 581 ราย โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อน 0.06 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง, 2557) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{[581]}{1 + ([581] ([0.06])^2)} \\ &= 187.9 \\ \text{กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n)} &= 188 \text{ ราย} \end{aligned}$$

เนื่องจากประชากรสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่แต่ละตำบลมีจำนวนไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามจำนวนร้อยละของตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 188 ราย ของจำนวนประชากรทั้งหมด 581 ราย

$$\begin{aligned} \text{ร้อยละขนาดกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{188 \times 100}{581} \\ &= 32.36 \end{aligned}$$

สามารถกำหนดขนาดของตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามจำนวนร้อยละของตัวอย่าง คือ ร้อยละ 32.36 ของแต่ละกลุ่ม

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง

สุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก ตามสัดส่วนประชากรในแต่ละกลุ่ม ดังตาราง

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ ที่	กลุ่มแปลงใหญ่ลำไย	สมาชิกทั้งหมด (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	แปลงใหญ่ลำไยตำบลจันทุม	137	45
2	แปลงใหญ่ลำไยตำบลหนองแฝก	78	25
3	แปลงใหญ่ลำไยตำบลชมพู	53	17
4	แปลงใหญ่ลำไยตำบลป่าบง	50	16
5	แปลงใหญ่ลำไยตำบลสารภี	54	18
6	แปลงใหญ่ลำไยตำบลท่ากว้าง	103	33
7	แปลงใหญ่ลำไยตำบลสันทราย	106	34
	รวม	581	188

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี, 2564)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง เขียนคำถามฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น จัดเรียงหัวข้อและรายละเอียดคำถาม วิธีการตรวจนับผลการประเมินและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อคำถาม

2.1.3 นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็น จากนั้นจึงนำเครื่องมือดังกล่าวมาดำเนินการแก้ไข

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดคำถาม 2 แบบ คือ แบบปลายปิด และปลายเปิด จำนวน 4 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
2. สภาพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย การได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร
3. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร รายได้รวม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด
4. สภาพการผลิตลำไย ได้แก่ ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย พันธุ์ลำไยที่ปลูก ปริมาณผลผลิต ราคาขายเฉลี่ย รายได้จากการขาย สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้ รูปแบบการขาย ช่องทางการจำหน่าย

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

1. ด้านความรู้ ได้แก่ เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งรูปแบบของคำถามในแบบทดสอบจะเป็นคำถามแบบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก 1 คะแนน

ตอบผิด 0 คะแนน

2. ด้านแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ เป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และ มากที่สุด ตามลำดับ

3. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และ มากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

เป็นคำถามให้เกษตรกรเลือกตอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และ มากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

เป็นคำถามให้เลือกตอบ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นคำถามปลายปิด ให้เลือกตอบ ตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) วัดระดับต่าง ๆ 5 ระดับ โดยจะให้คะแนนระดับ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และ มากที่สุด ตามลำดับ

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสัมภาษณ์ หลังจากที่ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามฉบับร่างด้วยตนเองแล้ว นำมาเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงนำ แบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่านพิจารณาข้อความว่าวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน +1	หมายถึง	เห็นด้วย/แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
ให้คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
ให้คะแนน -1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย/คำถามไม่มีความเหมาะสม

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดย	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1
	$\frac{\sum R}{N}$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่าเท่ากับ 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหาที่กำหนด แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงกับจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหาที่กำหนด ต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ไปหาค่าความตรง ได้ดังนี้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{97.68}{103} = 0.95$$

โดยผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.95 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา และข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2.3.2 การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's alpha จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ทำการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach)

ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right]$$

โดย	α	หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
	K	หมายถึง จำนวนข้อคำถาม
	$\sum Si^2$	หมายถึง ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	St^2	หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม

สำหรับเกณฑ์ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดมีความเที่ยงและเชื่อถือได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามมาหาความเที่ยง ตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.945

ตอนที่ 2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.983

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.982

ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.948

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.991

สรุป โดยภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.969 ดังนั้นสำหรับค่าความเที่ยงที่เหมาะสมนั้น Carmines and Zeller (1986, p. 51) อธิบายว่าโดยทั่วไปแล้วค่าความเที่ยงของเครื่องมือวัดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.800 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีความเที่ยง ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์จากเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจากสำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จำนวนทั้งสิ้น 188 ราย แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2564 – พฤศจิกายน 2565 มีการดำเนินงาน ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแจ้งรายละเอียดการวิจัยและนัดหมายสถานที่ วัน เวลา เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แก่เกษตรกร

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย เพื่อให้ทราบรายละเอียด วัตถุประสงค์ ที่มาของงานวิจัย

3.3 ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่เกษตรกร แจ้งข้อคำถาม ปัญหา วิธีการ ต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการตอบคำถามตามแบบสัมภาษณ์

3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อทำการตรวจสอบความบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ หากข้อมูลไม่สมบูรณ์นำมาทำการสัมภาษณ์ข้อมูลใหม่เพิ่มเติมจากเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาบันทึกข้อมูลลงรหัสแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

1. ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยวัดความรู้ของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก และ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด ทั้งหมด 15 ข้อ จากนั้นรวมคะแนนทั้งหมด แล้วนำคะแนนรวมมาจัดระดับ

ความรู้ตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

1 - 3 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด

4 - 6 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับน้อย

7 - 9 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับปานกลาง

10 - 12 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับมาก

13 - 15 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับมากที่สุด

2. แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

โดยแบ่งคะแนนตามค่าเฉลี่ย ออกเป็น 5 ระดับ คือ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 มีระดับความรู้ที่ได้รับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 มีระดับความรู้ที่ได้รับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 มีระดับความรู้ที่ได้รับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 มีระดับความรู้ที่ได้รับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 มีระดับความรู้ที่ได้รับน้อยที่สุด

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในด้านต่าง ๆ

โดยแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 มีระดับการเห็นด้วยมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 มีระดับการเห็นด้วยมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 มีระดับการเห็นด้วยปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 มีระดับการเห็นด้วยน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 มีระดับการเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในด้านต่าง ๆ

โดยแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 มีระดับการมีส่วนร่วมมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 มีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 มีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริม เกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในด้านต่าง ๆ โดยแปลความหมายของคะแนนตามค่าเฉลี่ย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 มีระดับของปัญหา/ข้อเสนอแนะมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 มีระดับของปัญหา/ข้อเสนอแนะมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 มีระดับของปัญหา/ข้อเสนอแนะปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 มีระดับของปัญหา/ข้อเสนอแนะน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 มีระดับของปัญหา/ข้อเสนอแนะน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตไร่ ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามและสมการทำนาย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

n = 188

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	108	57.4
หญิง	80	42.6
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 51	15	8.0
51 - 60	59	31.4
61 - 70	80	42.6
71 - 80	30	16.0
มากกว่า 80	4	2.0
ค่าต่ำสุด 39 ปี	ค่าสูงสุด 88 ปี	
ค่าเฉลี่ย 63.40 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.424	
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	89	47.3
ประถมศึกษาปีที่ 6	18	9.6
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	31	16.5
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	25	13.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	6	3.2
ปริญญาตรี	19	10.1

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
เพศ พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 57.4 เป็นเพศชาย ร้อยละ 42.6 เป็นเพศหญิง
อายุ พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 42.6 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 16.0 มีอายุระหว่าง 71-80 ปี ร้อยละ 8.0 มีอายุน้อยกว่า 51 ปี และร้อยละ 2.0 มีอายุมากกว่า 80 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 63.40 ปี

ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 47.3 จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 16.5 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 13.3 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

หรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 10.1 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 9.6 จบการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 6 ร้อยละ 3.2 จบการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่า (ปวศ.) ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ และจำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

n = 188		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่เป็น	107	56.9
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 81)	81	43.1
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	10	5.3
สมาชิกเทศบาล/อบต.	6	3.2
คณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์	55	29.3
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	38	20.2
อสม.	2	1.1
2. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร		
ไม่เป็น	14	7.4
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 174)	174	92.6
กลุ่มเกษตรกร	102	54.3
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	16	8.5
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส	90	47.9
สหกรณ์การเกษตร	32	17.0
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	32	17.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 188

สภาพพื้นฐานทางสังคม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ (ปี)			
1		26	13.8
2		31	16.5
3		73	38.8
4		18	9.6
5 ปีขึ้นไป		40	21.3
ค่าต่ำสุด 1 ปี	ค่าสูงสุด 6 ปี		
ค่าเฉลี่ย 3.09 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.301		
4. จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร (ครั้ง)			
1		20	13.8
2		33	16.5
3		66	38.8
4		25	9.6
5 ครั้งขึ้นไป		44	21.3
ค่าต่ำสุด 1 ครั้ง	ค่าสูงสุด 10 ครั้ง		
ค่าเฉลี่ย 3.56 ครั้ง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.095		

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 43.1 มีตำแหน่งทางสังคม โดย ร้อยละ 29.3 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์ รองลงมา ร้อยละ 20.2 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 5.3 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 3.2 เป็นสมาชิกเทศบาล/อบต. ร้อยละ 1.1 เป็น อสม. ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 92.6 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ร้อยละ 7.4 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดย ร้อยละ 54.3 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 47.9 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส ร้อยละ 17.0 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 17.0 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ ร้อยละ 8.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 38.8 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม 3 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.3 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.5 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม 2 ปี ร้อยละ 13.8 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม 1 ปี และร้อยละ 9.6 มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม 4 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม เฉลี่ย 3.09 ปี

จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 38.8 ได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร 3 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 21.3 ได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร 5 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 16.5 ได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร 2 ครั้ง ร้อยละ 13.8 ได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร 1 ครั้ง และร้อยละ 9.6 ได้เข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร 4 ครั้ง ตามลำดับ โดยจำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร เฉลี่ย 3.56 ครั้ง

1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร รายได้รวม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด และการถือครองที่ดิน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

		n = 188	
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา			
1.1 รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/ปี)			
น้อยกว่า 20,001		43	22.9
20,001 – 50,000		66	35.1
50,001 – 100,000		41	21.8
100,001 – 150,000		15	8.0
มากกว่า 150,000		23	12.2
ค่าต่ำสุด 2,000 บาท ค่าสูงสุด 420,000 บาท			
ค่าเฉลี่ย 75,382.98 บาท			
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 72,598.962			

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 188		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.2 รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้	80	42.5
มีรายได้ (n = 108)	108	57.5
น้อยกว่า 20,001	41	21.8
20,001 – 50,000	31	16.5
50,001 – 100,000	21	11.2
100,001 – 150,000	3	1.6
มากกว่า 150,000	12	6.4
ค่าต่ำสุด 2,000 บาท ค่าสูงสุด 500,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย 74,112.96 บาท		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 108,303.737		
1.3 รายได้รวม (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 20,001	25	13.3
20,001 – 50,000	45	23.9
50,001 – 100,000	52	27.7
100,001 – 150,000	24	12.8
มากกว่า 150,000	42	22.3
ค่าต่ำสุด 2,000 บาท ค่าสูงสุด 600,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย 115,905.32 บาท		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 118,746.961		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 188

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1	10	5.3
2	51	27.1
3	39	20.8
4	40	21.3
5 คนขึ้นไป	48	25.5
ค่าต่ำสุด 1 คน	ค่าสูงสุด 7 คน	
ค่าเฉลี่ย 3.52 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.543	
3. จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร รวมตัวทำนด้วย (คน)		
1	38	20.2
2	99	52.7
3	35	18.6
4	10	5.3
5 คนขึ้นไป	6	3.2
ค่าต่ำสุด 1 คน	ค่าสูงสุด 5 คน	
ค่าเฉลี่ย 2.19 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.926	
4. จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร		
น้อยกว่า 3 (ไร่)	51	27.1
3 – 5	51	27.1
6 – 8	40	21.3
9 – 11	22	11.7
มากกว่า 11 (ไร่)	24	12.8
ค่าต่ำสุด 1 ไร่	ค่าสูงสุด 45 ไร่	
ค่าเฉลี่ย 7.08 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.496	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 188

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด		
น้อยกว่า 3 (ไร่)	53	28.2
3 – 5	41	21.8
6 – 8	38	20.2
9 – 11	26	13.8
มากกว่า 11 (ไร่)	30	16.0
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 45 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 7.62 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.968		
5.1 การถือครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เป็นของตนเอง	173	92.0
เช่า	15	8.0
อาศัยผู้อื่นทำ (ไม่มีค่าเช่า)	33	17.6

จากตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังนี้

รายได้ในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตร ร้อยละ 35.1 มีรายได้ 20,001 – 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 22.9 มีรายได้น้อยกว่า 20,001 บาท ร้อยละ 21.8 มีรายได้ 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 12.2 มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท และร้อยละ 8.0 มีรายได้ 100,001 – 150,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ย 75,382.98 บาท

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 42.5 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร โดย ร้อยละ 21.8 มีรายได้น้อยกว่า 20,001 บาท รองลงมา ร้อยละ 16.5 มีรายได้ 20,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 11.2 มีรายได้ 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 6.4 มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท และร้อยละ 1.6 มีรายได้ 100,001 – 150,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ย 74,112.96 บาท

รายได้รวม พบว่า เกษตรกรมีรายได้รวม ร้อยละ 27.7 มีรายได้ 50,001 – 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.9 มีรายได้ 20,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 22.3 มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท

ร้อยละ 13.3 มีรายได้น้อยกว่า 20,001 บาท และร้อยละ 12.8 มีรายได้ 100,001 – 150,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ย 115,905.32 บาท

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 27.1 มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 25.5 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 21.3 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 4 คน ร้อยละ 20.8 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 3 คน และร้อยละ 5.3 มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 1 คน ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.52 คน

จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.7 มีแรงงานในการทำการเกษตร จำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 20.2 มีแรงงานในการทำการเกษตร จำนวน 1 คน ร้อยละ 18.6 มีแรงงานในการทำการเกษตร จำนวน 3 คน ร้อยละ 5.3 มีแรงงานในการทำการเกษตร จำนวน 4 คน และร้อยละ 3.2 มีแรงงานในการทำการเกษตร จำนวน 5 คนขึ้นไป ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.19 คน

จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 27.1 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร น้อยกว่า 3 ไร่ ร้อยละ 27.1 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 3 - 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 21.3 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 6 - 8 ไร่ ร้อยละ 12.8 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร มากกว่า 11 ไร่ และร้อยละ 11.7 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 9 - 11 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เฉลี่ย 7.08 ไร่

จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.2 มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด น้อยกว่า 3 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 21.8 มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด 3 - 5 ไร่ ร้อยละ 20.2 มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด 6 - 8 ไร่ ร้อยละ 16.0 มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด มากกว่า 11 ไร่ และร้อยละ 13.8 มีพื้นที่ถือครองทั้งหมด 9 - 11 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองทั้งหมด เฉลี่ย 7.62 ไร่

การถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 17.6 อาศัยผู้อื่นทำ (ไม่มีค่าเช่า) และร้อยละ 8.0 มีการถือครองที่ดินแบบเช่า ตามลำดับ

1.4 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ พื้นที่ปลูกลำไย พันธุ์ลำไยที่ปลูก ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ ราคาขายเฉลี่ย ผลผลิตลำไยในฤดู รายได้จากผลผลิตลำไยในฤดู รูปแบบการขาย สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้ และช่องทางการจำหน่าย ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

n = 188		
สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. พื้นที่ปลูกลำไย		
น้อยกว่า 3 (ไร่)	57	30.3
3 – 5	43	22.9
6 – 8	46	24.5
9 – 11	20	10.6
มากกว่า 11 (ไร่)	22	11.7
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 45 ไร่ ค่าเฉลี่ย 6.88 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.464		
2. พันธุ์ลำไยที่ปลูก		
พันธุ์อีดอ	188	100.0
3. ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ (กิโลกรัม/ไร่)		
น้อยกว่า 801	57	30.3
801 – 1,200	65	34.6
1,201 – 1,600	18	9.6
1,601 – 2,000	32	17.0
มากกว่า 2,000	16	8.5
ค่าต่ำสุด 100 กิโลกรัม/ไร่ ค่าสูงสุด 3,000 กิโลกรัม/ไร่ ค่าเฉลี่ย 1,238.19 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 649.092		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 188		
สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ราคาขายเฉลี่ย ผลิตลำไยในฤดู (บาท/กิโลกรัม)		
น้อยกว่า 5	14	7.4
5 – 6	2	1.1
7 – 8	30	16.0
9 – 10	104	55.3
มากกว่า 10	38	20.2
ค่าต่ำสุด 4 บาท/กิโลกรัม ค่าสูงสุด 20 บาท/กิโลกรัม		
ค่าเฉลี่ย 10.40 บาท/กิโลกรัม		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.418		
5. รายได้จากผลผลิตลำไยในฤดู (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 20,001	45	23.9
20,001 – 50,000	67	35.6
50,001 – 100,000	37	19.7
100,001 – 150,000	25	13.3
มากกว่า 150,000	14	7.5
ค่าต่ำสุด 2,000 บาท/ปี ค่าสูงสุด 420,000 บาท/ปี		
ค่าเฉลี่ย 70,654.26 บาท/ปี		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 69,025.378		
6. รูปแบบการขาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
รูคว่าง	138	73.4
ตะกร้า	36	19.1
มัดปึก (ผูกเป็นข้อ)	41	21.8
เหมาสวน	57	30.3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 188		
สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้		
7.1 เกรด AA (ร้อยละของผลผลิตทั้งหมดที่เก็บเกี่ยว)		
ไม่มี เกรด AA	46	24.5
มีเกรด AA (n = 142)	142	75.5
น้อยกว่า 21	27	14.4
21 – 30	26	13.8
31 – 40	24	12.8
41 – 50	26	13.8
มากกว่า 50	39	20.7
ค่าต่ำสุด 5 (ร้อยละ) ค่าสูงสุด 80 (ร้อยละ)		
ค่าเฉลี่ย 41.83 (ร้อยละ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.036		
7.2 เกรด A (ร้อยละของผลผลิตทั้งหมดที่เก็บเกี่ยว)		
ไม่มี เกรด A	46	24.5
มีเกรด A (n = 142)	142	75.5
น้อยกว่า 21	31	16.5
21 – 30	61	32.4
31 – 40	31	16.5
41 – 50	17	9.0
มากกว่า 50	2	1.1
ค่าต่ำสุด 20 (ร้อยละ) ค่าสูงสุด 70 (ร้อยละ)		
ค่าเฉลี่ย 32.68 (ร้อยละ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.377		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 188		
สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7.3 เกรด B (ร้อยละของผลผลิตทั้งหมดที่เก็บเกี่ยว)		
ไม่มีเกรด B	50	26.6
มีเกรด B (n = 138)	138	73.4
น้อยกว่า 21	90	47.9
21 – 30	22	11.7
31 – 40	14	7.4
41 – 50	10	5.3
มากกว่า 50	2	1.1
ค่าต่ำสุด 5 (ร้อยละ) ค่าสูงสุด 60 (ร้อยละ)		
ค่าเฉลี่ย 22.34 (ร้อยละ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.311		
7.4 เกรด C (ร้อยละของผลผลิตทั้งหมดที่เก็บเกี่ยว)		
ไม่มีเกรด C	121	64.4
มีเกรด C (n = 67)	67	35.6
น้อยกว่า 6	13	6.9
6 – 10	41	21.8
11 – 15	3	1.6
มากกว่า 15	10	5.3
ค่าต่ำสุด 5 (ร้อยละ) ค่าสูงสุด 30 (ร้อยละ)		
ค่าเฉลี่ย 11.15 (ร้อยละ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.695		
8. ช่องทางการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จูดรับซื้อในพื้นที่/ล้ง	133	70.7
สหกรณ์การเกษตร	13	6.9
พ่อค้าคนกลาง	89	47.3
ตลาดเกษตรกร/ตลาดชุมชน	12	6.4
ตลาดออนไลน์	13	6.9

จากตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

พื้นที่ปลูกลำไย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.3 มีพื้นที่ปลูกลำไย น้อยกว่า 3 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 24.5 มีพื้นที่ปลูกลำไย 6 - 8 ไร่ ร้อยละ 22.9 มีพื้นที่ปลูกลำไย 3 - 5 ไร่ ร้อยละ 11.7 มีพื้นที่ปลูกลำไย มากกว่า 11 ไร่ และร้อยละ 10.6 มีพื้นที่ปลูกลำไย 9 - 11 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.88 ไร่

พันธุ์ลำไยที่ปลูก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100 ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ

ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.6 มีปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ 801 – 1,200 กิโลกรัม/ไร่ รองลงมา ร้อยละ 30.3 มีปริมาณน้อยกว่า 801 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 17.0 มีปริมาณ 1,601 – 2,000 กิโลกรัม/ไร่ ร้อยละ 9.6 มีปริมาณ 1,201 – 1,600 กิโลกรัม/ไร่ และร้อยละ 8.5 มีปริมาณมากกว่า 2,000 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีปริมาณผลผลิตลำไย เฉลี่ย 1,238.19 กิโลกรัม/ไร่

ราคาขายเฉลี่ย ผลผลิตลำไยในฤดู พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.3 ขายลำไยราคาเฉลี่ยที่ 9 – 10 บาท/กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 20.2 ราคา มากกว่า 10 บาท/กิโลกรัม ร้อยละ 16.0 ราคา 7 – 8 บาท/กิโลกรัม ร้อยละ 7.4 ราคาน้อยกว่า 5 บาท/กิโลกรัม และร้อยละ 1.1 ราคา 5 - 6 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยราคาขาย 10.40 บาท/กิโลกรัม

รายได้จากผลผลิตลำไยในฤดู พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.6 มีรายได้จากผลผลิตลำไยในฤดู 20,001 – 50,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 23.9 มีรายได้น้อยกว่า 20,001 บาท/ปี ร้อยละ 19.7 มีรายได้ 50,001 – 100,000 บาท/ปี ร้อยละ 13.3 มีรายได้ 100,001 – 150,000 บาท/ปี และร้อยละ 7.5 มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท/ปี ตามลำดับ โดยมีรายได้จากผลผลิตลำไยในฤดู เฉลี่ย 70,654.26 บาท/ปี

รูปแบบการขาย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.4 มีรูปแบบการขายลำไย แบบรูดร่วง รองลงมา ร้อยละ 30.3 ขายแบบเหมาสวน ร้อยละ 21.8 ขายแบบมัดปึก(ผูกเป็นช่อ) และร้อยละ 19.1 ขายแบบตะกร้า ตามลำดับ

สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้ ได้ผลการศึกษาระบุข้อมูลสัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้ของเกษตรกร ดังนี้

เกรด AA พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.5 มีผลผลิตของเกรด AA ร้อยละ 24.5 ไม่มีผลผลิตของเกรด AA โดยร้อยละ 20.7 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด AA มากกว่าร้อยละ 50 รองลงมา ร้อยละ 14.4 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด AA น้อยกว่าร้อยละ 21 ร้อยละ 13.8 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด AA ร้อยละ 21 – 30 ร้อยละ 13.8 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด

AA ร้อยละ 41 – 50 และร้อยละ 12.8 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด AA ร้อยละ 31 – 40 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด AA เฉลี่ย ร้อยละ 41.83

เกรด A พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.5 มีผลผลิตของเกรด A ร้อยละ 24.5 ไม่มีผลผลิตของเกรด A โดยร้อยละ 32.4 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด A ร้อยละ 21 - 30 รองลงมา ร้อยละ 16.5 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด A น้อยกว่าร้อยละ 21 ร้อยละ 16.5 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด A ร้อยละ 31 – 40 ร้อยละ 9.0 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด A ร้อยละ 41 - 50 และร้อยละ 1.1 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด A มากกว่าร้อยละ 50 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด A เฉลี่ย ร้อยละ 32.68

เกรด B พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.4 มีผลผลิตของเกรด B ร้อยละ 26.6 ไม่มีผลผลิตของเกรด B โดยร้อยละ 47.9 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด B น้อยกว่าร้อยละ 21 รองลงมา ร้อยละ 11.7 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด B ร้อยละ 21 - 30 ร้อยละ 7.4 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด B ร้อยละ 31 – 40 ร้อยละ 5.3 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด B ร้อยละ 41 – 50 และร้อยละ 1.1 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด B มากกว่าร้อยละ 50 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด B เฉลี่ย ร้อยละ 22.34

เกรด C พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.4 ไม่มีผลผลิตของเกรด C ร้อยละ 35.6 มีผลผลิตของเกรด C โดยร้อยละ 21.8 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด C ร้อยละ 6 - 10 รองลงมา ร้อยละ 6.9 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด C น้อยกว่าร้อยละ 6 ร้อยละ 5.3 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด C มากกว่าร้อยละ 15 และร้อยละ 1.6 มีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด C ร้อยละ 11 - 15 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนร้อยละของผลผลิตเกรด C เฉลี่ย ร้อยละ 11.15

ช่องทางการจำหน่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.7 มีช่องทางการจำหน่ายให้จู้ดรับซื้อในพื้นที่/ล้ง รองลงมา ร้อยละ 47.3 มีช่องทางการจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 6.9 มีช่องทางการจำหน่ายให้สหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 6.9 มีช่องทางการจำหน่ายให้ตลาดออนไลน์ และร้อยละ 6.4 มีช่องทางการจำหน่ายให้ตลาดเกษตรกร/ตลาดชุมชน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร
ตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

n = 188

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเป้าหมายในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด	ถูก	188	100.0	1
2. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ คน และสินค้า เป็นหลักในการดำเนินงาน	ถูก	176	93.6	7
3. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต เพื่อบริหารจัดการการผลิตอาจจะตั้งคณะกรรมการหรือไม่ก็ได้ (เฉลย :จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต)	ผิด	127	67.6	13
4. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรมีเงินลงทุน เพื่อเป็นเจ้าของพื้นที่ฟาร์มขนาดใหญ่ขึ้น (เฉลย :ส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิตร่วมกัน การรวมแปลงเล็กให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่)	ผิด	116	61.7	15
5. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร	ถูก	183	97.3	4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
6. องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ประกอบด้วยผู้จัดการพื้นที่ การบริหารจัดการแปลง เกษตรกรและพื้นที่ทำการเกษตรที่มีการผลิตสินค้า เกษตรชนิดเดียวกัน	ถูก	179	95.2	6
7. หลักการกำหนดพื้นที่แปลงใหญ่ จะต้องเป็นพื้นที่ แปลงปลูกพืชที่อยู่ห่างไกลกัน (เฉลี่ย : จะต้องเป็นพื้นที่ แปลงปลูกพืชที่อยู่ใกล้เคียงกัน)	ผิด	159	84.6	10
8. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการ รวมกลุ่มเกษตรกรรายย่อย เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ในการจำหน่ายผลผลิต	ถูก	175	93.1	8
9. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เน้นสนับสนุนกิจกรรมการผลิตลำไยเท่านั้น ไม่มีการ ทำกิจกรรมอื่นๆ (เฉลี่ย : มีการสนับสนุนหลายกิจกรรม เช่น การผลิต การรวมกลุ่ม การตลาด)	ผิด	129	68.6	12
10. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลง ใหญ่ เน้นการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอด ฤดูเพาะปลูก	ถูก	175	93.1	8
11. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลง ใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรพัฒนาการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหา เรื่องต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ	ถูก	184	97.9	3
12. หลักการกำหนดพื้นที่แปลงใหญ่ คือ เกษตรกรกลุ่ม 1 กลุ่ม ต้องไม่เกิน 30 ราย (เฉลี่ย : พื้นที่ทำการเกษตรต้องไม่ น้อยกว่า 300 ไร่ หรือ เกษตรกร ไม่น้อยกว่า 30 ราย)	ผิด	150	79.8	11

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
13. กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มของ ผู้ประกอบการทางการเกษตรเท่านั้น (เฉลี่ย : การรวมกลุ่ม เกษตรกรที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันไม่ใช่ผู้ประกอบการ)	ผิด	122	64.9	14
14. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการ รวมแปลงเล็กๆของเกษตรกร ในการรวมกันผลิต สินค้าเกษตร	ถูก	180	95.7	5
15. การพัฒนาสินค้าจะเน้นส่งเสริมการผลิตและ พัฒนาคุณภาพผลผลิต ให้ได้ มาตรฐานการผลิต เช่น GAP	ถูก	185	98.4	2

จากตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

พบว่า มีความรู้ จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเป้าหมายในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด (ร้อยละ 100) การพัฒนาสินค้าจะเน้นส่งเสริมการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิต ให้ได้ มาตรฐานการผลิต เช่น GAP (ร้อยละ 98.4) และการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรพัฒนาการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหา เรื่องต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ (ร้อยละ 97.9) ตามลำดับ

ส่วนข้อที่คำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรมีเงินลงทุน เพื่อเป็นเจ้าของพื้นที่ฟาร์มขนาดใหญ่ขึ้น (เฉลี่ย : ส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิตร่วมกัน การรวมแปลงเล็กให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่) (ร้อยละ 61.7) กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการทางการเกษตรเท่านั้น (เฉลี่ย : การรวมกลุ่มเกษตรกรที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน ไม่ใช่ผู้ประกอบการ) (ร้อยละ 64.9) และการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต เพื่อบริหารจัดการการผลิตอาจจะตั้ง

คณะกรรมการหรือไม่ก็ได้ (เฉลี่ย : จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต) (ร้อยละ 67.6) ตามลำดับ

2.1 สรุปความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตารางที่ 4.6 สรุปความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

n = 188

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1-3	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4-6	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อย
7-9	25	13.3	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10-12	45	23.9	มีความรู้ในระดับมาก
13-15	118	62.8	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 7 ข้อ	ค่าสูงสุด 15 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย 12.91 ข้อ			
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.288			

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.6 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.8 มีความรู้ในระดับมากที่สุด ตอบได้ถูกต้อง 13-15 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 23.9 มีความรู้ในระดับมาก ตอบได้ถูกต้อง 10-12 ข้อ และร้อยละ 13.3 มีความรู้ในระดับปานกลาง ตอบได้ถูกต้อง 7-9 ข้อ ตามลำดับ โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 12.91 ข้อ ซึ่งมีความรู้อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร
ตารางที่ 4.7 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

n =188

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. สื่อบุคคล						3.12 (0.720)	ปานกลาง	2
1.1 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตร อำเภอ /จังหวัด	9 (4.8)	5 (2.7)	49 (26.1)	79 (42.0)	46 (24.5)	3.79 (1.001)	มาก	1
1.2 เจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานสังกัด กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ เช่น พัฒนาที่ดิน ชลประทาน สหกรณ์การเกษตร เกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น	7 (3.7)	14 (7.4)	64 (34.0)	86 (45.7)	17 (9.0)	3.49 (0.899)	มาก	2
1.3 เจ้าหน้าที่ หน่วยงานรัฐอื่นๆ	18 (9.6)	36 (19.1)	76 (40.4)	54 (28.7)	4 (2.1)	2.95 (0.974)	ปานกลาง	5
1.4 ผู้นำชุมชน	18 (9.6)	39 (20.7)	64 (34.0)	53 (28.2)	14 (7.4)	3.03 (1.084)	ปานกลาง	4
1.5 เจ้าหน้าที่ เทศบาล /อบต.	39 (20.7)	37 (19.7)	65 (34.6)	41 (21.8)	6 (3.2)	2.67 (1.127)	ปานกลาง	6
1.6 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริม บริษัทเอกชน	56 (29.8)	26 (13.8)	73 (38.8)	27 (14.4)	6 (3.2)	2.47 (1.154)	น้อย	7
1.7 เกษตรกร ต้นแบบในพื้นที่	13 (6.9)	13 (6.9)	62 (33.0)	72 (38.3)	28 (14.9)	3.47 (1.052)	มาก	3

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 188

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2. สื่อกิจกรรม						3.36 (0.892)	ปานกลาง	1
2.1 การประชุม	7 (3.7)	13 (6.9)	61 (32.4)	86 (45.7)	21 (11.2)	3.54 (0.916)	มาก	1
2.2 การฝึกอบรม	11 (5.9)	18 (9.6)	66 (35.1)	74 (39.4)	19 (10.1)	3.38 (0.993)	ปานกลาง	2
2.3 การสัมมนา	13 (6.9)	19 (10.1)	66 (35.1)	79 (42.0)	11 (5.9)	3.30 (0.974)	ปานกลาง	3
2.4 การศึกษาดูงาน	16 (8.5)	20 (10.6)	71 (37.8)	66 (35.1)	15 (8.0)	3.23 (1.033)	ปานกลาง	4
3. สื่อมวลชน						2.63 (1.007)	ปานกลาง	3
3.1 หนังสือ	38 (20.2)	32 (17.0)	79 (42.0)	31 (16.5)	8 (4.3)	2.68 (1.102)	ปานกลาง	2
3.2 วารสาร	36 (19.1)	31 (16.5)	82 (43.6)	29 (15.4)	10 (5.3)	2.71 (1.105)	ปานกลาง	1
3.3 เอกสารแผ่นพับ	38 (20.2)	31 (16.5)	82 (43.6)	31 (16.5)	6 (3.2)	2.66 (1.075)	ปานกลาง	3
3.4 วิทยุกระจายเสียง/ เสียงตามสาย	48 (25.5)	32 (17.0)	68 (36.2)	36 (19.1)	4 (2.1)	2.55 (1.129)	น้อย	4
3.5 โทรทัศน์	44 (23.4)	40 (21.3)	70 (37.2)	29 (15.4)	5 (2.7)	2.53 (1.092)	น้อย	5

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 188

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
4. สื่อออนไลน์						2.34 (1.107)	น้อย	4
4.1 เว็บไซต์	63 (33.5)	51 (27.1)	49 (26.1)	17 (9.0)	8 (4.3)	2.23 (1.137)	น้อย	4
4.2 เฟซบุ๊ก	59 (31.4)	52 (27.7)	51 (27.1)	16 (8.5)	10 (5.3)	2.29 (1.153)	น้อย	3
4.3 ไลน์	57 (30.3)	45 (23.9)	54 (28.7)	22 (11.7)	10 (5.3)	2.38 (1.184)	น้อย	2
4.4 ยูทูป	49 (26.1)	52 (27.7)	48 (25.5)	29 (15.4)	10 (5.3)	2.46 (1.185)	น้อย	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.86 (0.738)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาแสดงแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ลำไยของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็น แหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล

พบว่า เกษตรกรเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ /จังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.79) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น พัฒนาที่ดิน ชลประทาน สหกรณ์การเกษตร เกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.49) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.47) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.03) เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.95) เจ้าหน้าที่ เทศบาล /อบต. (ค่าเฉลี่ย 2.67) และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบริษัทเอกชน ตามลำดับ

2. สื่อกิจกรรม

พบว่า เกษตรกรเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.54) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.38) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.30) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

3. สื่อมวลชน

พบว่า เกษตรกรเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.63) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ วารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.71) หนังสือ (ค่าเฉลี่ย 2.68) เอกสารแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 2.66) และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย 2.55) โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.53) ตามลำดับ

4. สื่อออนไลน์

พบว่า เกษตรกรเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.34) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ ยูทูป (ค่าเฉลี่ย 2.46) ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.38) เฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 2.29) และเว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 2.23) ตามลำดับ

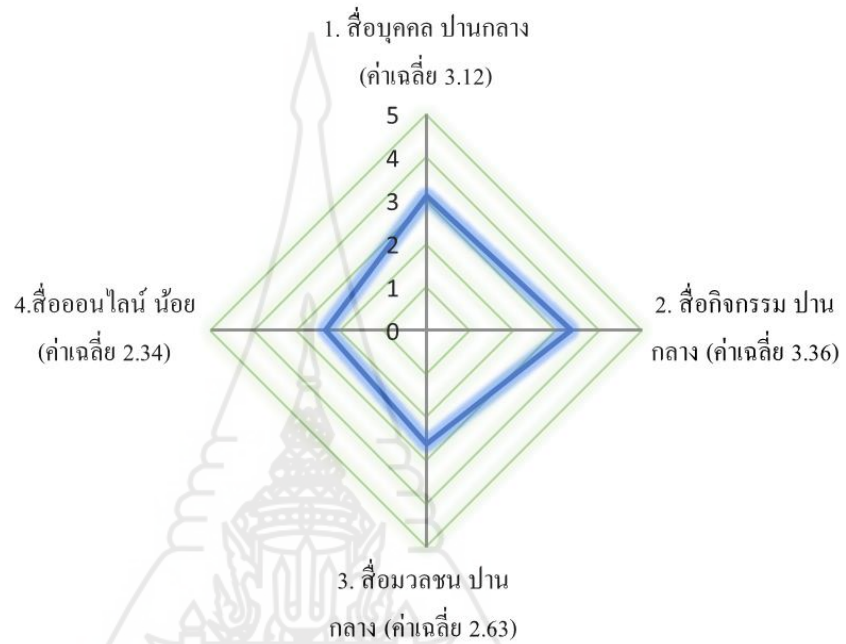
ตารางที่ 4.8 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

n = 188

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	3.12	0.720	ปานกลาง	2
2. สื่อกิจกรรม	3.36	0.892	ปานกลาง	1
3. สื่อมวลชน	2.63	1.007	ปานกลาง	3
4. สื่อออนไลน์	2.34	1.107	น้อย	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.86	0.738	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.8 สรุปได้ว่า แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) โดยได้รับจากสื่อกิจกรรมมาก

ที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.36) รองลงมาคือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.12) สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.63) สื่อ และสื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.34) ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 สรุประดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร
ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

n = 188

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. เป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มการผลิตที่ชนิดเดียวกัน	6 (3.2)	11 (5.9)	42 (22.3)	62 (33.0)	67 (35.6)	3.92 (1.049)	มาก	13
2. ช่วยให้ต้นทุนการผลิตลดลง	6 (3.2)	9 (4.8)	31 (16.5)	67 (35.6)	75 (39.9)	4.04 (1.023)	มาก	6
3. ช่วยให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น	4 (2.1)	10 (5.3)	30 (16.0)	67 (35.6)	77 (41.0)	4.08 (0.986)	มาก	1
4. ช่วยให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีระบบระเบียบและกฎกติกาที่ชัดเจน	5 (2.7)	7 (3.7)	33 (17.6)	70 (37.2)	73 (38.8)	4.06 (0.977)	มาก	4
5. ช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น	6 (3.2)	5 (2.7)	32 (17.0)	70 (37.2)	75 (39.9)	4.08 (0.981)	มาก	1
6. ช่วยให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายลำไย	6 (3.2)	7 (3.7)	43 (22.9)	58 (30.9)	74 (39.4)	3.99 (1.032)	มาก	8
7. ช่วยให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานบูรณาการอื่น ๆ	8 (4.3)	5 (2.7)	38 (20.2)	79 (42.0)	58 (30.9)	3.93 (1.000)	มาก	11

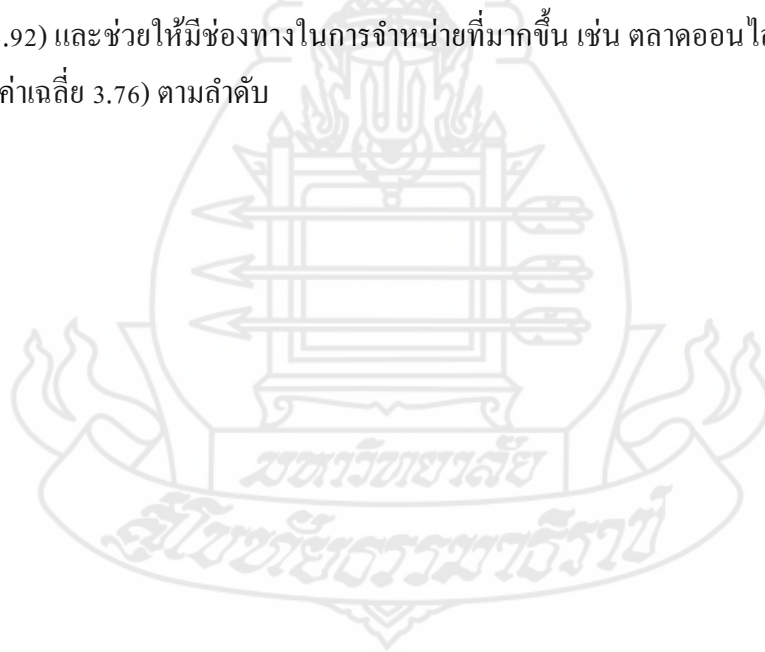

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 188

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
8. ช่วยให้ผลผลิตได้รับ การรับรองมาตรฐาน GAP อินทรีย์ หรืออื่น ๆ	5 (2.7)	8 (4.3)	25 (13.3)	84 (44.7)	66 (35.1)	4.05 (0.946)	มาก	5
9. ช่วยให้เกษตรกรได้รับ โอกาสการสนับสนุน ปัจจัยการผลิต	7 (3.7)	6 (3.2)	37 (19.7)	81 (43.1)	57 (30.3)	3.93 (0.981)	มาก	11
10. ช่วยให้เกษตรกรมี ศูนย์เรียนรู้และแปลง สาธิตเพื่อพัฒนาการผลิต ลำไย	6 (3.2)	7 (3.7)	30 (16.0)	69 (36.7)	76 (40.4)	4.07 (1.000)	มาก	3
11. ช่วยให้มีการแปรรูป ผลผลิตลำไยเพื่อเพิ่ม มูลค่า	5 (2.7)	10 (5.3)	40 (21.3)	65 (34.6)	68 (36.2)	3.96 (1.015)	มาก	9
12. ช่วยให้เกษตรกรมี รายได้จากการผลิตลำไย เพิ่มขึ้น	7 (3.7)	7 (3.7)	33 (17.6)	68 (36.2)	73 (38.8)	4.03 (1.026)	มาก	7
13. ช่วยให้มีความต้องการ ต่อราคาในการ จำหน่ายผลผลิตลำไยมาก ขึ้น	6 (3.2)	11 (5.9)	44 (23.4)	58 (30.9)	69 (36.7)	3.92 (1.059)	มาก	13
14. ช่วยให้ผลผลิตลำไย จำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น	7 (3.7)	13 (6.9)	38 (20.2)	57 (30.3)	73 (38.8)	3.94 (1.097)	มาก	10
15. ช่วยให้มีความต้องการ การจำหน่ายที่มากขึ้น เช่น ตลาดออนไลน์ การตกลง ซื้อขายล่วงหน้า	10 (5.3)	7 (3.7)	55 (29.3)	63 (33.5)	53 (28.2)	3.76 (1.072)	มาก	15
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.98 (0.919)	มาก	

จากตารางที่ 4.9 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ลำไยของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) และความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ประเด็น ได้แก่ ช่วยให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.08) ช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.08) ช่วยให้เกษตรกรมีศูนย์เรียนรู้และแปลงสาธิตเพื่อพัฒนาการผลิตลำไย (ค่าเฉลี่ย 4.07) ช่วยให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีระบบระเบียบและกฎกติกาที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.06) ช่วยให้ผลผลิตได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP อินทรีย์ หรืออื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.05) ช่วยให้ต้นทุนการผลิตลดลง (ค่าเฉลี่ย 4.04) ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.03) ช่วยให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายลำไย (ค่าเฉลี่ย 3.99) ช่วยให้มีการแปรรูปผลผลิตลำไยเพื่อเพิ่มมูลค่า (ค่าเฉลี่ย 3.96) ช่วยให้ผลผลิตลำไยจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.94) ช่วยให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานบูรณาการอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.93) ช่วยให้เกษตรกรได้รับโอกาสการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.93) เป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มการผลิตพืชชนิดเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 3.92) ช่วยให้มีความสามารถในการต่อรองราคาในการจำหน่ายผลผลิตลำไยมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.92) และช่วยให้มีช่องทางในการจำหน่ายที่มากขึ้น เช่น ตลาดออนไลน์ การตกลงซื้อขายล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

n = 188

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					x S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1.การมีส่วนร่วมในการวางแผน						3.53 (1.033)	มาก	4
1.1 มีส่วนร่วมการวางแผน ขั้นตอนการดำเนินงาน จัดการเตรียมความพร้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวก ในการดำเนิน โครงการ แปลงใหญ่	15 (8.0)	19 (10.1)	50 (26.6)	66 (35.1)	38 (20.2)	3.49 (1.159)	มาก	4
1.2 มีส่วนร่วมในการ กำหนดวัตถุประสงค์/ เป้าหมายของกลุ่มแปลง ใหญ่	10 (5.3)	16 (8.5)	64 (34.0)	58 (30.9)	40 (21.3)	3.54 (1.081)	มาก	2
1.3 มีส่วนร่วมในการตั้ง กฎระเบียบข้อบังคับของ กลุ่มแปลงใหญ่	11 (5.9)	13 (6.9)	62 (33.0)	63 (33.5)	39 (20.7)	3.56 (1.075)	มาก	1
1.4 มีส่วนร่วมในการ พิจารณาการใช้งบประมาณ กลุ่มแปลงใหญ่	15 (8.0)	14 (7.4)	57 (30.3)	64 (34.0)	38 (20.2)	3.51 (1.135)	มาก	3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 188

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					x S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						3.70 (0.990)	มาก	2
2.1 มีส่วนร่วมในการวาง หุ้น เพื่อเป็นทุนการ ดำเนินงานของกลุ่มแปลง ใหญ่	10 (5.3)	16 (8.5)	54 (28.7)	59 (31.4)	49 (26.1)	3.64 (1.117)	มาก	4
2.2 ได้เข้าร่วมกิจกรรม ต่างๆของกลุ่มแปลงใหญ่	8 (4.3)	11 (5.9)	40 (21.3)	77 (41.0)	52 (27.7)	3.82 (1.039)	มาก	1
2.3 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ตามแผนในด้านการบริหาร จัดการ โครงการแปลงใหญ่	7 (3.7)	16 (8.5)	51 (27.1)	67 (35.6)	47 (25.0)	3.70 (1.054)	มาก	2
2.4 มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนา กลุ่มแปลงใหญ่	9 (0.0)	16 (0.0)	45 (0.0)	73 (0.0)	45 (0.0)	3.69 (1.076)	มาก	3
2.5 มีส่วนร่วมในการ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนิน โครงการแปลงใหญ่	14 (7.4)	16 (8.5)	44 (23.4)	63 (33.5)	51 (27.1)	3.64 (1.182)	มาก	4
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						3.90 (0.999)	มาก	1
3.1 ได้รับประโยชน์จาก กิจกรรม ในโครงการแปลง ใหญ่ เช่น การถ่ายทอด เทคโนโลยีด้านการผลิต ลำไย ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เป็นต้น	5 (2.7)	12 (6.4)	42 (22.3)	66 (35.1)	63 (33.5)	3.90 (1.025)	มาก	2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 188

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					x S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3.2 ได้รับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ ของ กลุ่มฯ ไปใช้ประโยชน์ใน การประกอบอาชีพ	6 (3.2)	10 (5.3)	41 (21.8)	65 (34.6)	66 (35.1)	3.93 (1.034)	มาก	1
3.3 ร่วมรับประโยชน์จาก โครงการแปลงใหญ่ ในการ มีส่วนช่วยแก้ไขปัญหา ทางการเกษตรในพื้นที่ให้ดีขึ้น	7 (3.7)	10 (5.3)	45 (23.9)	66 (35.1)	60 (31.9)	3.86 (1.046)	มาก	3
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						3.61 (1.138)	มาก	3
4.1 มีส่วนร่วมในการ ติดตาม และประเมินผล ด้านการควบคุมดูแลการใช้ จ่ายเงินใน โครงการแปลง ใหญ่	11 (5.9)	22 (11.7)	49 (26.1)	54 (28.7)	52 (27.7)	3.61 (1.177)	มาก	2
4.2 มีส่วนร่วมในการ ติดตามและ ประเมินผล ด้านปัญหาและอุปสรรคที่ เกิดขึ้นจากการดำเนิน โครงการแปลงใหญ่	14 (7.4)	15 (8.0)	55 (29.3)	58 (30.9)	46 (24.5)	3.57 (1.161)	มาก	3
4.3 มีส่วนร่วมในการ ติดตาม และ ประเมินผล ความสำเร็จของโครงการ แปลงใหญ่	13 (6.9)	18 (9.6)	47 (25.0)	55 (29.3)	55 (29.3)	3.64 (1.195)	มาก	1
	เฉลี่ยรวมทั้งหมด					3.68 (0.954)	มาก	

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นการมีส่วนร่วมแต่ละด้าน พบว่า

การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และถือว่าการมีส่วนร่วมอันดับ 4 ของประเด็นการมีส่วนร่วมทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.56) มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของกลุ่มแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.54) มีส่วนร่วมในการพิจารณาการใช้งานประมาณกลุ่มแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.51) และมีส่วนร่วมการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานจัดการเตรียมความพร้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.49) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) และถือว่าการมีส่วนร่วมอันดับ 2 ของประเด็นการมีส่วนร่วมทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.82) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการบริหารจัดการโครงการแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.70) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.69) มีส่วนร่วมในการวางหุ้น เพื่อเป็นทุนการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.64) และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.64) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) และถือว่าการมีส่วนร่วมอันดับ 1 ของประเด็นการมีส่วนร่วมทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ได้รับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ ของกลุ่มฯ ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.93) ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม ในโครงการแปลงใหญ่ เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตลำไย ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.90) และร่วมรับประโยชน์จากโครงการแปลงใหญ่ ในการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.86) ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) และถือว่าการมีส่วนร่วมอันดับ 3 ของประเด็นการมีส่วนร่วมทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วม

ในการติดตาม และ ประเมินผลความสำเร็จของโครงการแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.64) มีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในโครงการแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.61) และมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สรุปการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

n =188				
การมีส่วนร่วม	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.53	1.033	มาก	4
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.70	0.990	มาก	2
3. การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	3.90	0.999	มาก	1
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.61	1.138	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.68	0.954	มาก	

จากตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) โดยการมีส่วนร่วม ด้านการรับผลประโยชน์ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.90) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 3.70) ด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.61) และด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.53) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของ
เกษตรกร
ตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของ
เกษตรกร

n = 188

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน						2.35 (0.916)	น้อย	2
1.1 เกษตรกรสมาชิก กลุ่มขาดการ ประสานงานใน กระบวนการจัดทำ แผน	45 (23.9)	53 (28.2)	73 (38.8)	17 (9.0)	0 (0.0)	2.33 (0.941)	น้อย	3
1.2 เกษตรกรสมาชิก กลุ่มไม่มีความรู้ความ เข้าใจในบทบาท หน้าที่	49 (26.1)	44 (23.4)	66 (35.1)	27 (14.4)	2 (1.1)	2.41 (1.058)	น้อย	1
1.3 เกษตรกรสมาชิก กลุ่มไม่มีเป้าหมาย หรือการวางแผน ดำเนินงาน	49 (26.1)	48 (25.5)	71 (37.8)	20 (10.6)	0 (0.0)	2.33 (0.980)	น้อย	3
1.4 ได้รับข้อมูล ข่าวสารไม่เพียงพอ	51 (27.1)	48 (25.5)	66 (35.1)	19 (10.1)	4 (2.1)	2.35 (1.051)	น้อย	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						2.21 (0.861)	น้อย	3
2.1 ขาดการ ประสานงานใน กระบวนการ ดำเนินงานกลุ่ม	52 (27.7)	51 (27.1)	67 (35.6)	18 (9.6)	0 (0.0)	2.27 (0.973)	น้อย	3
2.2 ระยะเวลาในการ ดำเนินงานไม่ เหมาะสมกับสภาพ การดำเนินชีวิต	49 (26.1)	55 (29.3)	67 (35.6)	12 (6.4)	5 (2.7)	2.30 (1.013)	น้อย	1
2.3 การดำเนินงานไม่ ตรงกับความต้องการ ของสมาชิกกลุ่ม	55 (29.3)	60 (31.9)	62 (33.0)	11 (5.9)	0 (0.0)	2.15 (0.915)	น้อย	4
2.4 สมาชิกกลุ่มไม่มี ความพร้อม ขาดผู้ที่ อุทิศตนและเวลา ให้กับกลุ่ม	53 (28.2)	57 (30.3)	51 (27.1)	25 (13.3)	2 (1.1)	2.29 (1.051)	น้อย	2
2.5 สถานที่จัด กิจกรรมไม่มีความ เหมาะสม ไม่พร้อม ไม่สะดวกสบาย	74 (39.4)	47 (25.0)	55 (29.3)	11 (5.9)	1 (0.5)	2.03 (0.986)	น้อย	5

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						2.55 (0.959)	น้อย	1
3.1 องค์กรความรู้ที่ สมาชิกกลุ่มได้รับการ ถ่ายทอด ไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของ สมาชิกกลุ่ม	40 (21.3)	57 (30.3)	77 (41.0)	10 (5.3)	4 (2.1)	2.37 (0.947)	น้อย	3
3.2 สมาชิกกลุ่มได้รับ การสนับสนุนปัจจัย การผลิตไม่ตรงตาม ความต้องการของ กลุ่ม เช่น วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ	48 (25.5)	34 (18.1)	78 (41.5)	20 (10.6)	8 (4.3)	2.50 (1.111)	น้อย	2
3.3 งบประมาณไม่ เพียงพอต่อการ สนับสนุนปัจจัยการ ผลิต	41 (21.8)	31 (16.5)	69 (36.7)	19 (10.1)	28 (14.9)	2.80 (1.305)	ปานกลาง	1
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						2.17 (0.906)	น้อย	4
4.1 ไม่เปิดโอกาสให้ สมาชิกกลุ่ม ได้ ติดตาม และ ประเมินผลด้านต่าง ๆ ตามโครงการเกษตร แปลงใหญ่	73 (38.8)	53 (28.2)	52 (27.7)	6 (3.2)	4 (2.1)	2.02 (0.995)	น้อย	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\bar{x}$ S.D.	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
4.2 สมาชิกกลุ่มไม่ กล้าแสดงความคิดเห็นตาม กระบวนการประเมินผล	48 (25.5)	64 (34.0)	61 (32.4)	8 (4.3)	8 (3.7)	2.27 (1.010)	น้อย	1
4.3 สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความสำคัญกับ กระบวนการติดตามและประเมินผล	54 (28.7)	56 (29.8)	63 (33.5)	11 (5.9)	4 (2.1)	2.23 (1.000)	น้อย	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด							2.32 (0.803)	น้อย

จากตารางที่ 4.12 ระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมระดับของปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.32) เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นปัญหาการมีส่วนร่วมแต่ละด้าน ดังนี้

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.35) และถือว่าเป็นปัญหาอันดับ 2 ของประเด็นปัญหาทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 2.41) ได้รับข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.35) เกษตรกรสมาชิกกลุ่มขาดการประสานงานในกระบวนการจัดทำแผน (ค่าเฉลี่ย 2.33) และเกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่มีเป้าหมาย หรือการวางแผนดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 2.33) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.21) และถือว่าเป็นปัญหาอันดับ 3 ของประเด็นปัญหาทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับน้อยทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิต (ค่าเฉลี่ย 2.30)

สมาชิกกลุ่มไม่มีความพร้อม ขาดผู้ที่อุทิศตนและเวลาให้กับกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.29) ขาดการประสานงานในกระบวนการดำเนินงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.27) การดำเนินงานไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.15) และสมาชิกกลุ่มไม่มีความพร้อม ขาดผู้ที่อุทิศตนและเวลาให้กับกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.03) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.55) และถือว่าเป็นปัญหาอันดับ 1 ของประเด็นปัญหาทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.80) และปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.50) และองค์ความรู้ที่สมาชิกกลุ่มได้รับการถ่ายทอด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.37) ตามลำดับ

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.17) และถือว่าเป็นปัญหาอันดับ 4 ของประเด็นปัญหาทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อยทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มไม่กล้าแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.27) สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.23) และไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้ติดตาม และประเมินผลด้านต่าง ๆ ตามโครงการเกษตรแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 2.02) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุประดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

n = 188

ปัญหา	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน	2.35	0.916	น้อย	2
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ	2.21	0.816	น้อย	3
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	2.55	0.959	น้อย	1
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	2.17	0.906	น้อย	4
เฉลี่ยรวม	2.32	0.803	น้อย	

จากตารางที่ 4.13 สรุประดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.32) พิจารณาแยกเป็นรายประเด็นพบว่า มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร อยู่ในระดับน้อยทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 2.55) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 2.35) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 2.21) และปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.17) ตามลำดับ

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่
ของเกษตรกร

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของ
เกษตรกร

n = 188

ประเด็นเสนอแนะ	ระดับความจำเป็น					$\bar{x}$ S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน						3.38 (1.145)	ปานกลาง	4
1.1 ควรมีการ ประสานงานกัน ในสมาชิกกลุ่ม เพื่อการจัดทำ แผนการ ดำเนินงาน	23 (12.2)	18 (9.6)	65 (34.6)	45 (23.9)	37 (19.7)	3.29 (1.239)	ปานกลาง	4
1.2 ควรร่วมกัน จัดประชุม ชี้แจงเกี่ยวกับ ความรู้ความ เข้าใจใน บทบาทหน้าที่	18 (9.6)	22 (11.7)	52 (27.7)	62 (33.0)	34 (18.1)	3.38 (1.189)	ปานกลาง	3
1.3 ควรร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เพื่อวางแผน การดำเนินงาน กลุ่ม	15 (8.0)	20 (10.6)	56 (29.8)	65 (34.6)	32 (17.0)	3.42 (1.132)	มาก	1
1.4 ควรมีการ กระจาย ข้อมูลข่าวสาร ให้ ทั่วถึง	14 (7.4)	27 (14.4)	52 (27.7)	57 (30.3)	38 (20.2)	3.41 (1.178)	มาก	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นเสนอแนะ	ระดับความจำเป็น					$\bar{x}$ S.D.	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						3.44 (1.134)	มาก	3
2.1 ควรมีการ ประชาสัมพันธ์การจัด กิจกรรมและการ ประสานงานกับ สมาชิกให้ครอบคลุม ทั่วถึง	17 (9.0)	16 (8.5)	71 (37.8)	45 (23.9)	39 (20.7)	3.39 (1.172)	ปานกลาง	5
2.2 ร่วมกันวาง แผนการดำเนินงาน ให้เหมาะสมกับสภาพ การดำเนินชีวิตของ สมาชิกกลุ่ม	16 (8.5)	14 (7.4)	71 (37.8)	47 (25.0)	40 (21.3)	3.43 (1.156)	มาก	4
2.3 ร่วมกันวาง แผนการดำเนินงาน ให้เหมาะสมตรงกับ ความต้องการของ สมาชิกกลุ่ม	16 (8.5)	14 (7.4)	69 (36.7)	50 (26.6)	39 (20.7)	3.44 (1.152)	มาก	3
2.4 ให้ความรู้สร้าง ความเข้าใจให้สมาชิก กลุ่มเห็นความสำคัญ ของการร่วม ดำเนินงานของกลุ่ม	16 (8.5)	19 (10.1)	55 (29.3)	52 (27.7)	46 (24.5)	3.49 (1.208)	มาก	1
2.5 ควรหาสถานที่จัด กิจกรรมที่มีความ เหมาะสมการดำเนินงาน กลุ่ม และสะดวกสบาย ต่อสมาชิกกลุ่ม	17 (9.0)	18 (9.6)	59 (31.4)	47 (25.0)	47 (25.0)	3.47 (1.221)	มาก	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นเสนอแนะ	ระดับความจำเป็น					$\bar{x}$ S.D.	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						3.59 (1.171)	มาก	1
3.1 ควรถ่ายทอดองค์ ความรู้ให้เพียงพอต่อ ความต้องการของ กลุ่มและเป็นความรู้ที่ เหมาะสมกับพื้นที่	17 (9.0)	14 (7.4)	49 (26.1)	62 (33.0)	46 (24.5)	3.56 (1.198)	มาก	2
3.2 สมาชิกกลุ่มควรมี ส่วนร่วมในการ พิจารณาการจัดสรร ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ ตรงตามความต้องการ ของกลุ่ม เช่น วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ	17 (9.0)	12 (6.4)	57 (30.3)	52 (27.7)	50 (26.6)	3.56 (1.207)	มาก	2
3.3 ควรมีการ ประสานงานกับ หน่วยงานเครือข่าย เพื่อรับการสนับสนุน ปัจจัยการผลิตที่ เพียงพอ	14 (7.4)	17 (9.0)	47 (25.0)	53 (28.2)	57 (30.3)	3.65 (1.212)	มาก	1
4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						3.56 (1.189)	มาก	2
4.1 ควรเปิดโอกาสให้ สมาชิกกลุ่ม ได้ ติดตาม และ ประเมินผลด้านต่าง ๆ ตามโครงการเกษตร แปลงใหญ่	15 (8.0)	18 (9.6)	62 (33.0)	44 (23.4)	49 (26.1)	3.50 (1.204)	มาก	3

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 188

ประเด็นเสนอแนะ	ระดับความจำเป็น					$\bar{x}$ S.D.	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
4.1 ควรเปิดโอกาสให้ สมาชิกกลุ่มแสดง ความคิดเห็นของ ตนเองเพื่อประโยชน์ ตามกระบวนการ ประเมินผล	17 (9.0)	13 (6.9)	57 (30.3)	50 (26.6)	51 (27.1)	3.56 (1.216)	มาก	2
4.2 ชี้แจงให้สมาชิก กลุ่มเห็นความสำคัญ เกี่ยวกับกระบวนการ ติดตามและ ประเมินผล	17 (9.0)	10 (5.3)	57 (30.3)	46 (24.5)	58 (30.9)	3.63 (1.228)	มาก	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด							3.49 (1.104)	มาก

จากตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมของข้อเสนอแนะมีระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) แต่เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร แต่ละประเด็นหลัก ดังนี้

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน ภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) และถือว่าเป็นข้อเสนอแนะอันดับ 4 ของประเด็นข้อเสนอแนะทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ควรร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เพื่อวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.42) ควรมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 3.41) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ควรร่วมกันจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.38) ควรมีการประสานงานกันในสมาชิกกลุ่มเพื่อการจัดทำแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.29) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.44) และถือว่าเป็นข้อเสนอแนะอันดับ 3 ของประเด็น ข้อเสนอแนะทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ให้ความรู้สร้างความรู้ความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญของการร่วมดำเนินงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.49) ควรหาสถานที่จัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมการดำเนินงานกลุ่ม และสะดวกสบายต่อสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.47) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.44) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.43) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการประชุมสัมพันธการจัดกิจกรรมและการประสานงานกับสมาชิกให้ครอบคลุมทั่วถึง(ค่าเฉลี่ย 3.39) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) และถือว่าเป็นข้อเสนอแนะอันดับ 1 ของประเด็นข้อเสนอแนะทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการประชุมประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.65) ควรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มและเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.56) และสมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่ได้รับตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.56) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) และถือว่าเป็นข้อเสนอแนะอันดับ 2 ของประเด็น ข้อเสนอแนะทั้งหมด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.63) ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นของตนเองเพื่อประโยชน์ตามกระบวนการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.56) และควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้ติดตาม และประเมินผลด้านต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ตามลำดับ

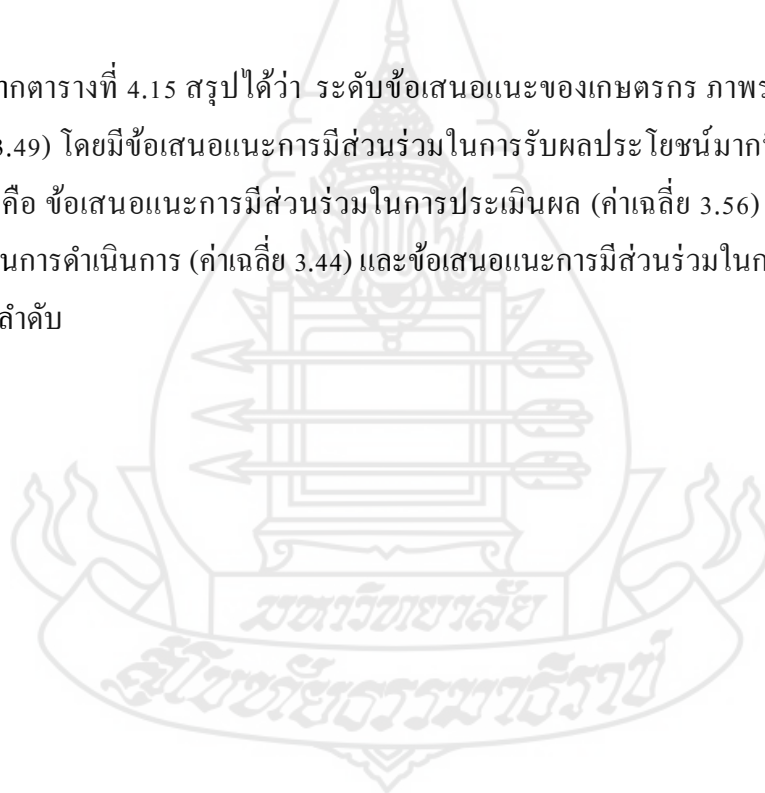

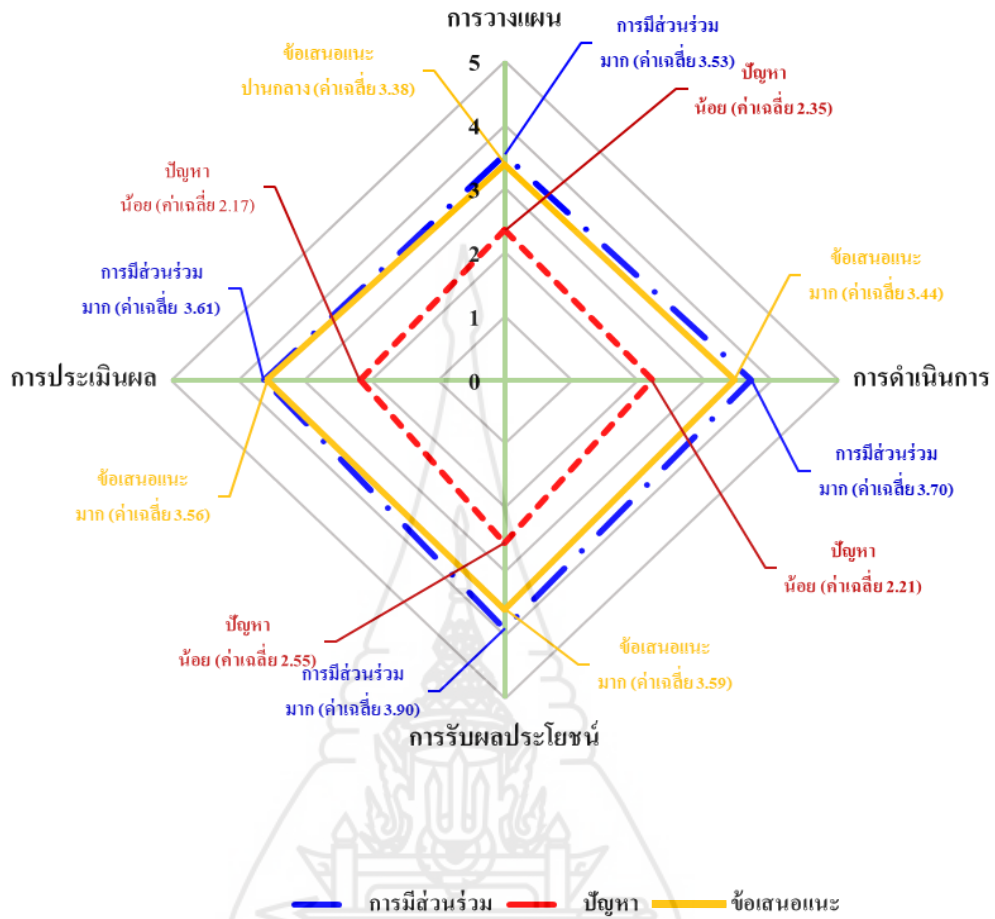
ตารางที่ 4.15 สรุประดับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

n = 188

ข้อเสนอแนะ	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.38	1.145	ปานกลาง	4
2. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.44	1.134	มาก	3
3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.59	1.171	มาก	1
4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.56	1.189	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.49	1.104	มาก	

จากตารางที่ 4.15 สรุปได้ว่า ระดับข้อเสนอแนะของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) โดยมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.59) รองลงมา คือ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.56) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 3.44) และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.38) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.2 สรุปค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด และวิเคราะห์สมการพยากรณ์โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 11 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระดับระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร รายได้ในภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร พื้นที่ปลูกกล้วย ปริมาณผลผลิตลำไย ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ตัวแปรตามคือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

5.1 สัญลักษณ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาวิจัย

ตารางที่ 4.16 ตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

		n = 188
ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ		
X1 = อายุ (ปี)	63.40	8.424
X2 = ระดับการศึกษา	3.46	1.697
X3 = ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ (ปี)	3.09	1.301
X4 = จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร (ครั้ง)	3.56	2.095
X5 = รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/ปี)	75,382.98	72,598.962
X6 = รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)	74,112.96	108,303.737
X7 = จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (คน)	2.19	0.926
X8 = จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)	7.08	6.496
X9 = ปริมาณผลผลิตลำไย (กิโลกรัม/ไร่)	1,238.19	649.092
X10 = ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไย ของเกษตรกร (จำนวนข้อ)	12.91	2.288
X11 = ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการ ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร	2.86	0.738
ตัวแปรตาม		
Y = ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร (ด้านการวางแผน, ด้านการ ดำเนินการ, ด้านการรับผลประโยชน์, ด้านการประเมินผล)	3.68	0.954

จากตารางที่ 4.16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามี อายุเฉลี่ย 63.40 ปี ระดับการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.46) ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เฉลี่ย 3.09 ปี จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตรเฉลี่ย 3.56 ครั้ง รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 75,382.98 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,112.96 บาท/ปี จำนวนแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2.19 คน จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 7.08 ไร่ ปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,238.19 กิโลกรัม/ไร่ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

(ค่าเฉลี่ย 12.91) และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86)

ตารางที่ 4.17 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์จำแนกประเภท โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix)

n = 188

model	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁
X ₁	1.000	-.465**	0.042	-0.058	-0.018	-0.064	-0.003	-0.083	-.174*	-.145*	-0.076
X ₂		1.000	0.009	-.152*	-0.051	.358**	-0.071	0.110	0.058	0.006	-0.020
X ₃			1.000	0.004	-0.024	-0.019	0.115	0.045	-.216**	-0.109	-0.077
X ₄				1.000	.390**	-0.099	0.045	0.005	.161*	0.013	-.158*
X ₅					1.000	0.048	.187*	.385**	.274**	-0.095	0.010
X ₆						1.000	0.106	0.138	-0.001	-0.044	0.031
X ₇							1.000	0.079	0.122	-.149*	-0.076
X ₈								1.000	0.032	-.207**	.197**
X ₉									1.000	-0.012	0.010
X ₁₀										1.000	-0.114
X ₁₁											1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4.17 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปแบบเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลดังนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำ คือ ความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.004 ถึง 0.390 และความสัมพันธ์ในทางลบมีค่าอยู่ระหว่าง -0.001 ถึง -0.207 ไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์สูง (เกินกว่า 0.80) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งจะเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัวแปรวิเคราะห์การถดถอยแบบปกติ ต่อไป

5.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร (Y)

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร (Y)

n = 188			
ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	1.770	1.891	0.060
X1 = อายุ (ปี)	-0.009	-1.120	0.264
X2 = ระดับการศึกษา	-0.083	-1.898	0.059
X3 = ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ (ปี)	0.044	0.939	0.349
X4 = จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร (ครั้ง)	0.073	2.271*	0.024
X5 = รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/ปี)	4.568E-06	4.517**	0.000
X6 = รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)	8.043E-07	1.116	0.266
X7 = จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (คน)	0.016	0.236	0.813
X8 = จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)	-0.025	-2.358*	0.019
X9 = ปริมาณผลผลิตลำไย (กิโลกรัม/ไร่)	-1.242E-05	-0.125	0.900
X10 = ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร (จำนวนข้อ)	0.053	1.943	0.054
X11 = ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร	0.520	6.165**	0.000
R² = 0.333 SEE = 0.803 F = 7.975 Sig. of F = 0.000			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.18 ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในอำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ ได้

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 7.975$ Sig. of $F = 0.000$) โดยมีอำนาจพยากรณ์ประมาณร้อยละ 33.3 ($R^2 = 0.333$) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 0.803 ส่วนผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพการผลิตลำไย ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร พบว่า จากตัวแปรอิสระทั้ง 11 ตัวแปร ในค่าตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมี 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร และจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร มี 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ รายได้ในภาคการเกษตร และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก 3 ตัวแปร ได้แก่ เมื่อจำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อรายได้ในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเมื่อมีระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์ทางลบ 1 ตัวแปร ได้แก่ เมื่อมีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรจะมีแนวโน้มลดลง

สรุปเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$Y = 1.770 - 0.009X_1 - 0.083X_2 + 0.044X_3 + 0.073X_4 + 4.568E-06X_5 + 8.043E-07X_6 + 0.016X_7 - 0.025X_8 - 1.242E-05X_9 + 0.053X_{10} + 0.520X_{11}$$

จากสมการ สรุปได้ดังนี้

1. ค่า a คือ ค่าคงที่ มีค่าเท่ากับ 1.770 แสดงว่าเส้นกราฟตัดกับแกน Y สูงกว่าเส้นแกน X ค่า a จึงมีค่าเป็นบวก

2. ค่า b ที่เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นความชันของเส้นกราฟ เป็นค่าที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของเส้นกราฟ เมื่อตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (X) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้ตัวแปรตาม (Y) เปลี่ยนแปลงไป b หน่วย

2.1 เมื่ออายุ (X_1) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรลดลง

2.2 เมื่อระดับการศึกษา (X_2) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรลดลง

2.3 เมื่อระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ (X_3) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

2.4 เมื่อจำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร (X_4) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

2.5 เมื่อรายได้ในภาคการเกษตร (X_5) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

2.6 เมื่อรายได้นอกภาคการเกษตร (X_6) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

2.7 เมื่อจำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (X_7) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

2.8 เมื่อจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (X_8) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรลดลง

2.9 เมื่อปริมาณผลผลิตลำไย (X_9) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรลดลง

2.10 เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร (X_{10}) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

2.11 เมื่อมีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร (X_{11}) เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น

โดยมีค่า $R^2 = 0.333$ คือ ความสามารถในการทำนายของสมการ แสดงว่าจากสมการดังกล่าวเมื่อแทนค่าตัวแปรอิสระ (X) ทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 33.3

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร 2) ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร 5) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่วิจัย คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2564 จำนวนรวมทั้งหมด 581 ราย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.06 โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.36 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอสารภี และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่เป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended Questions) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.95 และทำการ

ทดสอบแบบสัมพัทธ์ กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย หาค่าความเที่ยง (สัมประสิทธิ์อัลฟา) ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.945 - 0.991 สรุปภาพรวมของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟามีค่าสูงกว่า 0.80 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแบบสัมพัทธ์เป็นแบบสัมพัทธ์ที่มีความเที่ยง จึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสัมพัทธ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Regression Analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 63.40 ปี ระดับการศึกษา เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ส่วนมากจบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เฉลี่ย 3.09 ปี จำนวนเข้ารับการอบรมทางการเกษตรเฉลี่ย 3.56 ครั้ง/ปี มีรายได้เฉลี่ยในภาคการเกษตร 75,382.98 บาท/ปี นอกภาคการเกษตร 74,112.96 บาท/ปี มีแรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2.19 คน พื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 7.08 ไร่ เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.88 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่เก็บได้เฉลี่ย 1,238.19 กิโลกรัม/ไร่

1.3.2 ความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

1) **ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร** จากการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร จำนวน 15 ข้อ คิดเป็น 15 คะแนน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.8 มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร อยู่ในระดับมากที่สุด (ตอบถูก 13-15 ข้อ) โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 12.91 ข้อ ซึ่งมีความรู้อยู่ในระดับมาก ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรมีเงินลงทุน เพื่อเป็นเจ้าของพื้นที่ฟาร์มขนาดใหญ่ขึ้น (เฉลย :ส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิตร่วมกัน การรวมแปลง

เล็กให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่) กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการทางการเกษตรเท่านั้น (เฉลย : การรวมกลุ่มเกษตรกรที่มีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันไม่ใช่ผู้ประกอบการ) และการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต เพื่อบริหารจัดการการผลิตอาจจะตั้งคณะกรรมการหรือไม่ก็ได้ (เฉลย : จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต)

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่เข้าถึงแหล่งความรู้การส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร จากสื่อต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อกิจกรรม มากกว่าสื่ออื่น ๆ รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อมวลชนและสื่อออนไลน์

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากถึง 15 ประเด็น โดยมีความคิดเห็นในประเด็น ช่วยให้มีผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น ช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น มากที่สุด รองลงมา คือ ช่วยให้เกษตรกรมีศูนย์เรียนรู้และแปลงสาธิตเพื่อพัฒนาการผลิตลำไย และช่วยให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีระบบระเบียบและกฎกติกาที่ชัดเจน ตามลำดับ

1.3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมากถึง 4 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น การตั้งกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มแปลงใหญ่ มากที่สุด รองลงมา คือ การกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของกลุ่มแปลงใหญ่ การพิจารณาการใช้งบประมาณกลุ่มแปลงใหญ่ และการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน จัดการเตรียมความพร้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ ตามลำดับ

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมากถึง 5 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแปลงใหญ่ มากที่สุด รองลงมา คือ การปฏิบัติตามแผนในด้านการบริหารจัดการ โครงการแปลงใหญ่ การดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาแปลงใหญ่ การวางแผนเพื่อเป็นทุนการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ และการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ ตามลำดับ

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมได้รับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ของกลุ่มฯ ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ มากที่สุด รองลงมา คือ ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม ในโครงการแปลงใหญ่ เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตลำไย ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และร่วมรับประโยชน์จากโครงการแปลงใหญ่ ในการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ให้ดีขึ้น ตามลำดับ

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น การติดตาม และ ประเมินผลความสำเร็จของโครงการแปลงใหญ่ มากที่สุด รองลงมา คือ การติดตาม และประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในโครงการแปลงใหญ่ และการติดตาม และประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ ตามลำดับ

ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ สรุปได้ว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

1) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

(1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า เกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เป็นปัญหาอันดับหนึ่ง รองลงมาได้รับข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มขาดการประสานงานในกระบวนการจัดทำแผน และเกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่มีเป้าหมาย หรือการวางแผนดำเนินงาน ตามลำดับ

(2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ได้แก่ ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิต เป็นปัญหาอันดับหนึ่ง รองลงมาคือสมาชิกกลุ่มไม่มีความพร้อมขาดผู้ที่อุทิศตนและเวลาให้กับกลุ่ม ขาดการประสานงานในกระบวนการดำเนินงานกลุ่ม การดำเนินงานไม่ตรงกับ

ความต้องการของสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ไม่มีความพร้อมขนาดผู้ที่อุทิศตนและเวลาให้กับกลุ่มตามลำดับ

(3) **ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** พบว่าโดยภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และองค์ความรู้ที่สมาชิกกลุ่มได้รับการถ่ายทอด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกลุ่มตามลำดับ

(4) **ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล** โดยภาพรวมมีปัญหายุ่งในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า สมาชิกกลุ่มไม่กล้าแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการประเมินผล เป็นปัญหาอันดับหนึ่ง รองลงมา สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการติดตามและประเมินผล และไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้ติดตามและประเมินผลด้านต่าง ๆ ตามโครงการเกษตรแปลงใหญ่ ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

(1) **ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน** โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ควรร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เพื่อวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ควรร่วมกันจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรมีการประสานงานกันในสมาชิกกลุ่มเพื่อการจัดทำแผนการดำเนินงาน ตามลำดับ

(2) **ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ ให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญของการร่วมดำเนินงานของกลุ่ม อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรหาสถานที่จัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมการดำเนินงานกลุ่มและสะดวกสบายต่อสมาชิกกลุ่ม ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกกลุ่ม และอยู่ในระดับปานกลาง

1 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมและการประสานงานกับสมาชิกให้ครอบคลุมทั่วถึง ตามลำดับ

(3) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มและเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และสมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่ได้รับตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ตามลำดับ

(4) ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการติดตามและประเมินผล อันดับหนึ่ง รองลงมา ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นของตนเองเพื่อประโยชน์ตามกระบวนการประเมินผล และควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้ติดตาม และประเมินผลด้านต่าง ๆ ตามลำดับ

1.3.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย

ของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยและปัจจัยอื่น ๆ อย่างน้อย 1 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า มี 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ คือ จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตร และจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร และมี 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ รายได้ในภาคการเกษตร และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร โดยมีสมการพยากรณ์ดังนี้

$$Y = 1.770 - 0.009X_1 - 0.083X_2 + 0.044X_3 + 0.073X_4 + 4.568E-06X_5 + 8.043E-07X_6 + 0.016X_7 - 0.025X_8 - 1.242E-05X_9 + 0.053X_{10} + 0.520X_{11}$$

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร ความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย มีอายุเฉลี่ย 63.40 ปี ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะขาม ในตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 57.73 ปี อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ทำสวนลำไย อยู่ในวัยสูงอายุซึ่งเป็นวัยเกษียณจากการทำงานประจำ และวัยหนุ่มสาวหรือวัยกลางคนยังคงทำงานประจำในอาชีพอื่น ๆ เกษตรกรส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับการวิจัยของจิรนนท์ นนทะน่าน (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาจเป็นเพราะว่า สถานการณ์ทางการเงินและมีหน้าที่ต้องช่วยดูแลครอบครัวทำให้ได้รับการศึกษาดำ

2.1.2 สภาพทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เฉลี่ย 3.09 ปี แตกต่างกับ ณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกร มีระยะเวลาที่เป็นสมาชิกกลุ่ม เฉลี่ย 1.99 ปี อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มแปลงใหญ่ลำไยได้จัดตั้งขึ้นในปีแรกของการจัดทำโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จำนวนหลายแปลง จำนวนเข้ารับการอบรมทางด้านการเกษตรเฉลี่ย 3.56 ครั้ง/ปี ไม่สอดคล้องกับณัฐพร สุขคำปา (2564, น.1627) พบว่า เกษตรกรได้รับการฝึกอบรม เฉลี่ย 2.22 ครั้ง/ปี อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของอำเภอสาร์ภี ได้จัดตั้งขึ้นในปีแรกของการจัดทำโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จำนวนหลายแปลงทำให้มีโอกาสได้รับการอบรมบ่อยครั้ง

2.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย มีรายได้เฉลี่ยในภาคการเกษตร 75,382.98 บาท/ปี ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ ธรรมสอน (2564, น.2260) ได้ศึกษาการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอย่าง

หัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 105,581.97 บาท อาจจะเป็นเพราะปัจจัยหลายด้าน เช่น ประเภทของกิจกรรมทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ทำกินทางการเกษตร และจำนวนแรงงานในครัวเรือน เป็นต้น แรงงานในการทำการเกษตรเฉลี่ย 2.19 คน สอดคล้องกับ จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า เกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.20 คน และเสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2562, น.1056) ได้ศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.13 คน อาจเป็นเพราะสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจและ โรคภัยไข้เจ็บ ในยุคปัจจุบันจึงมีแนวคิดเรื่อง จำนวนการมีบุตรน้อยลง พื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 7.08 ไร่ ไม่สอดคล้องกับ เฉลิมพร ตำน้อย (2557, น.88) ได้ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 26.04 ไร่ อาจเป็นเพราะพื้นที่อำเภอสารภีเป็นพื้นที่ใกล้เมืองทำให้มีการแบ่งพื้นที่ของเกษตรกรขายให้กับนายทุน

2.1.4 สภาพการผลิตของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 6.88 ไร่ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) ได้ศึกษาสภาพการผลิตและการตัดแต่งช่อผลลำไยของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 9.5 ไร่ และการ์นต์ กันใหม่ (2562, น.99) ได้ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.64 ไร่ อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย และได้แบ่งพื้นที่ขายให้นายทุนเพราะเป็นพื้นที่ใกล้ตัวเมือง ปริมาณผลผลิตที่เก็บได้เฉลี่ย 1,238.19 กิโลกรัม/ไร่ ใกล้เคียงกับนพรัตน์ จิโน (2562, น.1403) พบว่า เกษตรกรมีผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,342 ต่อไร่ และการ์นต์ กันใหม่ (2562, น.99) พบว่า เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1.36 ตัน/ไร่ อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่ต้นลำไยมีอายุมาก ทรงพุ่มกว้าง ทำให้มีผลผลิตลำไยมากขึ้น

2.2 ความรู้ แหล่งความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรมีระดับความรู้อยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 12.91 ข้อ ใกล้เคียงกับ นุหงา จินดาวนิชสกุล (2561, น.88) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีความเข้าเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ 13 ข้อ อาจเป็นเพราะเกษตรกรได้เข้ารับการส่งเสริมและ

ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และเกษตรกรให้ความสำคัญ สนใจกับการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่

2.2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง ซึ่งแหล่งความรู้ที่ได้รับความรู้ ได้มากที่สุด คือ สื่อกิจกรรม รองลงมาคือสื่อบุคคล สอดคล้องกับ อรพรรณ ศรีสวัสดิ์ (2564, น. 110) ได้ศึกษา การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบนาแปลงใหญ่ของ เกษตรกร ในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้โดยรวมในระดับปาน กลาง โดยแหล่งความรู้จากสื่อกลุ่มมีระดับการรับรู้มาก แหล่งความรู้จากสื่อบุคคลมีระดับการรับรู้ ปานกลาง อาจเป็นเพราะเกษตรกรได้เข้าร่วมการประชุม ฝึกอบรมเกี่ยวกับโครงการของกลุ่มแปลง ใหญ่บ่อยครั้ง ทำให้ได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมมากที่สุด

2.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าการส่งเสริมการเกษตรแปลง ใหญ่ลำไยช่วยให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น และช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่สามารถพัฒนาด้านการผลิตลำไยลดต้นทุนเพิ่ม ผลผลิตลำไยได้จริง

2.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร โดยภาพรวม มีส่วนร่วมในระดับมาก พิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ภาพรวมของเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น การตั้งกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มแปลงใหญ่ มากที่สุด สอดคล้องกับ จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการ วางแผนดำเนินการ เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 7 ประเด็น เรียงลำดับ ได้ดังนี้ การลดต้นทุน การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานกลุ่ม การใช้ปัจจัยการผลิต การเพิ่มผลผลิต การกำหนดระเบียบ/ ข้อบังคับ การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ อาจเป็นเพราะเกษตรกรให้ความสำคัญ กับการวางแผนทุกขั้นตอนการดำเนินงานบริหารจัดการรวมไปถึงงบประมาณเพื่อให้ได้ตาม เป้าหมายของกลุ่ม

2.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า ภาพรวมของเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มแปลง ใหญ่ มากที่สุด สอดคล้องกับ จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการ

ปฏิบัติและดำเนินการ เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 4 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ การปฏิบัติตามระเบียบ/ข้อบังคับ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารจากแหล่งที่เป็นสื่อบุคคลและสื่อกิจกรรม ซึ่งเกษตรกรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการทำกิจกรรมและปัจจัยการผลิตจึงทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมตามไปด้วย

2.3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ภาพรวมของเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น การได้รับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ ของกลุ่มฯ ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ มากที่สุด สอดคล้องกับ จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 5 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ การเพิ่มผลผลิต การได้รับองค์ความรู้ในการผลิต การผลิตที่มีคุณภาพ การลดต้นทุน ด้านราคาขายผลผลิต อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าการได้รับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ นั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

2.3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ภาพรวมของเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น โดยมีส่วนร่วมในประเด็น มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการแปลงใหญ่ มากที่สุด สอดคล้องกับ จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1815) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลงาน เกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับมาก 3 ประเด็น เรียงลำดับได้ ดังนี้ การเสนอแนะการดำเนินงานกลุ่ม การตรวจสอบการดำเนินงานกลุ่ม การรายงานผลการดำเนินงานกลุ่ม อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรเห็นถึงความสำคัญในการติดตามประเมินผลของกลุ่ม เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาการจัดการกลุ่ม เมื่อกลุ่มมีการเติบโตขึ้นจะส่งผลต่อผลประโยชน์ที่จะได้รับมากขึ้น

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

2.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนปัจจัยการผลิต สอดคล้องกับ จิรนนท์ นนทะน้า (2564, น.1816) พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ เกษตรกรมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในระดับน้อย 5 ประเด็น เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านราคาขายผลผลิต การได้รับองค์ความรู้ในการผลิต การลดต้นทุนการเพิ่มผลผลิต การผลิตที่มีคุณภาพ อาจเป็นเพราะ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เมื่อได้รับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ แต่ยังไม่เพียงพอต่อพื้นที่หรือจำนวนของเกษตรกรแปลงใหญ่เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนมาก

2.4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ เนื่องจากเกษตรกรสมาชิกกลุ่มให้ความสำคัญกับการได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาการจัดการกลุ่ม จึงควรประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนและร่วมกันพัฒนา

2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตของเกษตรกร ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร อย่างน้อย 1 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า

2.5.1 จำนวนเข้ารับการอบรมทางการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ กุชรินทร์ ชันสัมฤทธิ์ (2564, น.132) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในเรื่องจำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพท. อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ซึ่งอธิบายได้ว่า เมื่อเกษตรกรได้เข้ารับการอบรมทางการเกษตรจำนวนบ่อยครั้งขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะว่าเมื่อเกษตรกรเข้ารับการอบรมทางการเกษตรจำนวนบ่อยครั้งขึ้น ทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มหรือเกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเอง ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2.5.2 รายได้ในภาคการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ นครินทร์ สุขพงษ์ (2562, น.90) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การ

มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งหมายถึง สมาชิกศูนย์ศักรูพีชุมชนที่มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในดำเนินงานศูนย์จัดการศักรูพีชุมชนมากกว่าสมาชิกศูนย์จัดการศักรูพีชุมชนที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งอธิบายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีรายได้ ในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะว่า เกษตรกรที่มีส่วนร่วมกับการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานภายในกลุ่ม ไปปรับใช้ในการทำงาน ด้านการเกษตรทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจึงเห็น ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

2.5.3 จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ ชลธิชา วียาสิงห์ (2556, น.79) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกรข้าวหอมมะลิ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผลผลิตข้าวกลีโลกรัมต่อไร่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอธิบายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ก็จะมีแนวโน้มลดลง อาจเป็นเพราะว่าจุดประสงค์หลักของเกษตรกรจากการทำสวนลำไยคือต้องการให้ได้ผลผลิตที่สูง เพื่อที่จะได้มีได้รายสูงตาม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่มลดน้อยลง

2.5.4 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ สุพรรณิ กันขัต (2561, น.762) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งอธิบายได้ เมื่อเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่เพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะว่า เมื่อเกษตรกรกลุ่มสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้จากสื่อต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้มีแรงจูงใจให้ อยากเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก โดยได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ที่เป็นสื่อกิจกรรมมากที่สุด ได้แก่ การประชุม การฝึกอบรม การสัมมนา และการศึกษาดูงาน ควรมีการเพิ่มแหล่งความรู้ ให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ในสื่ออื่น ๆ มากขึ้น ได้แก่ สื่อออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ และยูทูป เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ที่รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

2) จากผลการวิจัยพบว่า แหล่งความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับน้อย ได้แก่ สื่อออนไลน์ ดังนั้นเกษตรกรควรมีการติดตามแหล่งความรู้ ต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ และยูทูป เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

3) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีข้อเสนอแนะในประเด็น สมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่ได้รับตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ กลุ่มแปลงใหญ่ควรมีการจัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาหารือวางแผนการบริหารจัดการเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่จะได้รับ เพื่อที่จะสามารถจัดสรรปัจจัยการผลิตที่ได้รับตรงตามความต้องการของกลุ่ม

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ อยู่ในระดับมาก แต่เป็นการมีส่วนร่วมอันดับสุดท้ายของประเด็นการมีส่วนร่วมทั้งหมด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการพัฒนากลุ่ม

2) จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการเพิ่มแหล่งความรู้ ให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ในสื่อต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะ สื่อออนไลน์

3) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่าในภาพรวม เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับ

น้อย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรนำประเด็นปัญหาและการเสนอแนะของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มาพิจารณา เพื่อวางแผนในการหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ทำให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามศักยภาพของกลุ่ม

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีข้อเสนอแนะในประเด็นควรมีการประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่น องค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์การสาธิตเพื่อการเรียนรู้ และควรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มและเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

3) จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสร้างแหล่งเรียนรู้ต้นแบบในพื้นที่ให้กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกในเรื่องเดียวกัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ นำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ ซึ่งจะได้ข้อมูลที่รอบด้าน เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วม และส่งผลต่อความสำเร็จของงาน

3.2.2 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ในโครงการแปลงใหญ่ลำไยในจังหวัดใกล้เคียง และแปลงใหญ่ที่มีกิจกรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบว่าความร่วมมือของแต่ละพื้นที่มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม

3.2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปปรับใช้ในการวางแผน ทำให้มีแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดความยั่งยืนของกลุ่มแปลงใหญ่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร*. ในคู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2556). *การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน*. ใน คู่มือปฏิบัติการงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2558). *คู่มือการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ 2558*. สืบค้นจาก <http://www.sdoae.doae.go.th/>
- _____. (2561). *คู่มือโครงการระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ประจำปี 2561*. สืบค้นจาก <http://www.agriman.doae.go.th/home/agri1/agri1.1/8888/51.%20Manual%202561.pdf>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- การันต์ กันใหม่. (2562). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตรประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. (2564). สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน, 2564, จาก http://www.agriman.doae.go.th/home/agriman62/64_Website_Project_64/64_04_BigFarm.pdf
- จินดา ขลิบทอง. (2563). *แนวคิดสร้างสรรค์ในการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 8). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิรนนท์ นนทะน้า. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์. โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11, 1815.*

- จรัสศักดิ์ ประทุมรัตน์. (2550). *รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ ตามความต้องการของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เฉลิมพร ถ่าน้อย. (2557). *การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชนิตา ไปปัญญาะกุล. (2548). *ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิทธิประกันสังคมของผู้รับบริการ ณ หอผู้ป่วยนอก ศูนย์วิทยาศาสตร์ สุขภาพมหาวิทยาลัยบูรพา (ปัญหาพิเศษ (รป.ม.)), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.*
- ชลธิชา วิทยาลัย. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกรข้าวหอมมะลิ จังหวัดศรีสะเกษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชลธิชา เชี่ยวชาญ. (2555). *ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ชาญชัย คำเบ็ง. (2562). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหัวถนน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก. โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9, 1091.*
- ชาญณรงค์ คำเพชร. (2549). *ความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐพร สุขคำปา. (2564). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะขามในตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน. โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11, 1627.*
- ดวงเพ็ญ ทுகहित. (2550). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นกรินทร์ ศุกพงษ์. (2562). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- นพรัตน์ จิโน. (2562). สภาพการผลิตและการตัดแต่งข้อผลลำไยของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน. *โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 9*, 1403.
- นาตยา พแดนนอก. (2551). ผลของการใช้แผนปฏิบัติการจากเทคนิคเอไอซีต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการออกกำลังกาย, ว. พยาบาลสาร 35(4),34-45.
- นารีรัตน์ เหลือสม. (2564). ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. *โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 11*, 1499.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2563). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 3, พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญทวี จำปา. (2548). การใช้แนวทางการส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการจัดการที่ดินบนพื้นที่ลาดชันในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บุญเทียน แก้วมงคล. (2552). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกาย บ้านห้วย เกียง ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุหงา จินดาวานิชสกุล. (2561.) *แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2559). *แนวคิดและการจัดการองค์กรเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร*. (น.9-10). (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://43.249.58.220/course/view.php?id=359>
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2559). *แนวคิดหลักการและกระบวนการพัฒนา*. (น.12-13). (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://43.249.58.220/course/view.php?id=348>
- ปณิตา ฮาบเจริญ. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกร จังหวัดสิงห์บุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ประหยัด ไชยสิงห์. (2551). *ความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลนรสิงห์ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง*.

- (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. (2548). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2563). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4, พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรกมล ศรีจิริยา. (2556). *ศักยภาพการผลิตลำไยอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พัชรา แสนสุข. (2554). *การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอคอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พิชญาดา เจริญจิต. (2560). การจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร. (น.3). (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://43.249.58.220/course/view.php?id=363>
- พิชิตชัย เกิดผล. (2560). *ระบบสารสนเทศการเกษตรเพื่อส่งเสริมการผลิตลำไยในรูปแบบแปลงใหญ่ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2553). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการความรู้เพื่องานส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 1-7. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2554). แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้ และการจัดการความรู้. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบสารสนเทศและการวิจัยทางการเกษตร เล่ม 1 หน่วยที่ 1 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภาวิณี นันตะสิงห์. (2562). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการตัดแต่งซ่อผลลำไยของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยในอำเภอเวียงหนองล่องจังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ภูธีร์รัตน์ ชันสัมฤทธิ์. (2564). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัด*

- อุทัยธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เมวิกา นางแล. (2561). การส่งเสริมการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอป่าแดด
จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ยุพา แซ่ซื่อ. (2561). แนวการศึกษาชุดวิชาการสื่อสารเพื่อการประสานความร่วมมือในงานส่งเสริม
การเกษตร. (น.124). (ออนไลน์). สืบค้นจาก
<http://43.249.58.220/course/view.php?id=351>
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2545). “การรวบรวมแหล่งความรู้ไปสู่งานวิจัยสังคมศึกษา” วารสารศึกษาศาสตร์
26(2), 34-38.
- วรรษมาศ แสงประทุม. (2560). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่
ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- วสันต์ ธรรมสอน. (2564). การยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
เกษตรกรในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัย
ระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 11, 2259.
- ศรัณย์ พงษ์รัตนานุกูล. (2549). ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูพลศึกษา และอาจารย์
นิเทศที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตเอกพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริรัตน์ เวชสิทธิ์. (2564). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่มังคุด
ของเกษตรกร ในตำบลท่าหลวงอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. โครงการจัดประชุม
เสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 11, 2193.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2552). “ไฟกับระบบนิเวศ” ในการเปิดพรมแดนแก้ไขปัญหามอกควัน. เชียงใหม่:
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ :คุรุ
สภาลาดพร้าว
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2564. จาก
<https://dictionary.orst.go.th/>

- สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม. (2559). *แนวการศึกษาวิชาเทคนิคการทำงานส่งเสริมการเกษตร*
 หลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตร. (น.18). (ออนไลน์). สืบค้น
 จาก <http://43.249.58.220/course/view.php?id=363>
- สุพรรณณี กันขัต. (2561). การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่า
 ปลา จังหวัดอุดรดิตถ์. *โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ*
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 8, 762.
- เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิธร. (2562). ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรใน
 อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. *โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ*
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 9, 1056.
- หนึ่งฤทัย กองนำ. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดแพร่.*
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
 นนทบุรี.
- อรพรรณ ศรีสวัสดิ์. (2564). *การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบนาแปลง*
ใหญ่ของเกษตรกร ในจังหวัดสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อรวรรณ พานิก. (2563). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร. *โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ*
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 10, 1826.
- อาทิตย์ เกษดี. (2562). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบล
 จังหวัดบุรีรัมย์. *โครงการจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ*
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 9, 1143.
- Carmines and Zeller (1986). *Reliability and Validity Assessment.* Newbury Park. CA: SAGE
 Publication. Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

วันที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของ
เกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
โทรศัพท์.....

แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไย
ของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตร
แปลงใหญ่ของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1.1 เพศ

1. ชาย 2. หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษาปีที่ 4
 3. ประถมศึกษาปีที่ 6 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
 7. ปริญญาตรี 8. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. สภาพพื้นฐานทางสังคม

2.1 ตำแหน่งทางสังคม

1. ไม่ได้เป็น
2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2. สมาชิกเทศบาล/อบต.
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์ 4. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

1. ไม่เป็น
2. เป็น โปรดระบุจำนวน.....กลุ่ม ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. กลุ่มเกษตรกร 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
3. กลุ่มยุวเกษตรกร 4. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.
5. สหกรณ์การเกษตร 6. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
7. อื่นๆ ระบุ.....

2.3 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ลำไย.....ปี

2.4 ได้เข้ารับการอบรมทางด้านเกษตรจำนวน.....ครั้งต่อปี

3. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

3.1 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2564)

1. รายได้ในภาคเกษตร จำนวน.....บาทต่อปี
2. รายได้นอกภาคเกษตร จำนวน.....บาทต่อปี
3. รายได้รวมจำนวน.....บาทต่อปี

3.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมตัวท่านด้วย)

3.3 จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร จำนวน.....คน (รวมตัวท่านด้วย)

1. ชาย จำนวน.....คน
2. หญิง จำนวน.....คน

3.4 จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร.....ไร่

3.5 จำนวนพื้นที่ถือครองทั้งหมด.....ไร่

1. เป็นของตนเอง
2. เช่า
3. อาศัยผู้อื่นทำ (ไม่มีค่าเช่า)

4. สภาพการผลิตลำไย

4.1 พื้นที่ปลูกลำไย จำนวน.....ไร่

4.2 พันธุ์ลำไยที่ปลูก พันธุ์.....

4.3 ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ปี 2564 จำนวน.....กิโลกรัม/ไร่

4.4 ราคาขายเฉลี่ย ผลผลิตลำไยในฤดู ปี 2564 จำนวน.....บาท/กิโลกรัม

4.5 รายได้จากผลผลิตลำไยในฤดู ปี 2564 จำนวน.....บาท/ปี

4.6 รูปแบบการขาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. รูดร่วง 2. ตะกร้า 3. มัดบุง
4. เหมาสวน(ข้ามไปข้อ 4.8) 5. อื่นๆ.....

4.7 สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้

1. เกรด AA ร้อยละ..... 2. เกรด A ร้อยละ.....
3. เกรด B ร้อยละ..... 4. เกรด C ร้อยละ.....

4.8 ช่องทางการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. จุฑรับซื้อในพื้นที่/ส่ง 2. สหกรณ์การเกษตร 3. พ่อค้าคนกลาง
4. ตลาดเกษตรกร/ตลาดชุมชน 5. ตลาดออนไลน์ 6. อื่นๆ.....

ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของ
เกษตรกร

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความรู้ของท่าน

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเป้าหมายในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด		
2. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ คน และสินค้า เป็นหลักในการดำเนินงาน		
3. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต เพื่อบริหารจัดการการผลิตอาจจะตั้งคณะกรรมการหรือไม่ก็ได้		
4. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรมีเงินลงทุน เพื่อเป็นเจ้าของพื้นที่ฟาร์มขนาดใหญ่ขึ้น		
5. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร		
6. องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประกอบด้วยผู้จัดการพื้นที่ การบริหารจัดการแปลงเกษตรกรและพื้นที่ทำการเกษตรที่มีการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดียวกัน		
7. หลักการกำหนดพื้นที่แปลงใหญ่ จะต้องเป็นพื้นที่แปลงปลูกพืชที่อยู่ห่างไกลกัน		
8. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรรายย่อย เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต		
9. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เน้นสนับสนุนกิจกรรมการผลิตลำไยเท่านั้น ไม่มีการทำกิจกรรมอื่นๆ		
10. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เน้นการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดฤดูเพาะปลูก		
11. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกร		

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
พัฒนาการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหา เรื่องต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ		
12. หลักการกำหนดพื้นที่แปลงใหญ่ คือ เกษตรกรกลุ่ม 1 กลุ่ม ต้องไม่เกิน 30 ราย		
13. กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการทางการเกษตรเท่านั้น		
14. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการรวมแปลงเล็กๆของเกษตรกร ในการรวมกันผลิตสินค้าเกษตร		
15. การพัฒนาสินค้าจะเน้นส่งเสริมการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิต ให้ได้มาตรฐานการผลิต เช่น GAP		

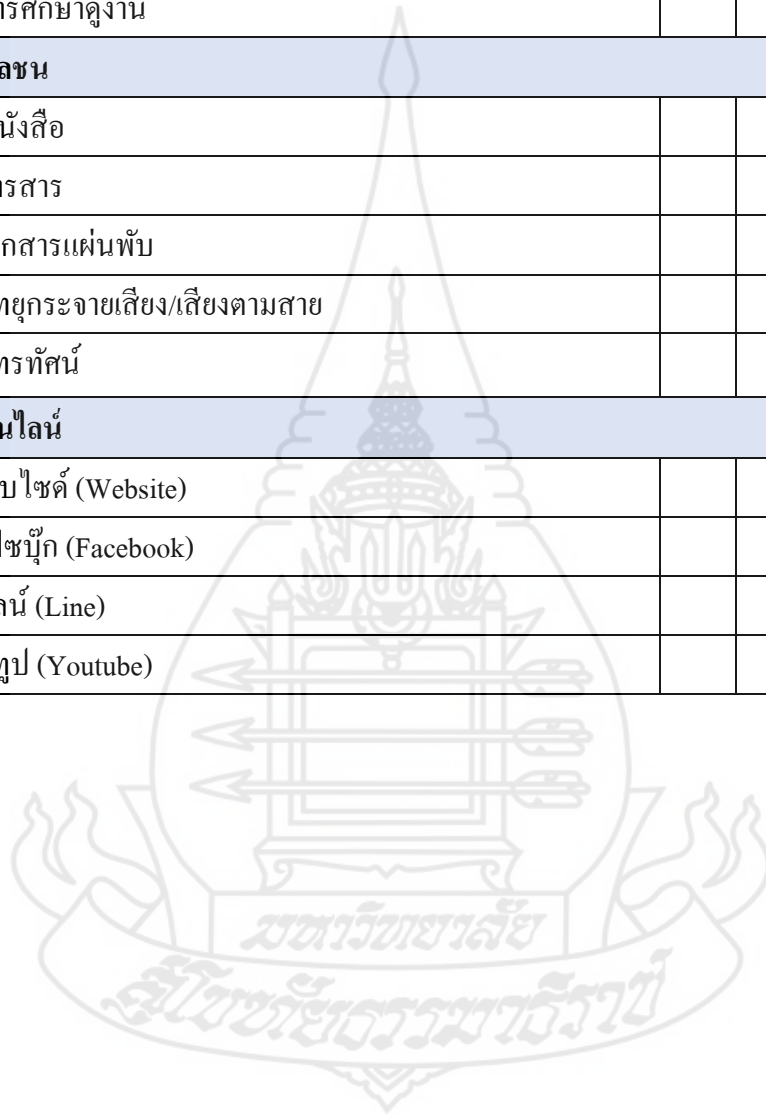
ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับการได้รับความรู้ตาม ประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1 = ได้รับความรู้น้อยที่สุด   2 = ได้รับความรู้น้อย   3 = ได้รับความรู้ปานกลาง
4 = ได้รับความรู้มาก   5 = ได้รับความรู้มากที่สุด

ประเด็น	ระดับการได้รับความรู้				
	1	2	3	4	5
1. สื่อบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ /จังหวัด					
1.2 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น พัฒนาที่ดิน ชลประทาน สหกรณ์การเกษตร เกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น					
1.3 เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐอื่นๆ					
1.4 ผู้นำชุมชน					
1.5 เจ้าหน้าที่ เทศบาล /อบต.					
1.6 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบริษัทเอกชน					
1.7 เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่					
2. สื่อกิจกรรม					
2.1 การประชุม					

ประเด็น	ระดับการได้รับความรู้				
	1	2	3	4	5
2.2 การฝึกอบรม					
2.3 การสัมมนา					
2.4 การศึกษาดูงาน					
3. สื่อมวลชน					
3.1 หนังสือ					
3.2 วารสาร					
3.3 เอกสารแผ่นพับ					
3.4 วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย					
3.5 โทรทัศน์					
4. สื่อออนไลน์					
4.1 เว็บไซต์ (Website)					
4.2 เฟซบุ๊ก (Facebook)					
4.3 ไลน์ (Line)					
4.4 ยูทูป (Youtube)					

ตอนที่ 2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นระดับความเห็นด้วยตามประเด็นต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด   2 = เห็นด้วยน้อย   3 = เห็นด้วยปานกลาง
4 = เห็นด้วยมาก   5 = เห็นด้วยมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. เป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มการผลิตพืชชนิดเดียวกัน					
2. ช่วยให้อัตราต้นทุนการผลิตลดลง					
3. ช่วยให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น					
4. ช่วยให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีระบบระเบียบและกฎกติกาที่ชัดเจน					
5. ช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น					
6. ช่วยให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายลำไย					
7. ช่วยให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานบูรณาการอื่นๆ					
8. ช่วยให้ผลผลิตได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP อินทรีย์ หรืออื่นๆ					
9. ช่วยให้เกษตรกรได้รับโอกาสการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
10. ช่วยให้เกษตรกรมีศูนย์เรียนรู้และแปลงสาธิตเพื่อพัฒนาการผลิตลำไย					
11. ช่วยให้มีการแปรรูปผลผลิตลำไยเพื่อเพิ่มมูลค่า					
12. ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น					
13. ช่วยให้มีความสามารถในการต่อรองราคาในการจำหน่ายผลผลิตลำไยมากขึ้น					
14. ช่วยให้ผลผลิตลำไยจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น					
15. ช่วยให้มีความสะดวกในการจำหน่ายที่มากขึ้น เช่น ตลาด					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ออนไลน์ การตกลงซื้อขายล่วงหน้า					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1 = มีส่วนร่วมน้อยที่สุด   2 = มีส่วนร่วมน้อย   3 = มีส่วนร่วมปานกลาง
4 = มีส่วนร่วมมาก   5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด

ประเด็น	ระดับของการมีส่วนร่วม				
	1	2	3	4	5
การมีส่วนร่วมในการวางแผน					
1. มีส่วนร่วมการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน จัดการเตรียมความพร้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนิน โครงการแปลงใหญ่					
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของกลุ่มแปลงใหญ่					
3. มีส่วนร่วมในการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มแปลงใหญ่					
4. มีส่วนร่วมในการพิจารณาการใช้งบประมาณกลุ่มแปลงใหญ่					
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
5. มีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อเป็นทุนการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่					
6. ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของกลุ่มแปลงใหญ่					
7. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการบริหารจัดการโครงการแปลงใหญ่					
8. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาแปลงใหญ่					
9. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการแปลงใหญ่					

ประเด็น	ระดับของการมีส่วนร่วม				
	1	2	3	4	5
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
10. ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม ในโครงการแปลงใหญ่ เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตลำไย ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต เป็นต้น					
11. ได้รับปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ ของกลุ่มฯ ไปใช้ ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ					
12. ร่วมรับประโยชน์จากโครงการแปลงใหญ่ ในการมีส่วนช่วย แก้ไขปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ให้ดีขึ้น					
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
13. มีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลด้านการ ควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในโครงการแปลงใหญ่					
14. มีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลด้านปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแปลงใหญ่					
15. มีส่วนร่วมในการติดตาม และ ประเมินผลความสำเร็จของ โครงการแปลงใหญ่					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ ของเกษตรกร

ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าเป็นประเด็นปัญหาต่อไปนี้ มีปัญหา เกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ของเกษตรกรมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1 = มีปัญหาน้อยที่สุด   2 = มีปัญหาน้อย   3 = มีปัญหาปานกลาง
4 = มีปัญหามาก   5 = มีปัญหามากที่สุด

ประเด็น	ระดับของปัญหา				
	1	2	3	4	5
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน					
1. เกษตรกรสมาชิกกลุ่มขาดการประสานงานในกระบวนการจัดทำแผน					
2. เกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่					
3. เกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่มีเป้าหมาย หรือการวางแผนดำเนินงาน					
4. ได้รับข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ					
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
5. ขาดการประสานงานในกระบวนการดำเนินงานกลุ่ม					
6. ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิต					
7. การดำเนินงานไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม					
8. สมาชิกกลุ่มไม่มีความพร้อม ขาดผู้ที่อุทิศตนและเวลาให้กับกลุ่ม					
9. สถานที่จัดกิจกรรมไม่มีความเหมาะสม ไม่พร้อม ไม่สะดวกสบาย					
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
10. องค์ความรู้ที่สมาชิกกลุ่มได้รับการถ่ายทอด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกลุ่ม					
11. สมาชิกกลุ่มได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ					
12. งบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
13. ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้ติดตาม และประเมินผลด้านต่างๆ ตามโครงการเกษตรแปลงใหญ่					
14. สมาชิกกลุ่มไม่กล้าแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการ					

ประเด็น	ระดับของปัญหา				
	1	2	3	4	5
ประเมินผล					
15. สมาชิกกลุ่มไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการติดตามและประเมินผล					

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรแปลงใหญ่ของเกษตรกรมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด   2 = เห็นด้วยน้อย   3 = เห็นด้วยปานกลาง
4 = เห็นด้วยมาก   5 = เห็นด้วยมากที่สุด

ประเด็น	ระดับของข้อเสนอแนะ				
	1	2	3	4	5
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน					
1. ควรมีการประสานงานกันในสมาชิกกลุ่มเพื่อการจัดทำแผนการดำเนินงาน					
2. ควรร่วมกันจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่					
3. ควรร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เพื่อวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม					
4. ควรมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง					
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
5. ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมและการประสานงานกับสมาชิกให้ครอบคลุมทั่วถึง					
6. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกกลุ่ม					
7. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม					

ประเด็น	ระดับของข้อเสนอแนะ				
	1	2	3	4	5
8. ให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญของการร่วมดำเนินงานของกลุ่ม					
9. ค้นหาสถานที่จัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมการดำเนินงานกลุ่ม และสะดวกสบายต่อสมาชิกกลุ่ม					
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
10. ควรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่ม และเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่					
11. สมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่ได้รับตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ					
12. ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ					
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
13. ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้ติดตาม และประเมินผลด้านต่างๆ ตามโครงการเกษตรแปลงใหญ่					
14. ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นของตนเองเพื่อประโยชน์ตามกระบวนการประเมินผล					
15. ชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการติดตามและประเมินผล					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)
และแบบบันทึกผลการหาดัชนีสอดคล้องแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย (IOC)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)

1. นางสาวอรชร ปิ่นเตจ๊ะ	เกษตรอำเภอสารภี สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี
2. นางมนัสนันท์ หนูจิตต์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี
3. นางสาวปิ่นอนงค์ จอมศักดิ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี

แบบบันทึกผลการหาดัชนีสอดคล้องแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย (IOC)
เรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรใน
อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”

*****

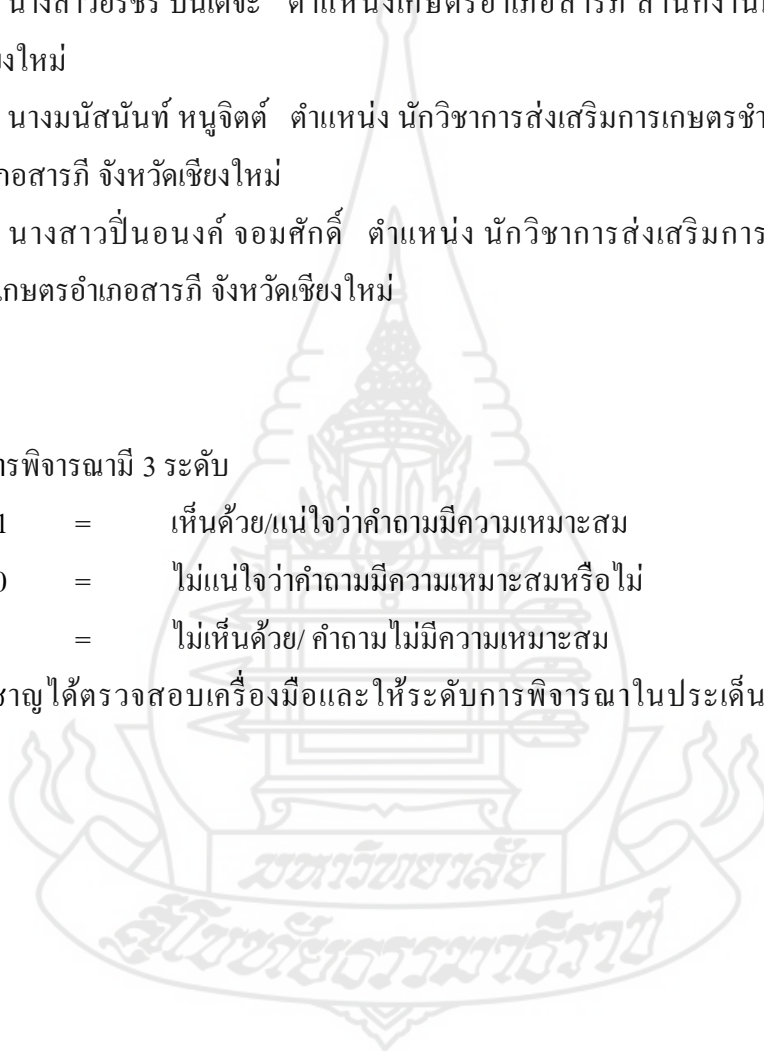
ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. นางสาวอรชร ปันเต๊ะ ตำแหน่ง เกษตรอำเภอสารภี สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
2. นางมนัสนันท์ หนูจิตต์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
3. นางสาวปิ่นอนงค์ จอมศักดิ์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

1. ระดับการพิจารณา มี 3 ระดับ

+1	=	เห็นด้วย/แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0	=	ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1	=	ไม่เห็นด้วย/คำถามไม่มีความเหมาะสม
2. ผู้เชี่ยวชาญ ได้ตรวจสอบเครื่องมือและให้ระดับการพิจารณาในประเด็นตามแบบสอบถามดังต่อไปนี้

ผลการหาดัชนีสอดคล้อง (IOC) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

*****

ข้อ ที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลง ผล
		1	2	3		
ตอนที่ 1 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร						
1	ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย จำนวน .....ไร่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	พันธุ์ลำไยที่ปลูก พันธุ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ ปี 2564 จำนวน.....กิโลกรัม/ไร่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	ราคาขายเฉลี่ย ผลผลิตลำไยในฤดู ปี 2564 จำนวน.....บาท/กิโลกรัม	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
5	รายได้จากการขายลำไยในฤดู ปี 2564 จำนวน.....บาท/ปี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	สัดส่วนร้อยละของผลผลิตที่ได้ 1. เกรด AA ร้อยละ..... 2. เกรด A ร้อยละ..... 3. เกรด B ร้อยละ..... 4. เกรด C ร้อยละ.....	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	รูปแบบการขาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1. รูดร่วง ☐ 2. ตะกร้า ☐ 3. มัดปุ๊ก ☐ 4. เหมาสวน ☐ 5. อื่นๆ.....	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลง ผล
		1	2	3		
8	<p>ช่องทางการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <p>☐ 1. จุฑารับซื้อในพื้นที่/ล้ง</p> <p>☐ 2. สหกรณ์การเกษตร</p> <p>☐ 3. พ่อค้าคนกลาง</p> <p>☐ 4. ตลาดเกษตรกร/ตลาดชุมชน</p> <p>☐ 5. ตลาดออนไลน์</p> <p>☐ 6. อื่นๆ.....</p>	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลง ผล
		1	2	3		
ตอนที่ 2 ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร						
ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่						
1	การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเป้าหมายในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ คน และสินค้า เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่าง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลง ผล
		1	2	3		
3	การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ แปลงใหญ่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบตามแผนการผลิต อาจจะต้อง คณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต หรือไม่ก็ได้ <u>เฉลี่ยที่ถูกคือ จะต้องตั้งคณะกรรมการ</u> <u>เพื่อบริหารจัดการการผลิต</u>	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ เกษตรกรพัฒนาการผลิตสู่การเป็น เจ้าของฟาร์มขนาดใหญ่ <u>เฉลี่ยที่ถูกคือ</u> <u>ส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิต</u> <u>ร่วมกัน การรวมแปลงเล็กให้มีพื้นที่</u> <u>ขนาดใหญ่</u>	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาค ส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ ศักยภาพของพื้นที่ และ ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตร แปลงใหญ่ประกอบด้วยผู้จัดการพื้นที่ การบริหารจัดการแปลงกลุ่มเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตรที่มีการผลิตสินค้า เกษตรชนิดเดียวกัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	หลักการกำหนดพื้นที่แปลงใหญ่ จะต้อง เป็นพื้นที่แปลงปลูกพืชที่อยู่ห่างไกลกัน <u>เฉลี่ยที่ถูกคือ จะต้องเป็นพื้นที่แปลงปลูก</u>	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลง ผล
		1	2	3		
	<u>พืชที่อยู่ใกล้เคียงกัน</u>					
8	การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรรายย่อย เพื่อ สร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่าย ผลผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ แปลงใหญ่ เน้นสนับสนุนกิจกรรมการ ผลิตลำไยเท่านั้น <u>เฉลี่ยที่ถูกคือ มีการ</u> <u>สนับสนุนหลายกิจกรรม เช่น การผลิต</u> <u>การรวมกลุ่ม การตลาด</u>	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ แปลงใหญ่ เน้นการจัดกระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดฤดูเพาะปลูก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ แปลงใหญ่นั้น เนื่องจากเกษตรกรมีความ ต้องการพัฒนาการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง เป็นพื้นที่แปลงขนาดใหญ่และลดปัญหา เรื่องต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	หลักการกำหนดพื้นที่แปลงใหญ่ คือ พื้นที่ทำการเกษตรต้องน้อยกว่า 300 ไร่ หรือ เกษตรกร น้อยกว่า 30 ราย <u>เฉลี่ยที่</u> <u>ถูกคือ พื้นที่ทำการเกษตรต้องไม่น้อยกว่า</u> <u>300 ไร่ หรือ เกษตรกร ไม่น้อยกว่า 30</u> <u>ราย</u>	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่ม เกษตรกรเจ้าของแปลงและ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลง ผล
		1	2	3		
	ผู้ประกอบการทางการเกษตร <u>เฉลี่ยที่ถูก</u> <u>เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรที่มีการผลิต</u> <u>สินค้าชนิดเดียวกัน ไม่มีผู้ประกอบการ</u>					
14	แปลงส่งเสริมการเกษตรขนาดใหญ่ เป็น การรวมแปลงเล็กของเกษตรกร ให้มี พื้นที่ขนาดใหญ่ในการรวมกันผลิตสินค้า เกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	การพัฒนาสินค้าจะเน้นส่งเสริมการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต ให้ได้ มาตรฐานการผลิต เช่น GAP	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อ ที่	ข้อความคำถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลง ผล
		1	2	3		
ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่						
1. สื่อบุคคล						
1.1	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงาน เกษตรอำเภอ /จังหวัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2	เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น พัฒนาที่ดิน ชลประทาน สหกรณ์ การเกษตร เกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3	เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐอื่นๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4	ผู้นำชุมชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.5	เจ้าหน้าที่ เทศบาล /อบต.	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.6	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบริษัทเอกชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.7	เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. สื่อกิจกรรม						
2.1	การประชุม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2	การฝึกอบรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3	การสัมมนา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.4	การศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. สื่อมวลชน						
3.1	หนังสือ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2	วารสาร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.3	เอกสารแผ่นพับ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.4	วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.5	โทรทัศน์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. สื่อออนไลน์						

4.1	เว็บไซต์ (Website)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2	เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3	ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.4	ยูทูป (Youtube)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
ตอนที่ 2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่						
1	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่เป็นการสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่มการผลิตพืชชนิดเดียวกัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้ต้นทุนการผลิตลดลง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
4	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่มีระบบระเบียบและกฎกติกาที่ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายลำไย	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
7	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
	และหน่วยงานบูรณาการอื่นๆ					
8	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้ผลผลิตได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP อินทรีย์ หรืออื่นๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรได้รับโอกาสการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรมีศูนย์เรียนรู้และแปลงสาธิตเพื่อพัฒนาการผลิตลำไย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้มีการแปรรูปผลผลิตลำไยเพื่อเพิ่มมูลค่า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
13	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้มีอำนาจการต่อรองราคาในการจำหน่ายผลผลิตลำไยมากขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้ผลผลิตลำไยจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
15	การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ช่วยให้มีช่องทางในการจำหน่ายที่มากขึ้น เช่น ตลาดออนไลน์ การตกลงซื้อขายล่วงหน้า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกร						
การมีส่วนร่วมในการวางแผน						
1	มีส่วนร่วมการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน จัดการเตรียมความพร้อม และ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนิน โครงการแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของกลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	มีส่วนร่วมในการตั้งกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	มีส่วนร่วมในการพิจารณาการใช้งานงบประมาณกลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
5	มีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อเป็นทุนการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของกลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการบริหารจัดการโครงการแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนา กลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	มีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนิน โครงการแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อคำถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
10	ได้รับประโยชน์จากกิจกรรม ในโครงการแปลงใหญ่ เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตลำไย ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต เป็นต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	ได้รับปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ วัสดุ อุปกรณ์ ของกลุ่มฯ ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	ร่วมรับประโยชน์จากโครงการแปลงใหญ่ ในการมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตรในพื้นที่ให้ดีขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
13	มีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในโครงการแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	มีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลความสำเร็จของโครงการแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร						
ตอนที่ 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร						
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน						
1	ขาดการประสานงานในกระบวนการจัดทำแผน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	เกษตรกรสมาชิกกลุ่มไม่มีเป้าหมาย หรือการวางแผนดำเนินงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	ได้รับข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
5	ขาดการประสานงานในกระบวนการดำเนินงานกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	การดำเนินงาน ไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	สมาชิกกลุ่มไม่มีความพร้อม ขาดผู้ที่อุทิศตนและเวลาให้กับกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	สถานที่จัดกิจกรรมไม่มีความเหมาะสม ไม่พร้อม ไม่สะดวกสบาย	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
10	องค์ความรู้ที่สมาชิกกลุ่มได้รับการถ่ายทอด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
11	สมาชิกกลุ่มได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ตรงตามความต้องการของกลุ่ม เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	งบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
13	ไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้ติดตามและประเมินผลด้านต่างๆ ตามโครงการเกษตรแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	สมาชิกกลุ่มไม่กล้าแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการประเมินผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการติดตามและประเมินผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร						
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน						
1	ควรมีการประสานงานกันในสมาชิกกลุ่มเพื่อการจัดทำแผนการดำเนินงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	ควรร่วมกันจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	ควรร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย เพื่อวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
4	ควรมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
5	ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมและการประสานงานกับสมาชิกให้ครอบคลุมทั่วถึง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตของสมาชิกกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมตรงกับความต้องการของสมาชิกกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	ให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญของการร่วมดำเนินงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	ควรรหาสถานที่จัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมการดำเนินงานกลุ่ม และสะดวกสบายต่อสมาชิกกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
10	ควรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มและเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	สมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่ได้รับตรงตามความต้องการของกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
	เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ					
12	ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่เพียงพอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
13	ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่ม ได้ติดตาม และประเมินผลด้านต่างๆ ตามโครงการเกษตรแปลงใหญ่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นของตนเองเพื่อประโยชน์ตามกระบวนการประเมินผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	ชี้แจงให้สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการติดตามและประเมินผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางอมรรัตน์ ยูประณี
วัน เดือน ปีเกิด	7 พฤศจิกายน 2534
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2557
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

